

2022

Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos vertinimas, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo

Tyrimo savininkas:

dr. Eimutis Misiūnas

Tyrimą atliko:

dr. Ritoldas Šukys, Raminta Žemaitytė, dr. Rimantas Griekienis, dr. Eimutis Misiūnas, Jūratė Birbilaitė, Artūras Malysis

Tyrimo metodinės konsultacijos:

dr. Jolanta Drożdż, dr. Lina Novickytė

Dėkojame tikslinės grupės diskusijos dalyviams:

PAGD direktoriaus pavaduotojui Mindaugui Kanapickui, VRM Viešojo saugumo politikos grupės vadovui Dariui Domarkui, VRM Viešojo saugumo politikos grupės patarėjui Haroldui Sabuliui, Lietuvos savivaldybių asociacijos direktoriaus pavaduotojui Aleksandrui Tiaškevičiui, Kauno rajono savivaldybės administracijos priešgaisrinės tarnybos direktoriui Ryčiui Velžiui, Lietuvos gaisrinės saugos asociacijos prezidentui Vytui Kaziliūnui, Ugniagesių mokyklos direktoriui Kęstučiui Agintui

Informacija tyrimo citavimui:

STRATA (2022). Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos vertinimas, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo. Vyriausybės strateginės analizės centras.

Parengta vykdant projektą „Įrodymais grįsto valdymo kompetencijų centro įkūrimas“
(Nr.10.1.1-ESFA-V-912-01-0025)

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti info@strata.gov.lt

TURINYS

Terminai ir apibrėžimai.....	4
Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai	5
Ižanga	14
1. Funkcijų peržiūros objekto ir konteksto analizė, pagrindiniai teisinio reglamentavimo aspektai.....	16
2. Veiksnių, turinčių tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui, analizė	20
2.1. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos finansinė analizė	20
2.2. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizė.....	22
2.2.1. Gaisrai ir žuvusieji gaisruose	22
2.2.2. Ugniagesiai gelbėtojai ir jų veikla	26
2.2.3. Esamos priešgaisrinės saugos sistemos infrastruktūra, gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika ir įranga ..	30
2.3. Gaisrų prevencija	31
2.4. Priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų komandų išdėstymas ir teritorijos pasiekiamumas	33
3. Pagrindinės priešgaisrinės saugos sistemos problemos.....	36
4. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė	39
PRIEDAI	42
1 priedas. Funkcijų peržiūros objekto ir konteksto analizė, pagrindiniai teisinio reglamentavimo aspektai	43
2 priedas. Veiksnių, turinčių tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui, analizė	66
3 priedas. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė.....	82
4 priedas. Strateginių dokumentų tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės	91
5 priedas. Savivaldybių apklausos aprašas	95
6 priedas. Tikslinės grupės diskusija	98
7 priedas. Klausimai PAGD dėl valstybės perduotos savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcijos.....	100

Terminai ir apibrėžimai

AC – automobilinė cisterna (gaisrinis automobilis)

AK – automobilinės kopėčios

BPC – Bendrasis pagalbos centras

BPC IS – Bendorjo pagalbos centro informacinė sistema

DS – darbo sutartininkai

GTC – Gaisrinių tyrimų centras

KOAA – kvėpavimo organų apsaugos aparatas

KVT – karjeros valstybės tarnautojai

PAGD – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM

PGP – priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, t. y. VPGT, SPT, objektų UK ir savanoriai ugniagesiai

PGV – priešgaisrinė gelbėjimo valdyba

PSU – priešgaisrinės saugos užtikrinimas

PSUS – Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 354 patvirtintas Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartas

OPGV – objektinė priešgaisrinė gelbėjimo valdyba

SPT – savivaldybių priešgaisrinės tarnybos, kuriose dirba ugniagesiai, pavaldžios atitinkamoms 51 savivaldybei

SUK – savivaldybių ugniagesių komandos

UK – ugniagesių komandos

SVT – statutiniai valstybės tarnautojai

UGM – Ugniagesių gelbėtojų mokykla

VK – Valstybės kontrolė

VPGT – valstybinė priešgaisrinė ir gelbėjimo tarnyba, kurioje tarnauja ugniagesiai gelbėtojai, t. y. statutiniai valstybės tarnautojai arba kitaip – pareigūnai. VPGT sudaro PAGD, apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos ir specializuotos įstaigos

VPP pareigūnai – valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai

VPPVAIS – Valstybinės priešgaisrinės priežiūros veiklos administravimo informacinė sistema

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai

1 lentelė. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bei laukiamas rekomendacijų įgyvendinimo efektas

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
1.	Strateginis siūlymas. Patobulinti priešgaisrinių pajėgų valdymą.	Pakeisti Priešgaisrinės saugos įstatymą, nustatant instituciją, atsakingą už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą visos valstybės mastu ir aiškiai reglamentuojant valstybinės, savivaldybėms perduotos priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimo priežiūros, kontrolės ir atsiskaitymo mechanizmą.	VRM, LR Seimas	2023 II ketv.	Būtų panaikinta esama sistemos institucinė fragmentacija, veiklos koordinavimas ir išteklių būtų sutelkti vienoje institucijoje, kuri būtų priešgaisrinės saugos sistemos savininkė su jai nustatytais tikslais, uždaviniais ir atsakomybe. Tai leistų tinkamai valdyti priešgaisrinės saugos sistemos dalyvių veiklą bei išteklius ir užtikrintų sistemos efektyvumą.
2.	Rekomendacija. Esamos institucinės fragmentacijos panaikinimas.	Svarstyti galimybę paskirti PAGD pagrindine institucija valstybės politikai priešgaisrinės saugos srityje įgyvendinti.	VRM	2023 II ketv.	Būtų sustiprinta VPGT ir SPT sąveika, aiškiau apibrėžtas jų kompetencijų santykis, funkcijų pasiskirstymas ir bendros veiklos turinys. Tai sudarytų sąlygas VPGT ir SPT veikti kaip vienai kitą papildančioms ir stiprinančioms priešgaisrinės saugos sistemos dalims ir
3.	Rekomendacija. Sustiprinti SPT atsiskaitymą PAGD ir VRM kontrolę.	Teisės aktuose aiškiai reglamentuoti , kaip PAGD prižiūri valstybės savivaldybėms perduotą priešgaisrinės saugos funkciją ir kontroliuoja kitų PGP pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus.	VRM	2023 II ketv.	

¹ Rekomendacijų ir strateginių siūlymų įgyvendinimo terminai nustatyti remiantis XVIII Vyriausybės programos¹ XI prioriteto „Saugi Lietuva“ ir jos nuostatų įgyvendinimo plano¹ 11.6.2 veiksmu „Patobulinti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemą, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo“.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
4.	Strateginis siūlymas. Iš dalies centralizuoti SPT valdymą.	<p>Atlikus PGP išdėstymo teritorijose analizę (6 rekomendacija) svarstyti galimybę dalį SPT komandų perduoti PAGD pavaldumui, atsižvelgiant į gyventojų tankį, gaisrų bei žuvusiųjų skaičių ir gaisrų kilimo riziką:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pa(si)rinkti savivaldybes pagal patvirtintas metodines gaires ar (ir) kitus metodinius įrankius, kurios įgyvendintų bandomąjį (pilotinį projektą) šio principo taikymą. • įvertinti bandomųjų savivaldybių patirtis ir rezultatus, pagal poreikį atnaujinti patvirtintas metodines gaires ir kitus metodinius įrankius. • įvertinus bandomųjų savivaldybių patirtis, svarstyti esamo modelio tęstinumo ar jo transformacijos galimybę. 	VRM, PAGD	2023 IV ketv.	suderintai siekti bendrų priešgaisrinės saugos tikslų.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
5.	<p>Strateginis siūlymas. Stebėseną ir vertinimą: sukurti ir įdiegti valdymo proceso priemones.</p>	<p>Sukurti ir įdiegti valdymo proceso priemones, kurios:</p> <ul style="list-style-type: none"> leistų stebėti priešgaisrinės saugos politikos įgyvendinimo rezultatus, jų kaitą bei įgyvendinimo procesus; sudarytų sąlygas įrodymais grįsta informacija įvertinti priešgaisrinės saugos politikos įgyvendinimo poveikio mastą. <p>Turėtų būti sukurti įrankiai, kuriais būtų stiprinami priešgaisrinės saugos politikos nustatymo, organizavimo, tarpinstitucinio koordinavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo procesai. Turėtų būti renkama faktinė informacija apie priešgaisrinės saugos įgyvendinimo rezultatus, stebimi ir vertinami priešgaisrinės saugos srities pokyčiai ir remiantis šiais įrodymais peržiūrėti esami ir suformuoti priešgaisrinės saugos politikos prioritetai ir tikslai.</p>	VRM (lyderystė), PAGD	2023 III ketv.	Toku būdu būtų pagerinta viešojo valdymo sprendimų, susijusių su priešgaisrinės saugos politikos nustatymu, priėmimo ir įgyvendinimo kokybė, taip pat padidintas sprendimus priimančių institucijų (VRM ir PAGD) veiklos bei valstybės išteklių panaudojimo priešgaisrinės saugos sistemai efektyvumas.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
6.	<p>Strateginis siūlymas. Tinkamai išdėstyti PGP komandas LR teritorijoje.</p>	<p>Reikalinga valstybės mastu atlikti PGP teritorijose išdėstymo analizę ir parengti metodiką PSUS, kiek ir kokių ugniagesių komandų būtina suformuoti, kur jos turi būti išdėstytos bei kokius gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbus jos gali atlikti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ugniagesių komandų išdėstymą reikia pertvarkyti atsižvelgiant į gyventojų tankį, turi būti vertinama gaisrų bei žuvusiųjų skaičius, gaisrų kilimo rizika. • UK reikia aprūpinti būtinais žmogiškaisiais ištekliais, tinkama technika ir įranga tam, kad UK komandos laiku galėtų atlikti visus gaisrų gesinimo ir žmonių ir turto gelbėjimo darbus. <p>Įvertinti PGP ugniagesių trūkumą ir komplektuoti pajėgas pagal PSUS reikalavimus. SPT ugniagesiams, kurie gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir žmonių ir turto gelbėjimo darbus, reikia nustatyti tokius pačius reikalavimus kaip VPGT ugniagesiams. Efektyviam resursų valdymui PAGD turi turėti informaciją apie SPT valdomus resursus.</p>	LRV, VRM (lyderystė), PAGD, SPT.	2023 II ketv.	<p>Tinkamas komandų išdėstymas mažintų atvykimo į įvykį laiką, žuvusių žmonių skaičių, gaisrų padarytus nuostolius bei leistų efektyviai naudoti resursus. Aprūpinus komandas būtinais žmogiškaisiais ištekliais, tinkama technika, įranga bei nustatant vienodus reikalavimus ugniagesiams sumažėtų žuvusių žmonių skaičius ir gaisrų padaryti nuostoliai.</p> <p>Tai sudarytų ilgalaikį poveikį PSU sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.</p>

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
7.	Rekomendacija. Reglamentuoti SPT komandų atliekamų gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbus.	Tipinės savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos atlikimo tvarkos apraše pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai suprantami kaip gelbėjimo darbai, atliekami SPT, kuri pirmoji atvyko į įvykio vietą. Tokia formuluotė praktikoje kelia daug neaiškumų dėl VPGT ir SPT funkcijų pasiskirstymo. Siūlome aiškiai apibrėžti, kokie darbai priskiriami gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbams, ir atsisakyti pirminių gelbėjimo darbų sąvokos.	PAGD	2023 II ketv.	PAGD ne visada turi informaciją apie SPT ugniagesių pasirengimo lygį, tačiau prisiima atsakomybę vadovaudamas incidento valdymui. Visų ugniagesių (SPT ir VPGT) pasiruošimo lygis turi būti toks pats nepriklausomai nuo dalyvavimo incidente. Incidentų valdymas taptų veiksmingesnis, jeigu būtų aiškiai apibrėžta, kokie darbai priskiriami gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbams, ir atsisakyta pirminių gelbėjimo darbų apibrėžimo.
8.	Rekomendacija. Atlikti PGP atliekamų gelbėjimo darbų peržiūrą.	Siūlytina atlikti visų PGP atliekamų gelbėjimo darbų peržiūrą, nustatyti kriterijus ir įvertinti , ar visi šiuo metu atliekami PGP gelbėjimo darbai yra būtini atlikti PGP pajėgoms , pvz., nuvirtusių medžių šalinimas ir pan.	VRM, PAGD	2023 II ketv.	UK būtų sutelktos pagrindinei funkcijai – gaisrų gesinimo bei žmonių ir turto gelbėjimo darbams.
9.	Rekomendacija. Skatinti savanorių ugniagesių veiklą.	Reikia skatinti savanorių ugniagesių veiklą , ypač vykdant gaisrų prevenciją, ir tam skirti tikslinį finansavimą . Savanoriams ugniagesiams, sudariusiems veiklos sutartis, reikia sukurti bendrą informavimo apie įvykius sistemą , leidžiančią dalyvauti įvykiuose, nustatyti savanoriams ugniagesiams atlyginimo iš biudžetinių lėšų mokėjimo tvarką (VPGT iš biudžeto lėšų negali skirti finansavimo savanorių veiklai).	VRM, PAGD	2023 III ketv.	Finansinė paskata yra svarbi motyvacijos priemonė dalyvauti savanoriškoje veikloje. Atlyginimo mokėjimas savanoriams iš biudžeto lėšų yra komplikuoatas, nes savanorių ugniagesių darbo užmokesčio fondo apskaičiavimas nėra reglamentuotas ir nėra atskiro finansavimo šaltinio šiai veiklai vykdyti.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
10.	<p>Rekomendacija. Paskirti už prevenciją atsakingas institucijas ir asmenis.</p>	<p>Prevencija, tinkamas jos atlikimas, prevencijos priemonių poveikio stebėseną ir jų poveikio vertinimas yra viena pagrindinių PSU sistemos dalių, mažinant gaisrų ir juose žuvusiųjų žmonių skaičių.</p> <p>Vietovėse, kuriose kyla gaisrai, už prevenciją turi būti atsakingos VPGT ir SPT pagal savo aptarnaujamą teritoriją. Prevenciją reglamentuojančių teisės aktų, nustatančių prevencijos reikalavimus ir jos įtaką gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose rodiklių mažinimui pagal teritorinį PGP pasiskirstymą nėra.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siūlome parengti prevencijos priemonių (poveikio) stebėsenos ir jų poveikio vertinimo metodiką, kad būtų identifikuota, kurios priemonės yra veiksmingos ir ką reikėtų koreguoti. Būtina nustatyti prevencinių priemonių ir jų įtakos gaisrų bei juose žuvusiųjų žmonių skaičiaus mažinimui vertinimo rodiklius. Taip pat svarbu nustatyti ir pavesti, kas atliks periodinę rodiklių stebėseną ir vertinimą. • Prevencijos vykdymui numatyti tikslines biudžeto lėšas. Prevencijos veiklų finansavimas ir efektyvumo vertinimas turi būti vykdomas atsižvelgiant į gaisrų kilimo ir žūčių juose riziką. 	VRM, kitos ministerijos (pagal kompetenciją), PAGD, SPT, savivaldybių administracijos.	2023 III ketv.	Prevencijos priemonių poveikio stebėseną ir poveikio vertinimas yra viena pagrindinių PSU sistemos dalių, mažinanti gaisrų ir juose žuvusiųjų žmonių skaičių ir kartu leidžianti optimaliai naudoti lėšas incidentų ir jų pasekmių likvidavimui. Tai sudarytų ilgalaikį poveikį PSU sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
		<ul style="list-style-type: none"> • Turi būti numatytos prevencijos priemonės², kurios motyvuotų gyventojus leisti PGP darbuotojams ar kitiems kompetentingiems asmenims lankyti gyventojų būstus. • Svarbi prevencijos priemonė yra švietimas, tad labai svarbu nuo kuo jaunesnio amžiaus žmones supažindinti su prevencijos priemonėmis. Svarbu į šią veiklą įtraukti savanorius ugniagesius ir bendruomenę. • Atvirų teritorijų ir gyvenamosios paskirties pastatų, ypač individualiųjų gyvenamųjų namų, gaisrų prevencija savivaldybėse ir VPGT aptarnaujamose teritorijose turėtų būti prioritetinė. • Svarstyti galimybę griežtinti administracinę atsakomybę už priešgaisrinės saugos taisyklių pažeidimus. 			

² STRATA vykdytos apklausos metu savivaldybių buvo klausiama apie vykdomas prevencijos priemones ir kas jau yra vykdoma šioje srityje: savivaldybėse yra lankomi gyvenamieji būstai, vertinama būstų priešgaisrinė būklė, įrengiami dūmų jutikliai, gyventojai konsultuojami dūmtraukių, šildymo įrenginių eksploatavimo ir kitais gaisrų prevencijos klausimais. Prasidėjus šildymo sezonui organizuojamas socialiai remtinų, socialinės rizikos, neįgaliųjų ir vienišų gyventojų būstų lankymas. Gyventojams teikiamos individualios ugniagesių konsultacijos. Platinama socialinė reklama priešgaisrinės saugos tematika. Buvo lankomi gyventojų būstai, dalinami lankstinukai, žiūrima, ar tvarkingos krosnys ir kiti šildymo įrenginiai ir ar jie tinkamai eksploatuojami, ar tvarkinga elektros instaliacija ir elektros prietaisai ir ar jie tinkamai eksploatuojami, ar įrengti autonominiai dūmų detektoriai, ar jie veikia ir ar gyventojai žino, kaip elgtis kilus gaisrui.

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
11.	Rekomendacija. Infrastruktūros, technikos, įrangos atnaujinimas.	<p>VPGT ir SPT daugumą pastatų reikia atnaujinti ar (ir) pastatyti naujus. Technika sena ir jos trūksta. Pastatų, technikos ir įrangos atnaujinimas yra svarbus, nes nuo to priklauso gaisrų ir gelbėjimo darbų efektyvumas bei išgelbėtų žmonių skaičius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • VPGT visoje šalies teritorijoje valdo 91 pastatų kompleksą, iš kurių reikėtų atnaujinti 65 pastatus, reikėtų pastatyti apie 10 naujų gaisrinių pastatų, pagal PAGD skaičiavimus reikėtų apie 52 mln. Eur. • Savivaldybių priešgaisrinės komandos šiuo metu turi 279 pastatus. Nemaža SPT dalis pastatų nėra reikiamos būklės. Preliminariais PAGD duomenimis, savivaldybėse reikėtų atnaujinti beveik 2/3 – 3/4 turimų SPT gaisrinių pastatų ar pastatyti naujus pastatus ir pagal PAGD skaičiavimus reikėtų apie 30 mln. Eur. • Nors VPGT skiriamas finansavimas nuolat didėja, ilgalaikiam turtui įsigyti skiriamos lėšos auga lėtai, o infrastruktūrai, įrangai atnaujinti, technikai įsigyti naudojamos valstybės kapitalo investicijos ar ESFI, t. y. netvarūs lėšų šaltiniai. Daugumai savivaldybių neužtenka lėšų joms deleguotai priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti ir jos naudoja savas lėšas turtui (remontui, renovacijai, technikai, įrangai) 	VRM, PAGD	2023 IV ketv.	<p>Pastatų, technikos ir įrangos atnaujinimas yra svarbus, nes nuo to priklauso gaisrų ir gelbėjimo darbų efektyvumas bei išgelbėtų žmonių skaičius.</p> <p>Tinkamas PSU sistemos pasirošimas likviduoti incidentus prisideda prie strateginio tikslo – gaisruose žuvusiųjų žmonių skaičiaus mažinimo – ir tai sudarytų ilgalaikį poveikį PSU sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.</p> <p>Centralizuoti SPT įsigyjamos įrangos ir aprangos pirkimai leistų efektyviau naudoti valstybės skiriamas SPT lėšas.</p>

Eil. Nr.	Rekomendacija („daryk tai“) / strateginiai siūlymai („žinok tai“)	Veiksmas	Atsakinga institucija	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas ¹	Laukiamas rekomendacijos (-ų) įgyvendinimo efektas
		<p>atnaujinti ar įsigyti. Reikalinga užtikrinti tvarų finansavimą SPT valstybės deleguotai funkcijai atlikti.</p> <p>Skirti lėšų technikos ir įrangos atnaujinimui. Būtina nustatyti bendrus VPGT ir SPT minimalius privalomus kriterijus ugniagesių gaisrų gesinimo bei gelbėjimo įrangai ir specialiajai uniformai.</p>			

Šaltinis: sudaryta autorių

Įžanga

Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. nutarimu patvirtintoje Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programoje³ iškeltas strateginis tikslas – „Siekti, kad Lietuva taptų saugesne valstybe, gebančia veiksmingai apsaugoti pagrindines žmogaus teises bei laisves ir užtikrinti viešąjį saugumą“. Vienas iš Programos tikslų (penktasis) – „Sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai“. Tyrimas „Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos vertinimas, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo“ inicijuojamas įgyvendinant XVIII Vyriausybės programos⁴ XI prioriteto „Saugi Lietuva“ ir jos nuostatų įgyvendinimo plano⁵ 11.6.2 veiksmą „Patobulinti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemą, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo“. Tyrimas taip pat turėtų prisidėti prie Valstybės kontrolės 2021 m. kovo mėn. 22 d. pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo.

Šio tyrimo užduotyje yra suformuotas tyrimo **objektas** – Lietuvos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema.

Tyrimo **tikslas**: remiantis atliktu kompleksišku sistemos įvertinimu, pateikti pasiūlymus priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti teisės aktus ir atskleisti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos institucinę sąrangą ir svarbiausias institucinės sąrangos problemas (sistemoje dalyvaujančios institucijos, jų atsakomybė, funkcijų paskirstymas tarp centrinės valdžios ir savivaldybių, sąveika, priešgaisrinės saugos koordinavimas).
2. Išanalizuoti kitus veiksnius, turinčius tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui (žmogiškieji ištekliai, aprūpinimas technika ir kitomis priemonėmis, finansavimas, infrastruktūra (valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ir savivaldybių priešgaisrinės tarnybos pajėgų teritorinis pasiskirstymas) ir kt.).
3. Atlikti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizę ir įvertinti galimybes užsienio praktiką pritaikyti Lietuvoje.
4. Pateikti pasiūlymus priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

Įgyvendinant šį tyrimą taikyta įrodymais grįsto valdymo priemonė – **funkcijų peržiūra**. Atliekant funkcijų peržiūrą yra siekiama mažinti viešojo sektoriaus valdymo mastą ir išlaidas, didinti institucijų veiklos skaidrumą, efektyvumą, kokybę ir rezultatyvumą (veiksmingumą). Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcijų peržiūros siekis yra šios sistemos įvertinimas identifikuojant prielaidas, kurios leistų įgyvendinti tolesnę efektyvią ir veiksmingą (rezultatyvią) priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos veiklą. Vykdam funkcijų peržiūrą yra siekiama nustatyti, kaip turi būti koordinuojamos skirtingos funkcijos, kurios funkcijos turi (gali) būti centralizuotos ar decentralizuotos ir koku mastu.

Funkcijų peržiūra **efektyvumo principu** nurodo kelią (žingsnius), kuriais siekiama sumažinti valstybės biudžeto lėšų sąnaudas funkcijai įgyvendinti, užtikrinti racionalų ir taupų šių lėšų naudojimą (funkcijos tikslingumas, įgyvendinimo vieta ir mastas); **rezultatyvumo (veiksmingumo) principo** taikymas nurodo, kaip įgyvendinant

³ LR Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimas Nr. XII-1682 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo“. Nuoroda į šaltinį: [nuoroda](#)

⁴ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, patvirtinta 2020-12-11 Seimo nutarimu Nr. XIV-72.

⁵ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, patvirtintas 2021-03-10 Vyriausybės nutarimu Nr. 155.

konkrečią funkciją yra pasiekiami numatyti tikslai (lyginami planuoti bei faktiškai pasiekti tikslai), t. y. įvertinama, ar buvo pasiekta tai, kas buvo numatyta, bei kokie veiksniai daro / darė įtaką rezultatų pasiekimui.

Funkcijų peržiūros objektas yra Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) veiklos sritis – Lietuvos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema. Šiame tyrime atliekant funkcijų peržiūrą buvo analizuojamos institucijų (įstaigų) funkcijos, organizacinė struktūra, valdymas, išteklių ir veiklos rezultatai. Įgyvendinat funkcijų peržiūrą yra analizuojamos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemą sudarančios institucijos: VRM, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM (toliau – PAGD) ir savivaldybių priešgaisrinės tarnybos (toliau – SPT); yra atliekama **horizontali funkcijų peržiūra**, t. y. apimanti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sritį valstybės ir savivaldos lygiu. Atliekant horizontalią funkcijų peržiūrą analizuojamas funkcijų paskirstymas tarp institucijų ir valdymo lygių. Ši funkcijų peržiūra prieiga leidžia apibrėžti institucijų kompetencijos ribas ir efektyviai paskirstyti funkcijas tarp skirtingų institucijų lygių.

Funkcijų peržiūrai atlikti buvo taikyti įvairūs **tyrimo metodai**. Siekiant suformuoti rekomendacijas ir pasiūlymus priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti, t. y. tyrimo tikslui pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti, buvo naudojami ir taikyti kiekybiniai ir kokybiniai duomenų rinkimo ir analizės metodai:

- Kiekybiniai duomenų rinkimo ir analizės metodai: naudojant **antrinius duomenų šaltinius** taikyti **statistinės analizės** tyrimo metodai.
- Kokybiniai duomenų rinkimo ir analizės metodai: **dokumentų** (teisės aktai) **ir antrinių šaltinių** (moksliniai straipsniai, ataskaitos, rekomendacijos, gairės ir pan.) **analizės, atskirų šalių patirties** pavyzdžiai – atvejų analizės, **lyginamosios analizės, apklausos**⁶ ir **tikslinės grupės diskusijos**⁷ tyrimo metodai.

Tyrime analizuojami įstatymai ir juos įgyvendinantys teisės aktai, atskleidžiama PSU sistemos institucinė sąranga bei identifikuojamos svarbiausios jos problemos. Įvardijamos sistemoje dalyvaujančios institucijos, jų atsakomybė, funkcijų paskirstymas tarp centrinės valdžios ir savivaldybių, sąveika, priešgaisrinės saugos koordinavimas. Taip pat buvo analizuojami veiksniai, turintys tiesioginės įtakos gaisrų prevencijai, pakankamai priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo kontrolei ir tinkamam priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui (žmogiškieji išteklių, aprūpinimas technika ir kitomis priemonėmis, finansavimas, infrastruktūra ir ugniagesių komandų teritorinis pasiskirstymas). Analizės metu siekiama įvertinti VPGT ir SPT sąveiką, funkcinis ryšius ir veiklos koordinavimą. Daugiausiai analizuojama 2019 – 2021 metų statistinė informacija. Taip pat atlikta priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė bei apžvelgta užsienio šalių patirtis organizuojant savanorių ugniagesių veiklą.

Tyrimo rezultatas – suformuotos **rekomendacijos ir strateginiai siūlymai**, kurie apima būtinus veiksmus, siekiant didinti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą.

Šiame tyrime **nebuvo** vertinami strateginiai tikslai, kurie neapėmė tyrimo uždavinių:

- 1 tikslo 3 uždavinys – užtikrinti civilinės saugos funkcijų vykdymą;
- 1 tikslo 6 uždavinys – užtikrinti tinkamą pasirengimą valdyti ekstremaliąsias situacijas ir valstybės rezervo;
- 1 tikslo 7 uždavinys – užtikrinti gaisrinę ir civilinę saugą potencialiai pavojinguose objektuose, teikti paslaugas civilinės ir gaisrinės saugos užtikrinimo srityje;
- 2 tikslo 2 uždavinys – užtikrinti valstybės perduotų savivaldybėms civilinės saugos funkcijų atlikimą.

⁶ Lietuvos savivaldybių apklausa – siekis geriau suprasti Lietuvos priešgaisrinės saugos sistemos veikimo aspektus, praktinius iššūkius, su kuriais susiduria savivaldybės ir jų priešgaisrinės tarnybos, įgyvendindamos deleguotą priešgaisrinės saugos funkciją.

⁷ Tikslinės grupės diskusija – siekis geriau suprasti Lietuvos priešgaisrinės saugos sistemos veikimo aspektus, praktinius iššūkius, su kuriais susiduria ministerija, savivaldybės ir jų priešgaisrinės tarnybos ir kiti sistemos dalyviai, bei diskusijų dalyvių pasiūlymai priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumui ir veiksmingumui didinti.

1. Funkcijų peržiūros objekto ir konteksto analizė, pagrindiniai teisinio reglamentavimo aspektai

Svarbiausias priešgaisrinės saugos užtikrinimą (toliau – PSU) reglamentuojantis teisės aktas yra Priešgaisrinės saugos įstatymas (toliau – Įstatymas)⁸, kuris nustato PSU ir organizavimo teisinius pagrindus, PSU sistemą, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų funkcijas. Kiti svarbūs PSU aspektai reglamentuojami Vietos savivaldos įstatyme⁹, Statybos įstatyme¹⁰, Civilinės saugos įstatyme¹¹, Bendrojo pagalbos centro įstatyme¹². Remdamasi Įstatymu, Vyriausybė savo nutarimu yra patvirtinusi Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartą¹³, kuris įtvirtina svarbių PGP veiklos aspektų nustatymo kriterijus. Vidaus reikalų ministro įsakymais patvirtinta valstybės perduotoms savivaldybėms funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo ir savivaldybių atsiskaitymo už tų funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarka. Žemesniu lygmeniu dauguma PGP veiklos aspektų reglamentuojami PAGD direktoriaus įsakymais.

SPT ir VPGT (PAGD) sąveiką, atliekant priešgaisrinės saugos funkciją, gana išsamiai reglamentuoja Įstatymas ir pagal jo nuostatas kitų institucijų (VRM ir PAGD) paskelbti teisės aktai, kurie privalomai nustato daugumą SPT veiklos aspektų ir rodiklių, savivaldybių ir SPT išimtinai kompetencijai paliekant tik nedaugelį. Iš pastarųjų paminėtina PSU nustatyta savivaldybių teisė steigti SPT, SPT teisė tikrinti asmenų, priimamų į SPT darbuotojų pareigas, ir SPT darbuotojų fizinio parengtumo atitiktį fizinio parengtumo reikalavimams, organizuoti asmenų, priimamų į SPT darbuotojų pareigas, įvadinius mokymus ir egzaminų laikymą, organizuoti SPT darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą. Tai, kad SPT atskirai nuo VPGT įgyvendina darbuotojų kvalifikacijos ir fizinio parengtumo reikalavimus, nelabai dera su bendrais priešgaisrinės saugos tikslais. Be to, Įstatyme nustatyta, jog PAGD direktoriaus paskelbtą Tipinės savanorių ugniagesių veiklos atlikimo ir savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijų vykdymo tvarkos aprašą turi patvirtinti savivaldybės vykdomoji institucija.

1 lentelė. PSU reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvos Respublikos Seimo priimti teisės aktai			
Priešgaisrinės saugos įstatymas		Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programa	
Vietos savivaldos įstatymas	Statybos įstatymas	Civilinės saugos įstatymas	Bendrojo pagalbos centro įstatymas
Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimti teisės aktai			
Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartas	Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatai	Miškų priešgaisrinės priežiūros taisyklės	Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programos įgyvendinimo

⁸ LRS 2002 m. gruodžio 5 dieną patvirtintas Priešgaisrinės saugos įstatymas Nr. IX-1225, [nuoroda](#)

⁹ LRS 1994 m. liepos 7 d. patvirtintas Vietos savivaldos įstatymas Nr. I-533 (2008-10-01 įstatymo redakcija), [nuoroda](#)

¹⁰ LRS 1996 m. kovo 19 d. patvirtintas Statybos įstatymas Nr. I-1240, [nuoroda](#)

¹¹ LRS 1998 m. gruodžio 15 d. patvirtintas Civilinės saugos įstatymas Nr. VIII-971, [nuoroda](#)

¹² LRS 2004 m. gegužės 25 d. patvirtintas Bendrojo pagalbos centro įstatymas Nr. IX-2246, [nuoroda](#)

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 354 „Dėl Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto“, [nuoroda](#)

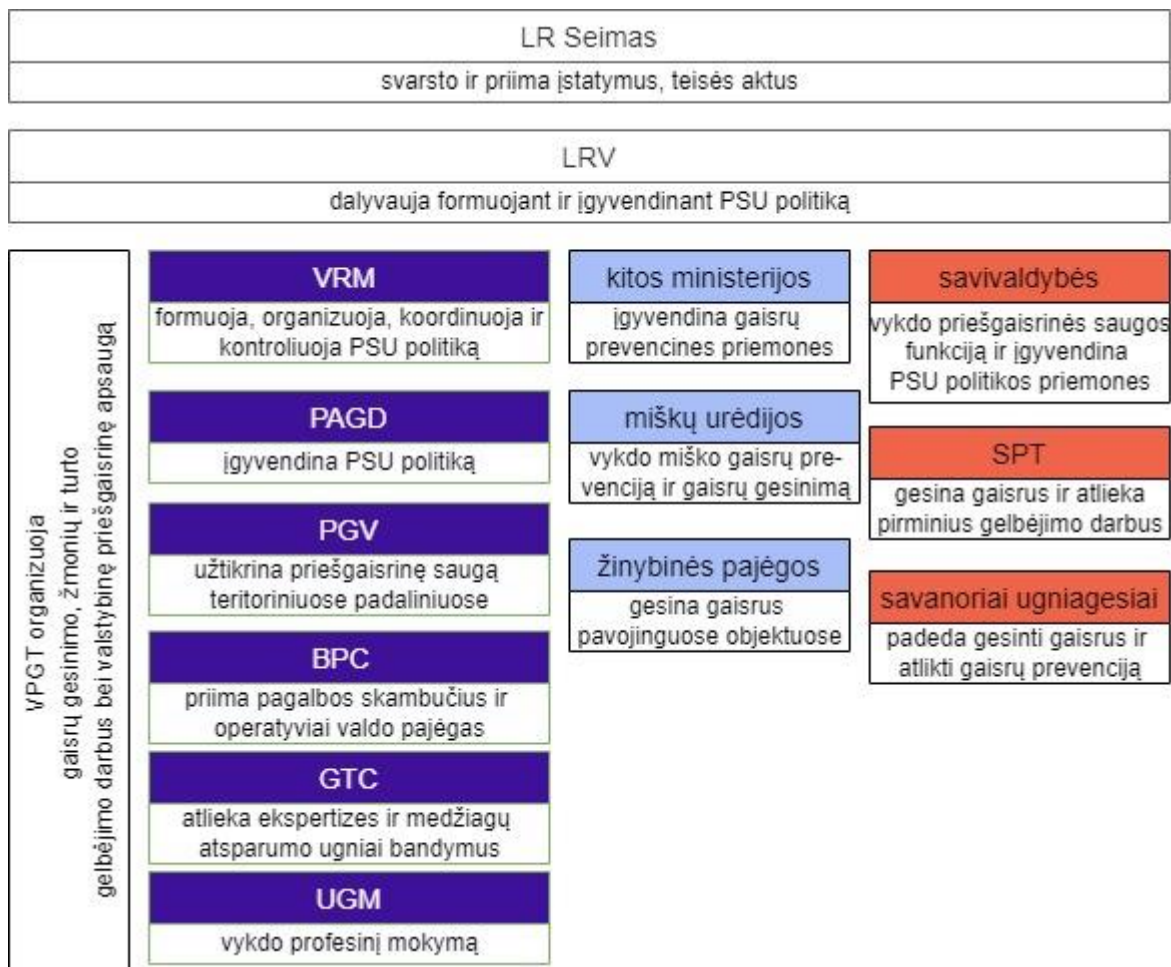
			tarpinstitucinis veiklos planas
VRM priimti teisės aktai			
Gaisrų prevencijos veiksmų planas	Valstybės perduotoms savivaldybėms funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika	Savivaldybių atsiskaitymo už VRM kuruojamų valstybės perduotų savivaldybėms funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašas	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 m. strateginis veiklos planas
PAGD direktoriaus priimti teisės aktai			
Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto vertinimo metodika Valstybinės priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatai Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatai Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti plano rengimo instrukcija Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos aprašas Tipinės savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos atlikimo tvarkos aprašas Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių aprašas Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos sąrašas Tipinės savanorių ugniagesių veiklos atlikimo ir savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijų vykdymo tvarkos aprašas Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašas Valstybinės priešgaisrinės priežiūros veiklos administravimo informacinės sistemos (VPPVAIS) nuostatai Objekto atitikties gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimo tvarkos aprašas			

Šaltinis: sudaryta autorių

Lietuvos teisės aktais reglamentuotas PSU modelis yra mišrus – valstybinę priešgaisrinės saugos funkciją pagal kompetenciją vykdo valstybės ir savivaldybių institucijos bei savanoriai ugniagesiai. Pagal Vietos savivaldos įstatymą savivaldybės priešgaisrinės saugos funkciją vykdo kaip valstybės joms perduotą funkciją. Įgyvendindamos šią funkciją, jos turi įstatymų nustatytą sprendimų priėmimo laisvę, tačiau kartu jas riboja valstybės institucijų ar pareigūnų sprendimai. Vyriausybė nustato PSU standartus ir priima priešgaisrinės saugos užtikrinimui būtinus teisės aktus. VRM pagal įstatymą ir savo nuostatus koordinuoja ir kontroliuoja valstybės politikos įgyvendinimą priešgaisrinės saugos srityje ir užtikrina priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos teritorijoje, taigi teisės aktais VRM yra priskirta ne tik politikos priešgaisrinės saugos srityje formavimo, bet ir jos įgyvendinimo funkcija.

Priešgaisrinės saugos priemonės įgyvendina PGP, kurias sudaro VPGT, t. y. PAGD ir jam pavaldžios įstaigos, SPT, žinybinės priešgaisrinės pajėgos ir savanoriškos ugniagesių formuotės. Pagal įstatymą gaisrų gesinimo organizavimo tvarką, PGP sąveikos principus gaisrų metu nustato vidaus reikalų ministras ar jo įgaliota institucija. VRM nustatyta PAGD paskirtis – įgyvendinti valstybės politiką priešgaisrinės bei civilinės saugos ir gelbėjimo darbų srityse. Esamas teisinis reglamentavimas suponuoja **priešgaisrinės saugos sistemos fragmentavimą**, kai **priešgaisrinės saugos įgyvendinimas išdalinamas trimis subjektams**, t. y. VRM, PAGD ir savivaldybėms, o bendra atsakomybė už gaisrų ir gaisruose žuvusių asmenų skaičiaus mažinimą tenka PAGD. Taip pat pastebėtina, kad teisės aktuose **nėra aiškiai įvardijama institucija**, atsakinga už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą visos valstybės mastu. Dabartinis teisinis reglamentavimas *de facto* preziumuoja, kad tokia įstaiga yra PAGD, tačiau **PAGD de jure neturi pakankamai nustatytų įgaliojimų, priemonių ir būdų tinkamai vykdyti priešgaisrinės saugos sistemos „savininko“ funkcijų**.

1 pav. PSU sistemos instituciniai subjektai

Šaltinis: sudaryta autorių

Pagal Įstatymą PAGD per VPGT veiklą organizuoja gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbus ir jiems vadovauja, organizuoja valstybinę priešgaisrinę priežiūrą bei teikia metodinę pagalbą ir kontroliuoja kitų PSU sistemoje veikiančių institucijų pasirengimą gesinti gaisrus, pagal kompetenciją rengia ir priima priešgaisrinę saugą reglamentuojančius teisės aktus, vidaus reikalų ministrui pavedus prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija, kaip SPT vykdo vidaus reikalų ministro ar jo įgalioto PAGD direktoriaus nustatytus jų veiklos rodiklius. Tačiau iš išanalizuotų antrinių teisės aktų nevisiškai aišku, kaip realizuojama Įstatymo nuostata dėl PAGD atliekamos valstybės perduotos savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcijos priežiūros. Paminėtinos tik pagal Įstatymą VRM patvirtinta ir PAGD teikiama savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimo ataskaita ir VRM teikiama savivaldybei skirtų lėšų valstybės perduotoms savivaldybės funkcijoms atlikti naudojimo ataskaita, taip pat tai, kad reguliariai turi būti vertinami ir nagrinėjami PAGD nustatyti SPT veiklos kokybiniai ir kiekybiniai rodikliai. Be to, PAGD direktorius yra patvirtinęs VPGT pasirengimo gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatus ir Pavyzdines vidaus tvarkos taisykles, kurias rekomenduojama taikyti ir SPT. Pagal Įstatymą savivaldybės prižiūri SPT veiklą ir teikia ataskaitas apie valstybės perduotai priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti skirtų lėšų panaudojimą, tačiau jokie teisės aktai nenumato atsakomybės savivaldybėms už šios įpareigojimo nevykdymą. Kita vertus, SPT yra savarankiški juridiniai asmenys, kurie nėra pavaldūs PAGD. Nėra ir bendros savivaldybių priešgaisrinės sistemos, nes kiekviena SPT savarankiškai priima sprendimus tiek dėl darbo organizavimo ir įstaigos administravimo, tiek dėl pavestų funkcijų vykdymo. SPT pajėgos atlieka svarbų vaidmenį pirminėje gaisrų gesinimo stadijoje (kol atvyksta VPGT pajėgos), nes jų veiksmai daug lemia, ar bus laiku išgelbėtos žmonių gyvybės. Įstatyme nustatyta, kad SPT gesina gaisrus ir atlieka pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus, tačiau nėra apibrėžta, kokie gelbėjimo darbai priskiriami pirminiams. Tipinės

savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos atlikimo tvarkos apraše pirminiai gelbėjimo darbai suprantami kaip gelbėjimo darbai, atliekami SPT, kuri pirmoji atvyko į įvykio vietą. Tokia formuluotė praktikoje kelia daug neaiškumų dėl VPGT ir SPT funkcijų pasiskirstymo. SPT ir VPGT kartais veikia kaip skirtingus tikslus turinčios ir tarpusavyje konkuruojančios, o ne viena kitą papildančios ir sustiprinančios priešgaisrinės saugos sistemos dalys.

1. Teisės aktuose *expressis verbis* nenustatyta, kokia institucija yra atsakinga už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą visos valstybės mastu. Esamas teisinis reglamentavimas priešgaisrinės saugos įgyvendinimą ir atsakomybę išdalina trimis subjektams, t. y. VRM, PAGD ir savivaldybėms, nėra nustatyta ir aiškių atsakomybės ribų.
2. Šiuo metu PGP sudarančios valstybinės ir savivaldybių priešgaisrinės pajėgos skiriasi tiek atliekamomis funkcijomis, tiek savo pasirengimu vykdyti atitinkamus darbus. VPGT ir SPT santykių bei bendros veiklos turinys nėra tiksliai reglamentuotas. Dėl šių dviejų priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo sistemos lygių bei dėl skirtingo minėtų pajėgų statuso bei pavaldumo praktikoje kyla klausimų dėl VPGT ir SPT kompetencijų bei jų santykio.
3. Teisės aktuose nėra aiškiai apibrėžta, kaip realizuojama įstatymo nuostata, jog PAGD prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija ir PAGD nuostatuose įrašyta jo funkcija pagal kompetenciją kontroliuoti kitų PGP pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus.
4. Iš bendrų priešgaisrinės saugos tikslų kyla poreikis teisės aktuose užtikrinti vienodą SPT ir VPGT požiūrį į darbuotojų kvalifikacijos ir fizinio parengtumo reikalavimų įgyvendinimą.
5. Dabar Lietuvoje egzistuojantis PSU sistemos modelis yra tobulintinas. Svarbu paskirti vieną instituciją, kuri būtų atsakinga už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą visos valstybės mastu, ir aiškiai reglamentuoti sistemos dviejų lygių bendros veiklos turinį ir PAGD priskirtas kitų PGP priežiūros ir kontrolės funkcijas. Įgyvendinus teikiamas veiklos tobulinimo rekomendacijas ir vėliau įvertinus rezultatus, galima svarstyti esamo modelio tęstinumo ar jo transformacijos galimybę.

Papildomą informaciją galima rasti priede „Funkcijų peržiūros objekto ir konteksto analizė, pagrindiniai teisinio reglamentavimo aspektai“.

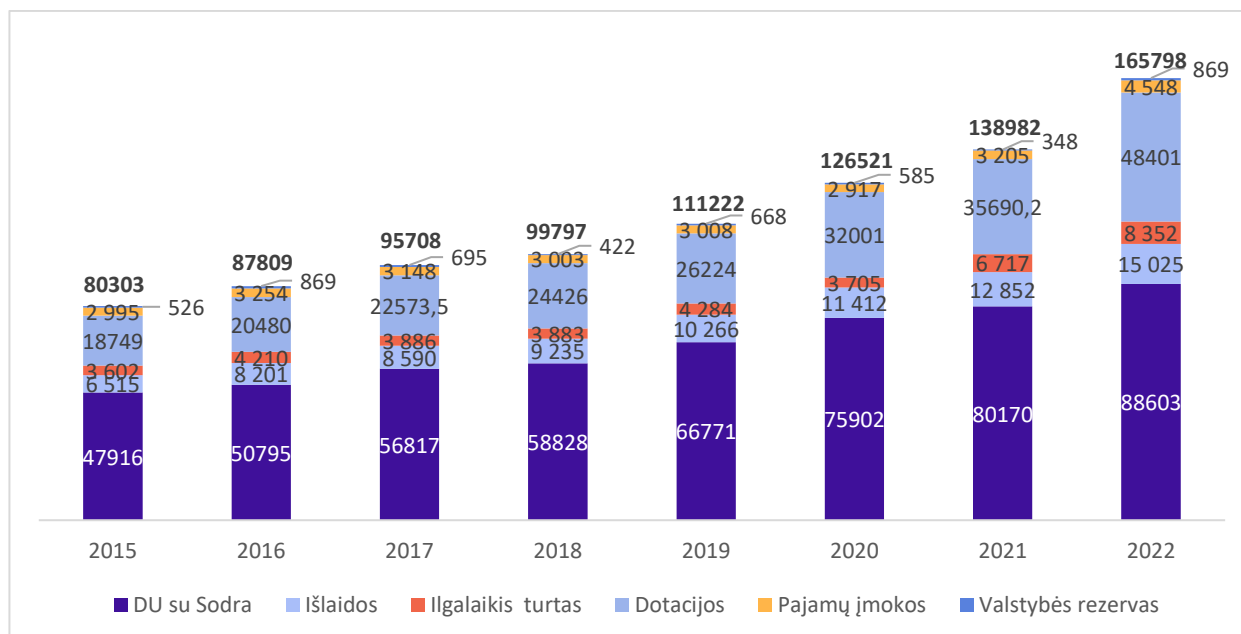
2. Veiksnių, turinčių tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui, analizė

2.1. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos finansinė analizė

Lietuva priešgaisrinei saugai 2020 m. skyrė apie 0,25 proc. nuo BVP. Lėšos numatomos kasmet tvirtinamame VRM strateginiame veiklos plane. Pagrindinis priešgaisrinės saugos finansavimo šaltinis yra Lietuvos Respublikos biudžeto lėšos, kurios skiriamos PAGD, SPT veiklai bei valstybės kapitalo investicijoms. Priešgaisrinės saugos užtikrinimas taip pat finansuojamas ESFI ir savivaldybių lėšomis, skiriamomis papildant valstybės biudžeto asignavimus SPT.

VPGT skirtos lėšos nuosekliai didėja (nuo 80,3 mln. Eur 2015 m. iki 165,8 mln. Eur 2022 m., arba 106,5 proc.) (2 pav.).

2 pav. VPGT finansavimo pasiskirstymas 2015–2022 m. laikotarpiu, tūkst. Eur

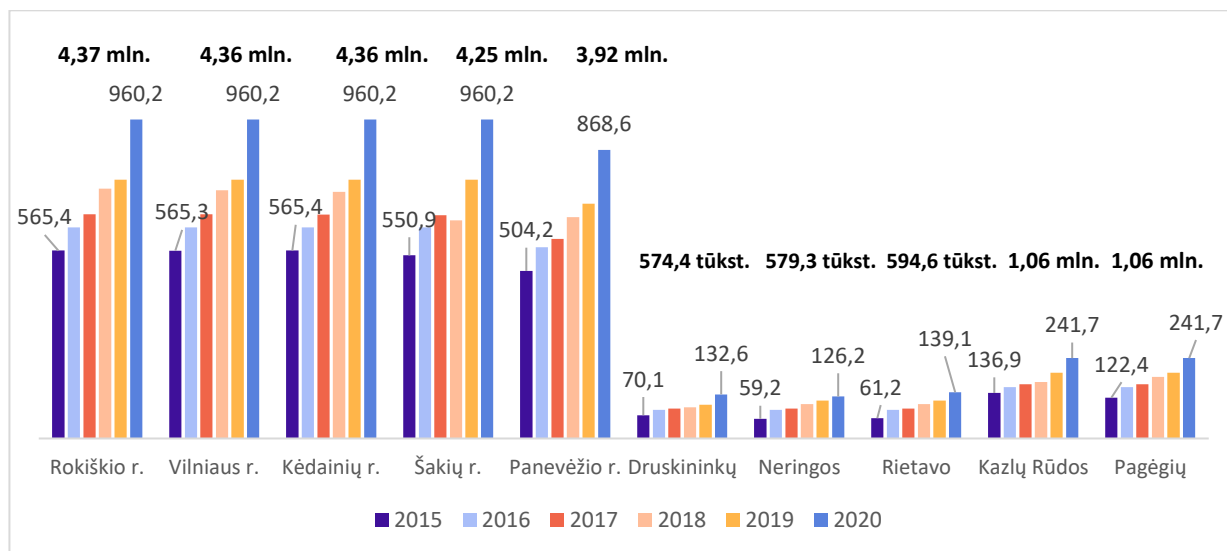

Šaltinis: sudaryta autorių pagal PAGD duomenis

Didžioji lėšų dalis skiriama darbo užmokesčiui (75–80 proc., atmetus dotacijas savivaldybėms, kurių didžioji dalis – apie 92 proc., taip pat tenka darbo užmokesčiui). Lėšos, skirtos ilgalaikiam turtui įsigyti (infrastruktūrai atnaujinti, technikai, priemonėms įsigyti ir pan.), nors procentine (131,9 proc.) ir santykinė (2,3 karto) išraiška augo pastebimai, palyginti su kitomis išlaidomis, išlieka nedidelės (8,3 mln. Eur). Priešgaisrinei saugai skiriami valstybės biudžeto asignavimai SPT nuosekliai didėja (nuo 2015 iki 2022 m. biudžeto asignavimai padidėjo apie 2,6 karto, arba 158,1 proc.). Daugiausia finansavimo skiriama Rokiškio r., Vilniaus r., Kėdainių r. ir Šakių r. SPT (960,2 tūkst. Eur

2020 m.). Mažiausiai – Druskininkų, Neringos, Rietavo SPT priešgaisrinės saugos funkcijoms vykdyti (126,2–139,1 2020 m.) (3 pav.).

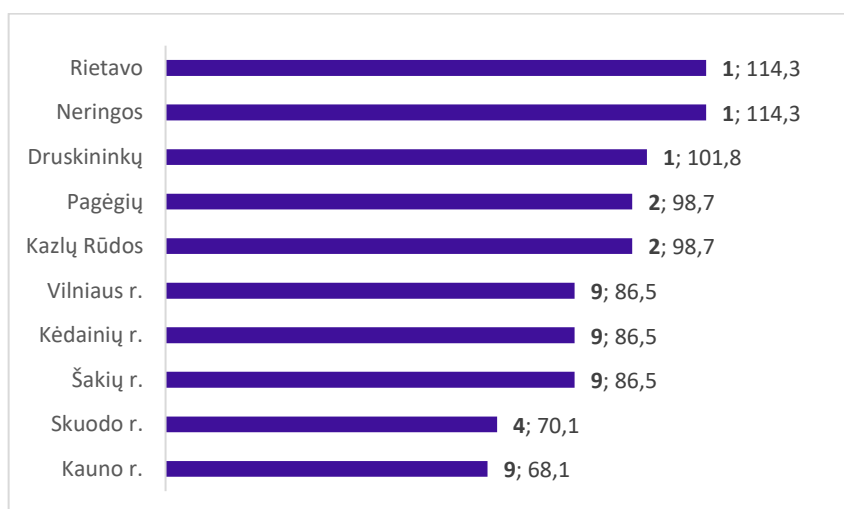
3 pav. Daugiausia ir mažiausia išlaidų priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti patiriančios savivaldybės, tūkst. Eur.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal PAGD duomenis

Didžiausias finansavimo augimas priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti 2015–2022 m. laikotarpiu fiksuotas Rietavo, Akmenės r. ir Elektrėnų SPT (125,6–127,2 proc.). Vienai SPT ugniagesių komandai 2019 m. vidutiniškai buvo skirta 89,6 tūkst. Eur (mediana – 88,3 tūkst. Eur). Neskaitant kelių išimčių matyti, kad kuo mažesnis komandų skaičius savivaldybėje, tuo vienos jos išlaikymas brangesnis (4 pav.).

4 pav. Vienai SPT ugniagesių komandai daugiausiai ir mažiausiai tenkančių lėšų 2019 m., tūkst. Eur

* paveiksle pirmas skaičius yra komandų skaičius, antrasis – tenkančios lėšos.

Šaltinis: sudaryta autorių

Didžioji savivaldybių SPT patiriamų išlaidų dalis tenka darbo užmokesčiui ir sudaro nuo 88,4 iki 95,7 proc. skirtingose savivaldybėse. STRATA atlikta savivaldybių atstovų apklausa parodė, kad nemaža dalis savivaldybių (79 proc.) (N=48) ir pačios skiria lėšų priešgaisrinei saugai užtikrinti, kas rodo nepakankamą valstybės lėšų skyrimą. Savivaldybės savo lėšas daugiausia skiria ilgalaikiam turtui, darbo užmokesčiui, inventoriui, priemonėms. Palyginti nedidelį finansavimą ilgalaikiam turtui įsigyti bandoma kompensuoti valstybės kapitalo investicijomis pagal Valstybės investicijų programą ir ESFI lėšomis. Šiais dviem lėšų šaltiniais daugiausia finansuojami sisteminiai infrastruktūros projektai, taip pat technikos, priemonių įsigijimas. 2015–2024 m. PAGD įgyvendinamiems valstybės

kapitalo investicijų projektams skirta arba suplanuota skirti 58,2 mln. Eur, iš kurių LR biudžeto lėšos sudaro 30,58 mln. Eur. 2014–2020 m. laikotarpio ESFI lėšas sudaro 4,2 mln. Eur. 2021–2027 m. laikotarpiu pasirengimui reaguoti į klimato kaitos sukeltų ekstremaliųjų gamtinių reiškinių padarinius ketinama skirti bent 27 mln. Eur derinant ESFI su valstybės kapitalo investicijomis.

6. Finansavimas priešgaisrinei saugai nuosekliai didėja tiek VPGT, tiek SPT atžvilgiu. Turint omenyje, kad savivaldybės apklausoje nurodė pačios prisidedančios prie priešgaisrinės saugos finansavimo, darytina prielaida, kad valstybės skiriamas finansavimas yra nepakankamas.
7. Tyrimo metu nustatyti žymūs skirtumai tarp savivaldybių skiriamų lėšų SPT ugniagesių komandoms savivaldybėms deleguotai priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti. Pastebėtina, kad didžioji dalis lėšų atitenka darbo užmokesčiui, tačiau dalis savivaldybių taip pat savomis lėšomis prisideda prie darbo užmokesčio.
8. Ilgalaikiam turtui (remontui, renovacijai, technikai, įrangai įsigyti ir pan.) skiriama palyginti mažai lėšų ir šiuos poreikius reikia tenkinti kitais lėšų šaltiniais – valstybės kapitalo investicijomis ir ESFI, kurie yra nepastovūs ir nepatenkina visų priešgaisrinės saugos organizavimo poreikių, susijusių su ilgalaikio turto įsigijimu. Taip pat valstybės kapitalo investicijų ir ESFI lėšomis daugiausia finansuojami sisteminiai infrastruktūros projektai ir retai SPT poreikiams skirti projektai.

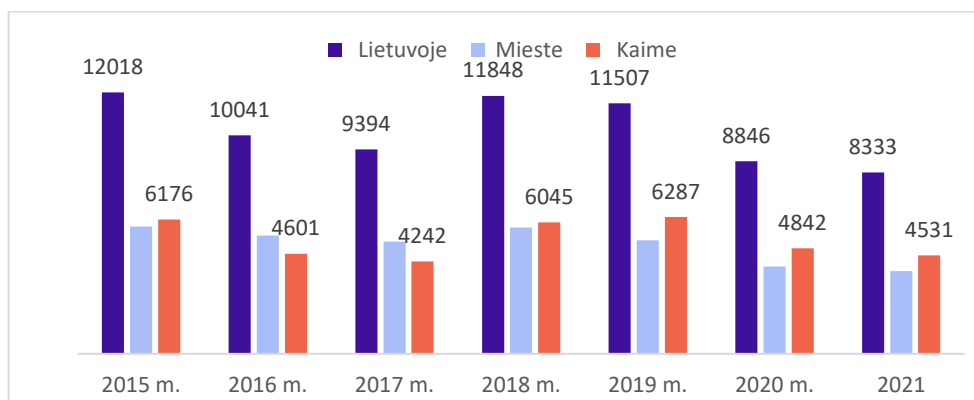
2.2. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizė

2.2.1. Gaisrai ir žuvusieji gaisruose

PAGD duomenimis, 2016–2020 m. per metus vidutiniškai Lietuvoje kilo 10327 gaisrai, 2020 m. – 8846 gaisrai, o 2021 m. Lietuvoje kilo 8333 gaisrai. 2021 m. Lietuvoje kilusių gaisrų skaičius mažiausias per 18 metų. 2016–2020 m. laikotarpiu daugiausiai gaisrų – vidutiniškai 3730 (36 proc.) per metus – kilo atvirose teritorijose. 2020 m. atvirose teritorijose kilo 2905 gaisrai (32,8 proc.), 2021 m. – 2165 gaisrai (26 proc.) visų gaisrų. Palyginti su 2020 m., tokių gaisrų sumažėjo 25,5 proc. Didžiausią dalį gaisrų, kilusių atvirose teritorijose, sudaro pievose kilę gaisrai. Daugiausiai 2021 m. tokių gaisrų kilo Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių apskrityse. 2020 m. gyvenamosios ir viešbučių paskirties pastatuose kilo 2261 (25,6 proc.) gaisras. 2021 m. gaisrų skaičius gyvenamosios ir viešbučių paskirties pastatuose išaugo apie 12 proc. ir sudarė 2582 gaisrų. Gyvenamosios ir viešbučių paskirties pastatuose kilę gaisrai sudaro 31 proc. visų valstybėje kilusių gaisrų. 2021 m. 11,4 proc. gaisrų buvo transporto priemonių gaisrai. Gamybos ir pramonės paskirties pastatuose kilę gaisrai sudaro 1,3 proc. visų gaisrų.

Vertinant 2016–2021 m. laikotarpio duomenis matyti, kad nuo 2018 m. kaimuose kyla daugiau gaisrų negu miestuose (5 pav.). 2019–2021 m. laikotarpiu kaime kilo vidutiniškai 54,6 proc. daugiau gaisrų negu mieste.

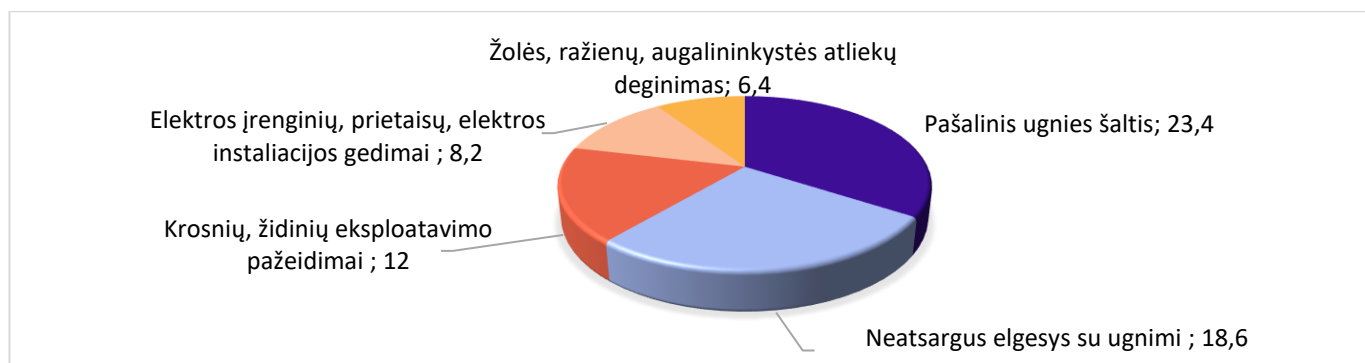
5 pav. Gaisrų skaičius mieste ir kaime 2015–2021 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

PAGD pateikta informacija rodo, kad pagrindinės gaisrų priežastys 2020 m. buvo pašalinis ugnies šaltinis (23,4 proc.), neatsargus elgesys su ugnimi (18,6 proc.), krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai (14,9 proc.) ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai (8,2 proc.) (6 pav.).

6 pav. Pagrindinės gaisrų priežastys 2020 m., proc.

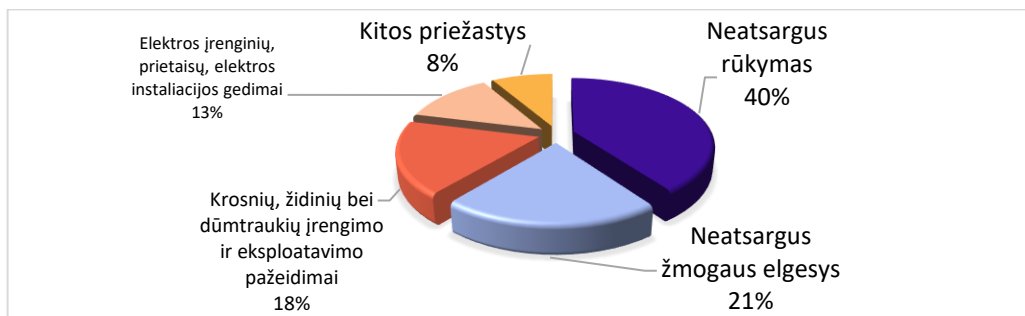

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

2021 m. pagrindinės gaisrų priežastys buvo pašalinis ugnies šaltinis 18,8 proc., krosnių, židinių bei dūmtraukių įrengimo ir jų eksploatavimo reikalavimų pažeidimai bei gedimai 18,4 proc., neatsargus žmonių elgesys su ugnimi 16,5 proc. ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai 10,9 proc. Priežasčių analizė rodo, kad visos pagrindinės gaisrų priežastys yra susiję su netinkamu gyventojų elgesiu vertinant gaisrų kilimo riziką.

2016–2020 m. vidutiniškai per metus Lietuvoje žuvo 91 žmogus. 2021 m. gaisruose žuvo 94 žmonės, 164 patyrė traumas, 147 buvo išgelbėti. 2020 m. žuvo 95 žmonės, 142 patyrė traumas, 104 buvo išgelbėti. Gyvenamosios paskirties pastatuose 2021 m. žuvo 72 (76,6 proc.) gyventojai, 2020 m. juose žuvo 80 (84 proc.) gyventojų.

7 pav. Pagrindinės žmonių žuvimo gaisruose priežastys 2020 m.

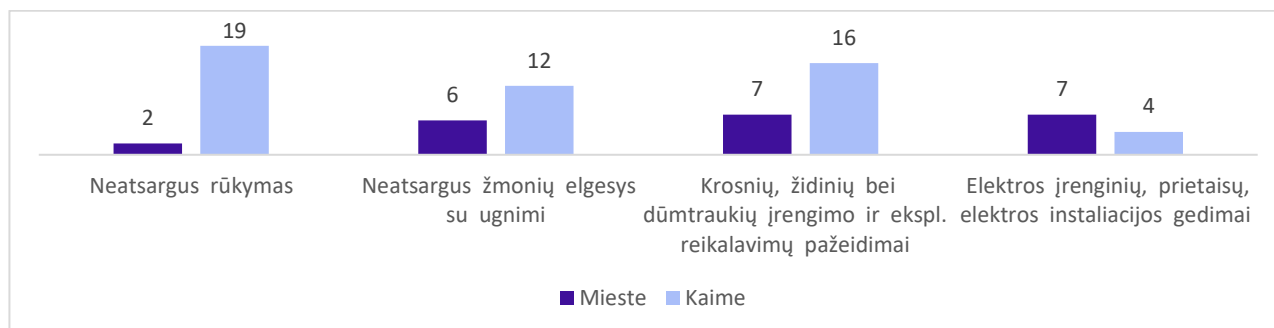

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Pagrindinės žūties gaisruose priežastys 2020 m. buvo neatsargus rūkymas (40 proc.), neatsargus elgesys (21 proc.) bei krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai (15,8 proc.), elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai (9,5 proc.) (7 pav.). 2021 m. daugiausiai žuvusiųjų buvo dėl krosnių, židinių bei dūmtraukių įrengimo ir eksploatavimo reikalavimų pažeidimų bei gedimų (24,5 proc.), neatsargaus rūkymo (23,3 proc.), dėl neatsargaus žmogaus elgesio su ugnimi (20,2 proc.), dėl elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimų (11,7 proc.). PAGD penkerių metų duomenimis, vyrų gaisruose žūsta 2,6 karto daugiau nei moterų. Gaisruose dažniausiai žūsta 50–67 metų kaimo gyventojas, neatsargiai rūkantis ir neatsargiai besielgiantis su ugnimi, priklausantis socialinės rizikos grupei, vartojantis alkoholį, neturintis savisaugos įgūdžių.

Kaimo vietovėse gaisruose žūsta daugiau žmonių nei miestuose. 2016–2020 m. duomenimis, miesteliuose ir kaimo vietovėse gaisruose vidutiniškai žuvo 1,7 karto daugiau žmonių nei miestuose. 2021 m. duomenimis, miesteliuose ir kaimo vietovėse žuvo 2,1 karto daugiau žmonių nei miestuose, 2020 m. – 3,5 karto. Pagrindinės žūčių priežastys 2021 m. kaime yra neatsargus rūkymas, krosnių, židinių bei dūmtraukių įrengimo ir eksploatacijos reikalavimų pažeidimai, neatsargus žmonių elgesys su ugnimi ir elektros įrenginių ir prietaisų gedimai (8 pav.).

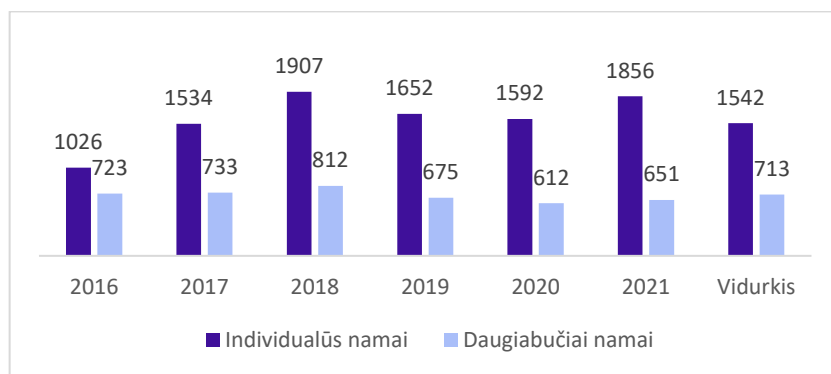
8 pav. Pagrindinės žūties priežastys kaime ir mieste 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Daugiausiai žmonių žūsta individualiuosiuose gyvenamuosiuose namuose. 2016–2020 m. individualiuosiuose gyvenamuosiuose namuose vidutiniškai žuvo 62,6 proc. visų žuvusių žmonių, 2020 m. – 68,4 proc., 2021 m. – 58,4 proc. Vertinant gaisrus, kuriuose žuvo žmonės, matyti, kad nei vienas žmogus nežuvo gaisruose atviroje teritorijoje ir gaisruose autotransporto priemonėse. 2021 metais 8333 gaisruose žuvo 94 žmonės. 2507, arba 48 proc., gaisrų, kuriuose žuvo žmonės, įvyko individualiuose ir daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose (9 pav.).

9 pav. Gaisrų skaičius gyvenamuosiuose pastatuose 2016–2020 m.

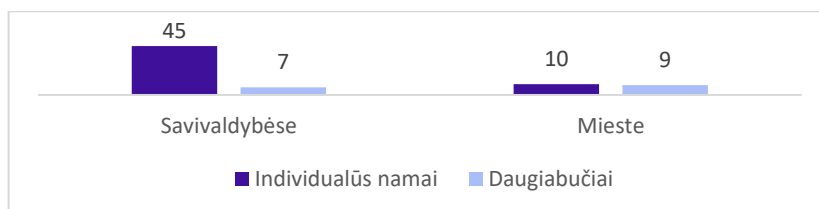

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Individualiuose ir daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose 2021 metais žuvo 71 žmogus. Tai sudaro net 75,5 proc. visų žuvusių žmonių gaisruose. Daugiausiai žmonių žuvo individualiuose gyvenamuosiuose namuose, 58,5 proc. (55 žmonės) visų žuvusiųjų 2021 metais, arba 77 proc. žuvusių gyvenamuosiuose namuose. Daugiausiai individualiuose gyvenamuosiuose namuose žmonės žūsta kaimo vietovėse. 100 gaisrų, įvykusių gyvenamos paskirties pastatuose, vidutiniškai žuvo 2,9 žmogaus. Kituose gaisruose, kuriuose žuvo žmonės, 100 gaisrų vidutiniškai žuvo 0,76 žmogaus. Gyvenamos paskirties pastatų gaisruose žmonės žūsta 3,8 karto dažniau nei kituose gaisruose.

Didžioji dalis žuvusiųjų individualiuose gyvenamuosiuose namuose yra kaimo teritorijose. Daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose žūsta apie tris kartus mažiau žmonių negu individualiuose. Kaime individualiuose namuose 2021 m. žuvo daugiau negu pusė (63 proc.) visų žuvusių gyvenamuosiuose pastatuose (10 pav.). Kaimo vietovėse, kuriose gaisrinę saugą užtikrinti turi savivaldybės, individualiuose namuose žuvo 82 proc. visų žuvusiųjų individualiuosiuose namuose.

10 pav. Žuvusiųjų skaičius gyvenamuosiuose pastatuose 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Žmonių žūtys ir gaisrų priežastys rodo, kad pagrindinė gaisrinės saugos problema yra kaimo vietovėse, kuriose gaisrinę saugą užtikrinti turi savivaldybės, nes ši funkcija joms perduota valstybės. Mažai dėmesio savivaldybėse skiriama gaisrų kilimo ir žmonių žūčių priežasčių analizei, nepakankamai vertinama rizika ir vykdoma prevencija.

- 2016–2020 m. per metus vidutiniškai Lietuvoje kilo 10327 gaisrai. Daugiausiai (36 proc.) gaisrų kilo atviroiose teritorijose – tai pievose kilę gaisrai. Kaimuose kyla daugiau gaisrų negu miestuose. 2019–2021 m. laikotarpiu kaime kilo vidutiniškai 54,6 proc. daugiau gaisrų negu mieste. Pagrindinės gaisrų priežastys buvo pašalinis ugnies šaltinis, neatsargus elgesys su ugnimi, krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai.
- 2016–2020 m. vidutiniškai per metus Lietuvoje žuvo 91 žmogus. Pagrindinės žūties gaisruose priežastys yra neatsargus rūkymas, neatsargus elgesys bei krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai. 2016–2020 m. duomenimis, vidutiniškai miesteliuose ir kaimo vietovėse gaisruose žuvo 1,7 karto daugiau žmonių nei miestuose.

11. Gyvenamosios paskirties pastatų gaisruose žmonės žūsta 3,8 karto dažniau nei kituose gaisruose. Daugiausiai žmonių žūsta individualiuose namuose kaimo vietovėje. Gaisruose dažniausiai žūsta 50–67 metų kaimo gyventojas, neatsargiai rūkantis ir neatsargiai besielgiantis su ugnimi, priklausantis socialinės rizikos grupei, vartojantis alkoholį, neturintis savisaugos įgūdžių. Žmonių žūtys ir gaisrų priežastys rodo, kad pagrindinė gaisrinės saugos problema yra kaimo vietovėse.

2.2.2. Ugniagesiai gelbėtojai ir jų veikla

PAGD priklauso 5 PGV, kuriose yra PGT ir priešgaisrinės komandos, iš viso 81 padalinys. Priešgaisrinės komandos yra trijų klasių ir jose keturiose pamainose, pagal PSUS, budi skirtingas ugniagesių gelbėtojų skaičius. Remiantis PAGD pateikta informacija¹⁴, budinčiose pamainose iš viso buvo užimtos 3052 pareigybės arba 12 proc. mažiau, negu nustatyta pagal PSUS. Minimalus keturiose pamainose budinčių darbuotojų skaičius, vadovaujantis PSUS nuostatomis, turi būti 3468.

Pagal priešgaisrinės saugos įstatymą savivaldybėms yra perduotos priešgaisrinės saugos funkcijos. Joms vykdyti 51 savivaldybėje įsteigtos SPT. Kiekvienoje savivaldybėje pagal teisės aktų reikalavimus turi būti dvi administracijos pareigybės, iš viso 102. SPT pavaldžios savivaldybėms ir turi ugniagesių komandas. Jų skaičius savivaldybėse yra skirtingas (pagal PSUS). Pagal LR vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 12 d. įsakymą Nr. 1V-209 „Dėl savivaldybių atsiskaitymo už vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“¹⁵, SPT kasmet privalo PAGD pateikti informaciją – ataskaitą apie savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą. Ši ataskaita teikiama PAGD Pajėgų valdymo valdybai pasibaigus kalendoriniams metams – už praėjusius metus. Ataskaita privalo būti pateikta iki kitų metų vasario 15 dienos. PAGD pateikti duomenys rodo, kad ne visos SPT tokią informaciją pateikia. Teisinio reglamentavimo analizė rodo, kad nors SPT privalo teikti ataskaitas už praėjusius metus, tačiau nenumatyta atsakomybė už tokių atskaitų nepateikimą. Ekspertai diskusijos metu teigė, kad PAGD stokoja efektyvaus bendradarbiavimo su SPT ir savivaldybėmis.

Analizuojant PAGD pateiktas savivaldybių ataskaitas apie savivaldybių priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą matyti, kad savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų personalo duomenys, pagal PSUS ir savivaldybių ataskaitas, yra tokie:

- 2019 m. duomenų nepateikė 4 savivaldybės, kuriose yra 21 komanda. Duomenys rodo, kad Lietuvoje buvo 51 SPT ir 282 komandos, kuriose pagal PSUS turėjo būti 2520 darbuotojai. Pagal SPT pateiktus duomenis matyti, kad pagal PSUS pareigybių turėtų būti 2331, tačiau realiai buvo užimtos tik 2260 pareigybės, t. y. trūko 71 darbuotojo, arba 3 proc. personalo.
- 2020 m. duomenų nepateikė 11 savivaldybių, kuriose yra 59 komandos. 51 SPT buvo 278 komandos, kuriose pagal PSUS turėtų būti 2467 darbuotojai. Pagal SPT pateiktus duomenis matyti, kad pagal PSUS pareigybių turėtų būti 1935, tačiau realiai buvo užimtos tik 1883, t. y. trūko 52 darbuotojų, arba 2,7 proc. personalo.

2020 m. duomenimis, VPGT komandose trūksta 12 proc. personalo pagal PSUS, o SPT komandose, pagal jų PAGD pateiktą informaciją, trūksta 2,7 proc. personalo. Pagal PAGD pateiktą Metinę SPT veiklos kokybinių ir kiekybinių vertinimo rodiklių suvestinę už 2020 metus iš 41 SPT, kurios pateikė duomenis, 37 SPT ugniagesių fizinio

¹⁴ Remiantis 2021 m. gruodžio 23 d. el. paštu PAGD pateikta informacija

¹⁵ LR vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. 1V-209 „Dėl Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2018-12-07 redakcija). [nuoroda](#)

parengtumo rodikliai yra šimtaprocentiniai. SPT ugniagesių kvalifikacijos tobulinimo rodikliai tik 4 SPT yra mažesni nei 100 proc.

Daugumoje šalies savivaldybių (48 iš 60) ir kai kuriose priešgaisrinėse gelbėjimo tarnybose vykdyti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus bei prevenciją padeda savanoriai ugniagesiai.

2019 m. gruodžio mėn. 31 d. duomenimis, buvo registruoti 1765 savanoriai ugniagesiai, iš jų 1353 savanoriai ugniagesiai, galintys dalyvauti gesinant gaisrus ir 412 savanorių ugniagesių, galinčių vykdyti prevencinę veiklą. 2020 m. gruodžio 31 d. PAGD duomenimis, Lietuvoje buvo registruoti 1484 savanoriai ugniagesiai, iš jų 1194 savanoriai ugniagesiai, galintys dalyvauti gesinant gaisrus ir 290 savanorių ugniagesių, galinčių vykdyti prevencinę veiklą. VPGT gesinant gaisrus gali dalyvauti 23, o prevencinėje veikloje 26 savanoriai ugniagesiai. Viena ugniagesių draugija, kurioje yra 29 savanoriai ugniagesiai, yra Šiauliuose. Savanorių ugniagesių skaičius 2020 m., lyginant su 2019 m., sumažėjo beveik 300. Tai lemia organizacinės, ekonominės, techninės ir psichologinės priežastys (Savanorių ugniagesių veiklos koncepcija¹⁶).

Atliekant savivaldybių apklausą dėl joms deleguotos priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimo buvo klausta, kaip jos organizuoja savanorių ugniagesių veiklą, kokias funkcijas ir kaip dažnai jie vykdė 2019–2021m. laikotarpiu. Taip pat klausta, kas sunkina savanorių ugniagesių veiklos organizavimą ir kokios priemonės galėtų pagerinti jų veiklą savivaldybėse. Remiantis apklausos duomenimis, bent 69 proc. (N=45) savivaldybių organizuojama savanorių ugniagesių veikla. Savivaldybėse savanoriai ugniagesiai, be gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbų (77 proc.), prevencinių (taip pat švietimo) veiklų (74 proc.), pasitelkiami pratyboms (13 proc.), budėjimui renginiuose (10 proc.), informacijos platinimui, teritorijų priežiūrai, gaisrininkų komandų aptarnavimui (pvz., technikos, įrangos, patalpų remontui ir pan.) (3–6 proc.). Vertinant savanorių ugniagesių veiklą apsunkinančias aplinkybes dažniausiai minimas finansavimo trūkumas (veiklai apmokėti, išlaidoms kompensuoti, įrangai, priemonėms įsigyti, mokymams ir pan.). Taip pat savivaldybės dažnai minėjo teisinio reglamentavimo neapibrėžtumą, nepastovumą, prieštaravimus, savanorių ugniagesių koncepcijos stoką (neaiškus savanorio ugniagesio statusas, socialinės, valstybinės garantijos ir lengvatos, paskatų sistema). Nemaža dalis savivaldybių įvardijo visuomenės motyvacijos dalyvauti savanoriškoje veikloje stoką, žmonių trūkumą, ypač kaimo vietovėse. Taip pat paminėtinas sudėtingas savanorių ugniagesių veiklos organizavimas, pvz., netobula išskvietimo sistema – nėra tiesioginio ryšio su BPC. Savivaldybių atstovai taip pat minėjo pasenusią, netobulą savanorių ugniagesių ruošimo metodiką, administracinių išteklių stoką, siūlė skirti dėmesio kvalifikacijos kėlimui, savanorių ugniagesių draugijų veiklos skatinimui. Kai kurios savivaldybės nurodė, kad turėjo savanorių ugniagesių komandas, tačiau dėl finansavimo trūkumo, visuomenės motyvacijos stokos, neaiškaus reglamentavimo privalėjo atsisakyti jų paslaugų arba gerokai sumažinti savanorių skaičių.

Vadovaujantis Įstatymu savanoriams ugniagesiams gali būti mokamas iki 1 proc. Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio dydžio atlyginimas už kiekvieną savanorio ugniagesio sugaištą valandą. Vykdamt rašytinėse savanoriškos veiklos sutartyse numatytą veiklą, kompensuojamos išlaidos, susijusios su jų savanoriška veikla, suteikiamos kitos socialinės garantijos.

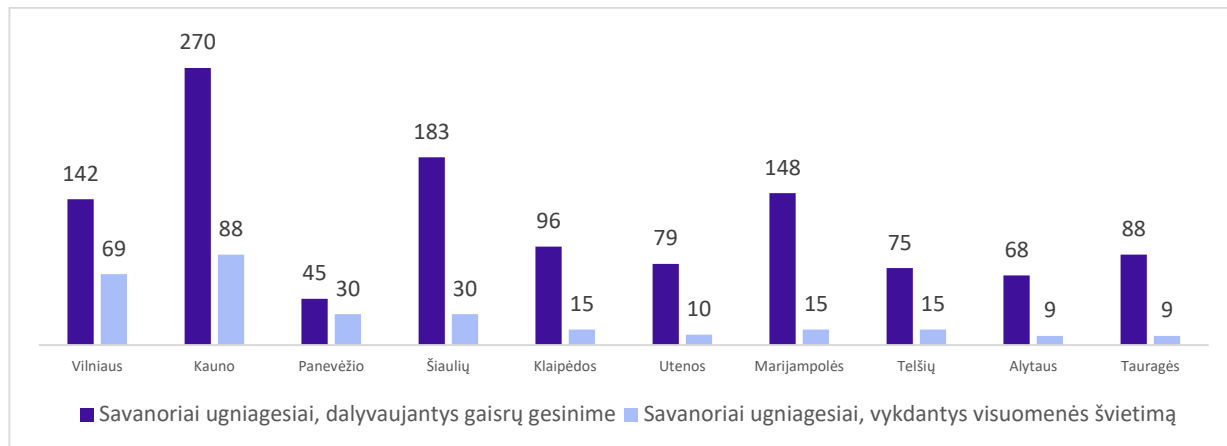
Atlyginimo mokėjimas savanoriams iš biudžeto lėšų yra komplikuoatas, nes savanorių ugniagesių darbo užmokesčio fondo apskaičiavimas nėra reglamentuotas. Nors Įstatymas leidžia mokėti savanoriams ugniagesiams darbo užmokestį ir padengti kitas išlaidas, tačiau VPGT to daryti negali, nes tai nenumatyta Seimo patvirtintame įstatyme¹⁷, pagal kurį valstybės įstaigų darbuotojams skaičiuojamas darbo užmokesčio fondas. VRM patvirtintoje

¹⁶ Savanorių ugniagesių koncepcija (projektas), 2019, [nuoroda](#)

¹⁷ LRS 2017 m. sausio 17 d. patvirtintas Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas Nr. XIII-198. [nuoroda](#)

metodikoje¹⁸ nustatyta, kad SPT turi teisę specialiąsias tikslines valstybės dotacijas naudoti savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijoms atlikti ir, sudariusios rašytines savanoriškos veiklos sutartis su savanoriais ugniagesiais, savanorių ugniagesių veiklai finansuoti.

11 pav. Savanoriai ugniagesiai SPT dalyvavę gaisrinės saugos veikloje 2020 metais

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

SPT savanorių ugniagesių, dalyvavusių gaisrinės saugos veikloje 2020 metais, išvykų skaičius pateiktas

11 pav. 76,5 proc. išvykų buvo į gaisrus, 13 proc. į gelbėjimo darbus, 10,5 proc. buvo išvykos į pratybas ir kiti išvykimai. Daugiausiai išvykimų buvo Kauno ir Tauragės apskrityse. Savanorių ugniagesių veikla gesinant gaisrus ir atliekant gelbėjimo darbus turėtų būti reikšmingesnė. Reikia aktyvinti savanorių ugniagesių veiklą vykdant gaisrų prevenciją.

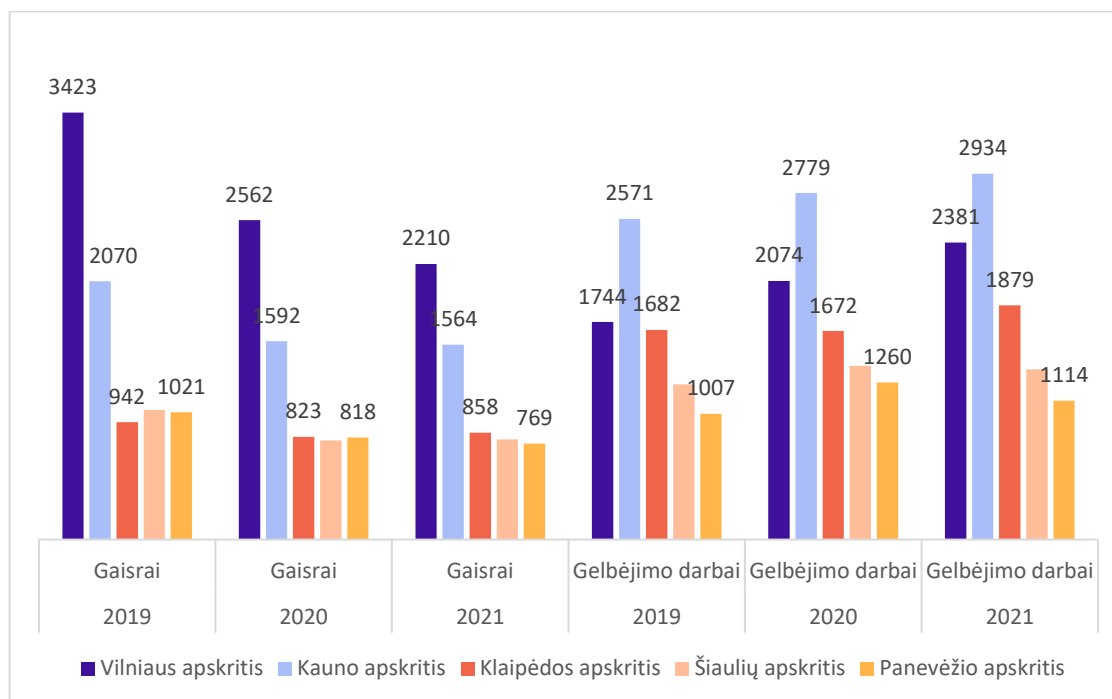
Per 35 mėnesius (2019 01 01–2021 11 30) įvyko 27984 gaisrai, kurių 80,9 proc. gesinant dalyvavo VPGT. Atkreiptinas dėmesys, kad apie 35 proc. gaisrų buvo gesinama kartu dalyvaujant VPGT ir SPT pajėgoms. Vien tik SPT pajėgomis užgesinta 16 proc. visų gaisrų. 83 proc. tokių gaisrų buvo nesudėtingi gaisrai atvirose teritorijose, priklausančiose savivaldybėms.

PAGD pateikti duomenys rodo, kad 2019–2021 m. VPGT ugniagesių komandos vyko į 21665 gaisrus, SPT ugniagesių komandos į 14688 gaisrus. VPGT ugniagesių komanda per 2019–2021 m. į gaisrus vyko vidutiniškai 276 kartus, SPT ugniagesių komanda – 53 kartus, arba 5,2 karto rečiau negu VPGT ugniagesių komanda. Dauguma (apie 95 proc.) gaisrų, kuriuos gesinant dalyvavo tik VPGT ugniagesių komandos, buvo gaisrai mieste. Vertinant tai, kad per 2019–2021 m. laikotarpį kaime kilo 54,6 proc. visų gaisrų, VPGT ugniagesių komandos 63 proc. tokių gaisrų gesino kartu su SPT ugniagesių komandomis. Statistinės informacijos apie PGP atvykimo eiliškumą PAGD neturi.

Gelbėjimo darbai sudarė 59 proc. visų atliktų darbų. Analizuojant gaisrų ir atliktų gelbėjimo darbų dinamiką, galima pastebėti, kad daug metų gelbėjimo darbų skaičius buvo mažesnis nei kilusių gaisrų, tačiau 2020 m., kaip ir 2016 m., 2017 m., 2019 m., gelbėjimo darbų buvo atlikta daugiau. Lyginant su 2015–2019 metų atliktų gelbėjimo darbų vidurkiu (11080), 2020 m. jų buvo atlikta 17 proc. daugiau. Daugiausiai gelbėjimo darbų 2019–2020 m. atlikta Marijampolės, Tauragės. Alytaus ir Klaipėdos apskrityse.

¹⁸ LR vidaus reikalų ministro 2006 m. birželio 9 d. įsakymas Nr. 1V-218 „Dėl Valstybinėms (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“. [nuoroda](#)

12 pav. Gaisrų ir gelbėjimo darbų skaičius

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

2021 m. ugniagesiai gelbėtojai atliko ir 13882 gelbėjimo darbus, 2020 m. – 12981 gelbėjimo darbus. 2021 m. ugniagesiai gelbėtojai 6182 kartus teikė pagalbą gyventojams butyje, 3953 kartus talkino kitoms specialiosioms tarnyboms, iš jų 2097 kartus – greitosios medicinos pagalbos tarnyboms, 1722 kartus jie dirbo autoavarijose. 2021 m. gelbėjimo darbų metu ugniagesiai gelbėtojai išgelbėjo 351 gyventoją, tarp jų 39 vaikus. 2021 m. daugiausia gelbėjimo darbų atlikta Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos apskrityse (12 pav.). 2020 m. gaisrų metu ugniagesiai gelbėtojai išgelbėjo 104 žmones. 2021 m. gaisrų metu ugniagesiai išgelbėjo 114 žmonių, nuo ugnies apsaugojo 705 pastatus, 172 transporto priemones ir išgelbėjo 3781 gyvūną. Gelbėjimo darbų skaičius vis didėja ir PGP turi būti tam labiau pasiruošusios. SPT turi sudaryti sąlygas, kad ugniagesių komandos galėtų atlikti daugiau skirtingų gelbėjimo darbų.

2020 m. PGP pajėgos vyko į gelbėjimo darbus 12981 kartą. VPGT komandos į gelbėjimo darbus vyko 9379 kartus ir tai sudaro apie 72 proc. visų gelbėjimo darbų. Viena VPGT komanda į gelbėjimo darbus vidutiniškai vyko 118 kartų per metus. SPT komandos 3602 (apie 28 proc.) kartus vykdė gelbėjimo darbus. Viena SPT komanda į gelbėjimo darbus vidutiniškai vyko 12 kartų per metus.

2019–2021 m. VPGT ugniagesių komandos į įvykius vyko vidutiniškai 394 kartus, SPT ugniagesių komandos – 68 kartus. Toks didelis išvykų į gaisrus ir gelbėjimo darbus skirtumas tarp VPGT ir SPT ugniagesių komandų rodo netinkamą SPT ir VPGT komandų išdėstymą, netolygų darbų pasiskirstymą ir neefektyvų PGP valdymą.

12. Gesinant apie 80 proc. gaisrų 2019–2021 m. dalyvavo VPGT. Dauguma (apie 95 proc.) gaisrų, kuriuos gesinant dalyvavo tik VPGT ugniagesių komandos, buvo gaisrai mieste. Apie 35 proc. gaisrų buvo gesinama kartu dalyvaujant VPGT ir SPT pajėgoms. Vien tik SPT pajėgomis užgesinta apie 16 proc. visų gaisrų, apie 83 proc. tokių gaisrų buvo nesudėtingi gaisrai atvirose teritorijose, priklausančiose savivaldybėms. SPT ugniagesių komandos 5,2 karto rečiau vyksta gesinti gaisrų negu VPGT ugniagesių komandos.
13. 2020 m. VPGT komandos į gelbėjimo darbus vyko 9379 kartus ir tai sudaro apie 72 proc. visų gelbėjimo darbų. SPT komandos 3602 (apie 28 proc.) kartus vykdė gelbėjimo darbus. Gelbėjimo darbų skaičius didėja. Lyginant su 2015–2019 metų atliktų gelbėjimo darbų vidurkiu, 2020 m. jų buvo atlikta 17 proc. daugiau. Daugiausiai tai gelbėjimo darbai teikiant gyventojams pagalbą butyje. Siūlytina atlikti visų PGP

- atliekamų gelbėjimo darbų inventorizaciją ir pagal nustatytus kriterijus įvertinti, ar visi šiuo metu atliekami PGP gelbėjimo darbai yra būtini atlikti PGP pajėgoms, pvz., nuvirtusių medžių šalinimas.
14. PAGD priklauso 5 PGP, kuriose yra PGT ir ugniagesių komandos, iš viso 81 padalinys. Priešgaisrinės saugos funkcijos vykdyti 51 savivaldybėje įsteigtos 278 SPT. SPT kasmet privalo PAGD pateikti informaciją apie savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą, tačiau ne visos SPT tokią informaciją pateikia. VPGT ir SPT ugniagesių komandose trūksta personalo. PAGD duomenimis, VPGT trūksta 12 proc. personalo, o pagal SPT pateiktas ataskaitas, jiems trūksta apie 3 proc. personalo. Daugumos SPT ugniagesių fizinio pasirengimo ir kvalifikacijos tobulinimo rodikliai yra pakankami, tačiau ne visos SPT apie tai pateikia duomenis PAGD.
 15. SPT ugniagesiams, kurie gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, reikia nustatyti analogiškus reikalavimus kaip VPGT ugniagesiams. PAGD turi turėti informaciją apie SPT personalą.
 16. Daugumoje šalies savivaldybių (48 iš 60) ir kai kuriose priešgaisrinėse gelbėjimo tarnybose vykdyti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus bei vykdyti prevenciją padeda savanoriai ugniagesiai. 2020 m. Lietuvoje buvo registruoti 1484 savanoriai ugniagesiai. 2017–2020 m. duomenimis, savanoriai ugniagesiai vidutiniškai per metus išvykdavo 369 kartus. 76,5 proc. išvykų buvo į gaisrus, 13 proc. į gelbėjimo darbus. 10,5 proc. buvo išvykos į pratybas ir kitos išvykos.
 17. Didelis išvykų į gaisrus ir gelbėjimo darbus skirtumas tarp VPGT ir SPT ugniagesių komandų rodo netinkamą SPT ir VPGT komandų išdėstymą ir neefektyvą PGP valdymą.

2.2.3. Esamos priešgaisrinės saugos sistemos infrastruktūra, gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika ir įranga

VPGT visoje šalies teritorijoje valdo 91 pastatų kompleksą, kurie yra didžiuosiuose šalies miestuose, rajonų ir savivaldybių centruose ir didesniuose miesteliuose. Remiantis PAGD pateikta informacija, vertinant VPGT pastatų būklę, atsižvelgiant į jų eksploataavimo amžių ir kitus faktorius reikėtų atnaujinti 65 pastatus ir tam reikėtų beveik 30 mln. Eur. Miestai plečiasi, todėl reikėtų pastatyti bent 10 naujų gaisrinių pastatų kelioms esamoms gaisrinėms perkelti bei naujoms ugniagesių komandoms įsteigti, tai kainuotų dar apie 22 mln. Eur. Parengiamajame etape reikia įvertinti esamų pastatų būklę, nustatyti atnaujinimo ir naujų gaisrinių pastatų statybos prioritetinius planus.

Savivaldybių priešgaisrinės komandos šiuo metu turi 279 pastatus, kurių vidutinis plotas yra apie 70 kv. m. (jei papildomai saugoma rezervinė AC, tuomet apie 100 kv. m). Pastatai yra didesnėse savivaldybių gyvenvietėse ir miesteliuose, dauguma šių pastatų yra savivaldybių nuosavybė. Nemaža dalis SPT pastatų nėra reikiamos būklės, nors pastaraisiais metais situacija pradėjo gerėti. Yra savivaldybių, kurios prisideda savo lėšomis prie SPT komandų išlaikymo, taip pat investuoja ir į pastatų remontą. Detalesnės informacijos PAGD apie SPT pastatų būklę neturi, nes savivaldybių SPT nėra pavaldžios PAGD ir informacijos neteikia. Preliminariais PAGD duomenimis, savivaldybėse reikėtų atnaujinti beveik 2/3 – 3/4 turimų SPT gaisrinių pastatų juos iš pagrindų rekonstruojant ar pastatyti naujus pastatus ir tai gali kainuoti apie 30 mln. Eur.

VPGT trūksta esamos technikos, reikalingos pagal PSUS, išskyrus sunkiosios klasės AC. Kai kurios technikos (vandens transportavimo automobilis ar konteineris, putokšlio transportavimo automobilis ar konteineris, siurblinės stotys) yra perpus mažiau, negu nustatyta pagal PSUS. Daugumos technikos amžius yra daugiau nei 17 metų. Iš 261 pagal PSUS reikiamų lengvosios ir vidutinės klasės AC turima tik 155 AC, kurių vidutinis amžius yra 17 metų. SPT esančių lengvosios ir vidutinės klasės AC yra 82 vnt. daugiau, negu reikalauja PSUS. Ši technika yra sena, vidutinis jos amžius – 33 metai.

PAGD duomenimis, visi VPGT ugniagesiai gelbėtojai visiškai aprūpinti nauja specialiąja uniforma, išskyrus pavienius atvejus, kai naujai į tarnybą priimti ugniagesiai gelbėtojai iš dalies aprūpinami jau naudota, bet naudoti tinkama specialiąja tarnybine uniforma. Speciali ugniagesio gelbėtojo apranga nuolat atnaujinama. Daugiausia reikia atnaujinti greičiausiai nusidėvinčias aprangos dalis (pirštines, pošalmį, batus ir kt.). 2022 m. tam PAGD numatyta

730 tūkst. Eur. 2022 m. planuojama įsigyti 665 modernias ugniagesio striukes ir kombinezonus už maždaug 590 tūkst. Eur. Informacijos apie SPT turimą ir įsigijamą specialiąją uniformą PAGD nepateikė. SPT specialiąją uniformą perka savarankiškai nedalyvaujant PAGD. Vienodų reikalavimų ugniagesių specialiajai uniformai nėra. Diskusijoje ekspertai akcentavo, kad gaisro gesinimo metu VPGT ugniagesiai negali visiškai pasikliauti SPT ugniagesiais. Specialiosios uniformos ir įranga yra esminis elementas, sudarantis sąlygas efektyviai gesinti gaisrus. Todėl, ekspertų nuomone, visi PGP ugniagesiai privalėtų būti aprūpinti ugniagesių specialiąja uniforma ir įranga, kuriai keliami vienodi reikalavimai.

Vertinant gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangos trūkumą, pagal PAGD pateiktą informaciją galima konstatuoti, kad pagrindine gaisruose ir gelbėjimo darbuose reikalinga įranga VPGT yra aprūpinta pakankamai. Dalis įrangos nuolat nusidėvi ir būtina ją atnaujinti. Įrangai įsigyti sudarytos pirkimo sutartys ar vykdomos viešojo pirkimo procedūros. PAGD lėšų poreikis ilgalaikiam turtui įsigyti yra 3 650 tūkst. Eur, trumpalaikiam turtui 285 tūkst. Eur. Apie gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangą, esančią SPT, VPGT informacijos nepateikė.

Pagal PAGD pateiktą *Metinę SPT veiklos kokybinių ir kiekybinių vertinimo rodiklių suvestinę už 2020 metus*, iš 41 SPT, kurios pateikė duomenis, dauguma SPT ugniagesių komandų yra visiškai aprūpintos gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika. 20 SPT ugniagesių komandų yra nedidelis gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikos trūkumas, iš jų 5 SPT ugniagesių komandos aprūpintos mažiau negu 90 proc.

18. VPGT visoje šalies teritorijoje valdo 91 pastatų kompleksą, iš kurių reikėtų atnaujinti 65 pastatus, reikėtų pastatyti apie 10 naujų gaisrinių pastatų, tam pagal PAGD skaičiavimus reikėtų apie 52 mln. Eur.
19. Savivaldybių priešgaisrinės komandos šiuo metu turi 279 pastatus. Nemaža dalis SPT pastatų nėra reikiamos būklės. Preliminariais PAGD duomenimis, savivaldybėse reikėtų atnaujinti beveik 2/3 – 3/4 turimų SPT gaisrinių pastatų ar pastatyti naujus pastatus ir tai pagal PAGD skaičiavimus gali kainuoti apie 30 mln. Eur.
20. VPGT trūksta esamos technikos, reikalingos pagal PSUS, išskyrus sunkiosios klasės AC. Daugumos technikos amžius yra daugiau nei 17 metų. SPT esančių lengvosios klasės AC yra 82 vnt. daugiau, negu reikalauja PSUS. Ši technika yra sena, vidutinis jos amžius – 33 metai. Vidutinis technikos amžius turėtų būti apie 15 m., nes technika fiziškai ir morališkai sensta, mažėja jos funkcinės galimybės ir ugniagesių gelbėtojų motyvacija.
21. Pagrindine gaisruose ir gelbėjimo darbuose reikalinga įranga VPGT yra aprūpinta pakankamai. Dalis įrangos nuolat nusidėvi ir būtina ją atnaujinti. Dauguma SPT ugniagesių komandų yra visiškai aprūpintos gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įranga. Apie gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangą, esančią SPT, PAGD informacijos neturi.
22. VPGT ugniagesiai gelbėtojai visiškai aprūpinti nauja ugniagesių specialiąja uniforma, speciali apranga nuolat atnaujinama. Informacijos apie SPT turimą ir įsigijamą ugniagesių specialiąją uniformą PAGD neturi. SPT ugniagesių specialiąją uniformą perka savarankiškai nedalyvaujant PAGD. Vienodų reikalavimų ugniagesių specialiajai uniformai nėra. Visi PGP ugniagesiai turėtų būti aprūpinti ugniagesių specialiąja uniforma ir įranga, kuriai keliami vienodi reikalavimai.

2.3. Gaisrų prevencija

Gaisrų prevenciją PAGD vykdo 3 pagrindinėmis prevencijos kryptimis: 1) eksploatuojamų objektų patikrinimas, tikrinant, ar objektai atitinka teisės aktų reikalavimus priešgaisrinės saugos srityje; 2) dalyvavimas statybų užbaigimo procese, siekiant užtikrinti, kad statinys atitiktų gaisrinės saugos normatyvinius reikalavimus; 3) visuomenės informavimas priešgaisrinės saugos klausimais, priešgaisrinės saugos žinių sklaida. VPP veiklą Lietuvoje vykdo apie 200 VPP pareigūnų.

STRATA savivaldybių apklausoje buvo klausta, kaip jos atlieka pagal Statybos įstatymo 49 straipsnio 3 punktą joms priskirtą statinių naudojimo priežiūrą priešgaisrinės saugos požiūriu. 35 proc. (N=42) savivaldybių atsakė, jog šią

funkciją atlieka kaip statinių naudojimo priežiūrą atliekantys viešojo administravimo subjektai ir už ją atsiskaito Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai (pagal STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“). Dviejose savivaldybėse priežiūrą pagal sutartį atlieka specializuotos atestuotos įmonės. 4 savivaldybės atsakė, jog statinių priežiūros funkciją vykdo kartu su VPGT darbuotojais. 14 savivaldybių atsakė, jog statinių naudojimo priešgaisrinės priežiūros neatlieka (3 pagrindė tuo, jog tai nepriskirta deleguotoms funkcijoms, 4 – žmogiškųjų išteklių ar lėšų trūkumu, 8 nurodė, jog ši funkcija priklauso VPGT ir ją vykdo PAGD arba PGT inspektorai). Atsakydamos į klausimą, kiek priešgaisrinės saugos pažeidimų, atliekant statinių naudojimo priežiūrą, buvo užfiksuota 2019–2021 m. laikotarpiu, 16 savivaldybių nurodė, jog pažeidimų nebuvo užfiksuota, dar 8 savivaldybės tokių duomenų neturėjo.

PAGD planuojamų vykdyti gaisrų prevencijos akcijų programoje buvo numatyta kiekvienais metais vykdyti po 5 gaisrų prevencijos akcijas. Visos planuotos akcijos („Gyvenkime saugiai!“, „Būk saugus mokiny!“ „Svečiuose pas ugniagesius“, „Nedegink žolės!“ ir „Saugi vasara“) buvo vykdytos. PAGD yra inicijavęs ne vieną susitikimą su Lietuvos savivaldybių asociacija dėl gaisrų prevencijos stiprinimo šalies savivaldybėse. Šių pasitarimų metu buvo pristatyta gaisrų situacija, išdėstyta problematika, savivaldybės ragintos aktyviai prisidėti vykdant gaisrų prevencijos priemones. Kiekviena savivaldybė savaip sprendžia gaisrų prevencijos klausimus, todėl vienodos praktikos bendradarbiaujant su vietos savivalda šalyje nebuvo. Daugelis savivaldybių geranoriškai prisideda prie įvairių prevencijos akcijų, sunkiai besiverčiančius gyventojus aprūpina autonominiiais dūmų detektoriais.

Vidaus reikalų ministro įsakymu buvo patvirtintas Gaisrų prevencijos veiksmų planas,¹⁹ nustatantis aiškų tikslą – pasiekti, kad iki 2031 metų gaisruose žuvusiųjų skaičius būtų ne didesnis kaip 30 per metus ir kad būtų užtikrintas ir tolesnio gaisruose žuvusiųjų skaičiaus mažėjimo tendencijos pokytis. Įgyvendinant šį planą į gaisrų prevenciją numatyta aktyviai įtraukti savivaldybes ir Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Plano pagrindu 44 savivaldybės parengė ir patvirtino prevencines programas.

Pagal STRATA atliktos apklausos duomenis, 87 proc. (N=36) savivaldybių naudojami teikiamomis PAGD metodikomis ir (ar) rekomendacijomis dėl SPT veiklos, prevencijos programų, šildymo sezono pradžios pasirengimui, detektorių įrengimo, kvalifikacijos kėlimo, dalyvauja bendrose pratybose ir vadovaujasi kitomis rekomendacijomis.

Pagal STRATA atliktos apklausos duomenis, 90 proc. (N=48) savivaldybių dalyvauja įgyvendinant Gaisrų prevencijos plane numatytas priemones gaisrų prevencijos srityje. Pagrindinis rezultatas yra parengtos ir patvirtintos savivaldybių prevencinės programos, kuriose numatytos Gaisrų prevencijos plane patvirtintos prevencijos veiksmų priemonės. Sudaryti vienišų, senyvo amžiaus, neįgalių asmenų ir auginančių nepilnamečių vaikų asmenų, turinčių specialiųjų poreikių ir gyvenančių riziką keliančiuose individualiuose gyvenamuosiuose būstuose, sąrašai.

Vykdytos daugiabučių pastatų gyvenamųjų būstų lankymo akcijos, kurių metu atlikta autonominių dūmų jutiklių įrengimo ir rūkymo uždraustose vietose (balkonuose) kontrolė. Prasidėjus šildymo sezonui organizuojamas socialiai remtinų, socialinės rizikos, neįgaliųjų ir vienišų gyventojų būstų lankymas. Gyventojams teikiamos individualios ugniagesių konsultacijos. Platinama socialinė reklama priešgaisrinės saugos tematika. Savivaldybės savo interneto svetainėse pateikia ir atnaujinta aktualią informaciją, susijusią su gaisrų prevencija. Savivaldybės vykdo įvairias akcijas: „Padėk artimui“, „Saugūs namai“, „Saugus būstas“, „Po gaisro“, „Nedegink žolės!“, „Saugi javapjūtė“, „Saugi poilsiovietė“, „Saugi pirotechnika“, „Būk saugus, mokiny!“ „Būk saugus, mažyli“.

Dauguma savivaldybių kartu su PAGD vykdo prevencijos akcijas „Gyvenkime saugiai“, „Kūrenkime saugiai“, „Kaminukas“. Buvo lankomi gyventojų būstai, dalinami lankstinukai, žiūrima, ar tvarkingos krosnys ir kiti šildymo įrenginiai ir ar jie tinkamai eksploatuojami, ar tvarkinga elektros instaliacija ir elektros prietaisai ir ar jie tinkamai eksploatuojami, ar įrengti autonominiai dūmų detektoriai, ar jie veikia ir ar gyventojai žino, kaip elgtis kilus gaisriui.

¹⁹ LR vidaus reikalų ministro 2021 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 1V-607 „Dėl Gaisrų prevencijos veiksmų plano patvirtinimo“. [nuoroda](#)

Pagrindines prevencines priemones vykdė savivaldybės administracijos, SPT kartu su seniūnijomis ir PAGD. Tik 2 savivaldybėse prevenciją vykdė savanoriai ugniagesiai. Kaip pagrindinius rodiklius, kuriais buvo vertinamas prevencinių priemonių poveikis, savivaldybės nurodė mažėjantį gaisrų ir žuvusiųjų skaičių, aplankytų būstų ir įrengtų dūmų detektorių skaičių. Svarbus rodiklis yra gyventojų supažindinimas su saugaus elgesio taisyklėmis gyvenamajame sektoriuje ir gamtoje, gyventojams suteikta žinių, kaip išvengti gaisro ir kaip elgtis jam kilus.

Iki 2020 m. savivaldybės vykdė gaisrų prevencijos priemones, tačiau jų poveikis nebuvo įvertintas, motyvuojant tuo, kad nėra pavesta jį vertinti ir nėra nustatyta, kaip toks vertinimas turėtų būti atliekamas. Neatliekant poveikio vertinimo neįsitikinama, ar priemonės buvo tinkamos ir ar padėjo suvaldyti gaisrų kilimo riziką. Teisės aktuose nebuvo aiškiai apibrėžtos institucijų, vykdančių gaisrų prevenciją, funkcijos. Dėl to buvo nepakankamai valdoma gaisrų kilimo rizika. Patvirtinus Vidaus reikalų ministro Gaisrų prevencijos veiksmų planą į gaisrų prevenciją, be PAGD, įtraukiamos savivaldybės, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Policijos departamentas prie LR VRM. Jame nustatytos priemonės ir jų vykdymo rodikliai turi reikšmingai įtakoti gaisrų ir juose žuvusiųjų skaičiaus mažėjimą, jeigu Gaisrų prevencijos plano priemonės bus vykdomos laiku ir tinkamai.

23. Vietovėse, kuriose kyla gaisrai, už prevenciją turi būti atsakingos VPGT ir SPT pagal savo aptarnaujamą teritoriją. Prevenciją reglamentuojančių teisės aktų, pagal teritorinį PGP pasiskirstymą nustatančių prevencijos reikalavimus ir jos įtaką gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose rodiklių mažinimui, nėra.
24. Daugiausiai gaisrų kyla atvirose teritorijose ir gyvenamosios paskirties pastatuose kaimo vietovėse, kurių prevenciją turi vykdyti savivaldybės. Daugiausiai žmonių gaisruose žūsta dėl neatsargaus rūkymo, neatsargaus žmogaus elgesio su ugnimi ir krosnių, židinių bei dūmtraukių įrengimo ir eksploatavimo pažeidimų. Dažniausia gaisruose žūstantys žmonės yra socialiai remtini, turintys žalingų įpročių, mažai dėmesio skiriantys saugai. Daugiausiai žmonių žūsta gyvenamosios paskirties pastatuose, didžioji jų dalis – žuvusieji individualiuose namuose kaimo vietovėje. Čia prevenciją vykdyti praktiškai sudėtinga – gyventojai ne visada sutinka įsileisti į namus. Gyvenamosios paskirties pastatuose tikrinti gaisrinės saugos būklę be gyventojų sutikimo (vykdyti prevenciją) neleidžia įstatymas.
25. Atvirų teritorijų ir gyvenamosios paskirties pastatų, ypač individualių gyvenamųjų namų, gaisrų prevencija savivaldybėse ir VPGT aptarnaujamose teritorijose turėtų būti prioritetinga.
26. Socialinė padėtis kaimo vietovėse yra blogesnė nei mieste, todėl čia gaisrų ir žūčių prevencijai turi būti prioritetinga tvarka skiriama papildomų lėšų. Prevencijos akcijas vykdo PAGD ir savivaldybės, tačiau jų prevencijos priemonių įtaka gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose mažėjimui nėra vertinama. Būtina PSUS orientuoti į prevenciją.
27. Svarbu ne tik turėti Gaisrų prevencijos veiksmų planą, nustatyti priemones ir jų vykdymo rodiklius, tačiau yra svarbi stebėsenos ir vertinimas, kad būtų identifikuota, kurios priemonės yra veiksmingos ir ką reikėtų koreguoti. Reikia parengti prevencijos priemonių rodiklių stebėsenos, poveikio ir vertinimo metodiką. Taip pat svarbu nustatyti ir pavesti, kas atliks periodinę rodiklių stebėseną ir vertinimą. Prevencija bus veiksminga, kai visos institucijos bus suinteresuotos ir sieks bendro tikslo, kai kiekviena institucija ar savivaldybė žinos, už ką yra atsakinga ir kam yra atskaitinga ir suvoks prevencijos priemonių įtaką gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose skaičiaus mažėjimui.

2.4. Priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų komandų išdėstymas ir teritorijos pasiekiamumas

Valstybinio audito 2021 m. kovo 22 d. ataskaitoje Nr. VAE-2 „Priešgaisrinių pajėgų veikla mažinant gaisrų skaičių ir jų padarytus nuostolius“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priemonių plane nurodyta įvertinti priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išdėstymą LR teritorijoje, atsižvelgiant į apgyvendintų teritorijų pasiekiamumą ir gyventojų

skaičiaus kitimo dinamiką, ir peržiūrėti pajėgų išdėstymą, kad pajėgos, galinčios atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, į įvykio vietą atvyktų PSUS nustatytu laiku.

LR teritoriją sudaro 1 678 kv. km (2 proc. visos teritorijos) miesto teritorijos, kuriose gyvena 64,53 proc. gyventojų, 54 809 kv. km kaimo teritorijos (84 proc. visos teritorijos), kuriose gyvena 35,47 proc. gyventojų ir 8 799 kv. km negyvenamosios teritorijos (14 proc.). Miesto teritorijose įvyko 53 793 (54 proc.) įvykiai, kaimo teritorijose 44 362 (45 proc.) įvykiai, negyvenamosiose teritorijose – 504 (iki 1 proc.) įvykiai.

PAGD atliko per paskutinius 47 mėn. įvykusių įvykių teorinius pasiekiamumo skaičiavimus pagal PSUS reikalaujamą laiką. Skaičiavimuose vertintas vykimo į įvykį laikas mieste (8 min.) ir užmiestyje (18 min.) ir visos LR teritorijos pasiekiamumas. Vidutinis atvykimo į įvykį laikas mieste yra 6,78 min., kaime 13,78 min., negyvenamosiose teritorijose – 16,58 min. PSUS reikalavimus atitinka apie 77 proc. atvykimų laikas mieste, 79 proc. – kaime ir negyvenamosiose teritorijose. Į maždaug 22 proc. įvykių nebuvo atvykta PSUS nustatytu laiku.

Bendras VPGT ir SPT komandų aprėpiamų teritorijų plotas yra 6,166,766 ha, o tai sudaro 94 proc. viso Lietuvos ploto. Neprivažiuojamos teritorijos (pvz., Kuršių bei Kauno marios, Žuvinto rezervatas, Čepkelių raistas, ežerai ir kt.) yra apie 6 proc. Vidutinis aprėpiamos teritorijos plotas yra 17,322 ha. VPGT ir SUT komandų aptarnavimo teritorijų plotas skiriasi. Apie 24 proc. PGT komandų aptarnauja iki 100 proc. didesnį nei vidutinis aprėpiamas plotą. Atvykimo į miesto teritorijas standarto neatitinka Neringos miestas, Palangos miestas (Šventoji) ir kiti miestai. Vilniaus m. sav. Pilaitės ir Perkūnkiemio mikrorajonai sudaryti iš kaimo gyvenamųjų vietovių ir pagal PSUS PGP atvykimo laikas į jas yra 18 min.

Vertinant apskričių teritorijos plotus, gyventojų skaičių ir PGT komandų santykį apskrityse (2 lentelė) matyti, kad komandų skaičius neproporcingas apskrities teritorijos dydžiui, gyventojų skaičiui ir tankiui. Tai sudaro netolygų komandų krūvio pasiskirstymą, VPGT ir SPT bendras išvykimų skaičius skiriasi 5,2 karto. Netolygus ugniagesių komandų išdėstymas didina atvykimo į įvykį laiką, komandos mažai dalyvauja įvykiuose, neefektyviai panaudojamos. Ugniagesių komandos turėtų būti išdėstytos atsižvelgiant į gyventojų tankį, turi būti vertinamas ir gaisrų bei žuvusiųjų skaičius, gaisrų kilimo rizika. PSUS tikslinga įvesti gyventojų tankio kriterijų.

2 lentelė. Apskričių teritorijos ploto, gyventojų skaičiaus ir PGT komandų santykis

Apskritis	Plotas, ha	Plotas, proc.	Gyv. sk.	Gyv. sk., proc.	VPGT	SUK sk.	Bendras padalinių sk.	Tankis (gyv./plotas)	Padalinių ir tankio santykio koeficientas
Alytaus apskritis	541780	8 %	127211	5 %	5	23	28	0,23480	1,192
Vilniaus apskritis	972981	15 %	774905	29 %	16	36	52	0,79642	0,653
Kauno apskritis	808630	12 %	545730	20 %	12	42	54	0,67488	0,800
Klaipėdos apskritis	522185	8 %	314521	12 %	9	19	28	0,60232	0,465
Marijampolės apskritis	446541	7 %	126488	5 %	7	24	31	0,28326	1,094
Panevėžio apskritis	787827	12 %	204586	8 %	6	37	43	0,25968	1,656
Šiaulių apskritis	853727	13 %	259746	10 %	9	31	40	0,30425	1,315
Tauragės apskritis	440828	7 %	86846	3 %	4	18	22	0,19701	1,117
Telšių apskritis	434927	7 %	128154	5 %	4	17	21	0,29466	0,713
Utenos apskritis	719137	11 %	120545	4 %	6	31	37	0,16762	2,207
<i>Vidurkis</i>	<i>652856,3</i>	<i>10 %</i>	<i>268873,2</i>	<i>10 %</i>	<i>7,8</i>	<i>27,8</i>	<i>35,6</i>	<i>0,381490751</i>	<i>1,121</i>
<i>Iš viso</i>	<i>6528563</i>		<i>2688732</i>		<i>78</i>	<i>278</i>	<i>356</i>	<i>3,81490751</i>	

Šaltinis: PAGD

Vertinant gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose statistiką, galima teigti, kad tam, kad per PSUS nustatytą laiką būtų galima pasiekti visą LR teritoriją (nevertinant negyvenamųjų teritorijų) ir būtų galima atlikti visus gaisrų gesinimo, žmonių

ir turto gelbėjimo darbus, reikia daugiau komandų, galinčių vykdyti tokius darbus. Dabar tokių ugniagesių komandų VPGT yra 81. VK rekomendacijų įgyvendinimo plane nustatyta, kad iki 2026 m. ugniagesių, galinčių atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, dalis būtų 100 proc. Tai yra nepagrįsta nuostata, nes ne visose teritorijose būtina turėti PGP pajėgas, kurios galėtų atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus ir atvykti į gaisrą per PSUS nustatytą laiką. Vertinant gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose statistiką, galima teigti, kad PGP, kurios gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir žmonių ir turto gelbėjimo darbus, reikia stiprinti nesaugiausiose savivaldybėse ir jas išdėstyti nesaugiausiose teritorijose. Tai galima įgyvendinti dalį SPT komandų aprūpinant tinkamais žmogiškaisiais ištekliais, tinkama technika ir įranga tam, kad SPT komandos laiku galėtų atlikti visus gaisrų gesinimo ir žmonių ir turto gelbėjimo darbus, ir komandas tinkamai išdėstyti. Nors pajėgų, reikalingų reaguoti į pagalbos prašymus ir įvykiams likviduoti, skaičiaus nustatymo principus reglamentuoja PSUS, tačiau komandų skaičių ir dislokavimo vietas savivaldybės teritorijoje nustato pačios savivaldybės. PSUS nėra ugniagesių komandų skaičiaus ir jų išdėstymo teritorijose nustatymo metodikos, pateikiami tik pajėgų skaičiaus nustatymo principai, vienas iš jų yra tradicinio ir (arba) istorinio išsidėstymo, atsižvelgiant į esamų VPGT komandų ir SPT ugniagesių komandų dislokacijos vietas.

28. PGP ugniagesių komandų skaičius ir išdėstymas netinkamas. Išdėstant ugniagesių komandas turi būti vertinamas gyventojų tankis, gaisrų bei žuvusiųjų skaičius, gaisrų kilimo rizika. Didelis išvykų į gaisrus ir gelbėjimo darbus skirtumas tarp VPGT ir SPT ugniagesių komandų rodo netinkamą SPT ir VPGT komandų išdėstymą, netolygų darbų pasiskirstymą ir neefektyvų PGP valdymą.
29. Netolygus ugniagesių komandų išdėstymas sudaro netolygų komandų krūvio pasiskirstymą (VPGT ir SPT bendras išvykimų skaičius labai skiriasi), didina atvykimo į įvykį laiką, SPT komandos mažai dalyvauja įvykiuose, neefektyviai panaudojamos. Komandų dislokavimo vietas savivaldybės teritorijoje nustato pačios savivaldybės. PSUS yra nustatytas AC poreikis pagal teritorijos plotą ir gyventojų skaičių ir minimalūs budinčios pamainos sudėties reikalavimai. PSUS nėra ugniagesių komandų skaičiaus ir jų išdėstymo nustatymo metodikos.
30. Būtina nustatyti bendrus VPGT ir SPT minimalius privalomus kriterijus ugniagesių gaisrų gesinimo bei gelbėjimo įrangai ir specialiajai uniformai. Efektyviam resursų valdymui PAGD turi turėti informaciją apie SPT valdomus resursus, išvykas į įvykius. Reikalinga bendra informacinė sistema.
31. PGP, kurios gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, reikia dislokuoti rizikingiausiose savivaldybėse ir jas tinkamai išdėstyti teritorijose. SPT ugniagesiams, kurie gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir žmonių ir turto gaisruose gelbėjimo darbus, reikia nustatyti analogiškus reikalavimus kaip VPGT ugniagesiams, atliekantiems tuos pačius darbus.

Papildomą informaciją galima rasti priede „Veiksnių, turinčių tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui, analizė“.

3. Pagrindinės priešgaisrinės saugos sistemos problemos

Šiame poskyryje yra išskiriamos nustatytos problemos. Pagal šias pagrindines problemas buvo formuojamos rekomendacijos ir strateginiai siūlymai.

1. Teisės aktuose **expressis verbis nenustatyta institucija**, kuri yra atsakinga už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą visos valstybės mastu. Esamas teisinis reglamentavimas priešgaisrinės saugos įgyvendinimą ir **atsakomybę išdalina trims subjektams**, t. y. VRM, PAGD ir savivaldybėms, **nėra nustatyta ir aiškių atsakomybės ribų**.
2. Šiuo metu PGP sudarančios valstybinės ir savivaldybių **priešgaisrinės pajėgos skiriasi tiek atliekamomis funkcijomis, tiek savo pasirengimu** vykdyti atitinkamus darbus. **VPGT ir SPT santykių bei bendros veiklos turinys nėra tiksliai reglamentuotas**. Dėl šių dviejų lygių priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo sistemos bei dėl skirtingo minėtų pajėgų statuso bei pavaldumo praktikoje kyla klausimų dėl VPGT ir SPT kompetencijų bei jų santykio.
3. Teisės aktuose **nėra aiškiai apibrėžta**, kaip realizuojama Įstatymo nuostata, jog **PAGD prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija**, ir PAGD nuostatuose įrašyta jo funkcija pagal kompetenciją kontroliuoti kitų PGP pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus.
4. Priešgaisrinės saugos finansavimas nuosekliai didėja tiek VPGT, tiek SPT atžvilgiu. Turint omenyje, kad savivaldybės STRATA vykdytoje apklausoje (5 priedas) pačios **nurodė prisidedančios prie priešgaisrinės saugos finansavimo**, darytina **prielaida**, kad **valstybės skiriamas finansavimas yra nepakankamas**.
5. Tyrimo metu nustatyti žymūs skirtumai tarp savivaldybių skiriamų lėšų SPT ugniagesių komandoms savivaldybėms deleguotai priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti. Pastebėtina, **kad didžioji dalis lėšų atitenka darbo užmokesčiui**, tačiau dalis savivaldybių savomis lėšomis taip pat prisideda prie darbo užmokesčio.
6. Ilgalaikiam turtui (remontui, renovacijai, technikai, įrangai įsigyti ir pan.) skiriama palyginti mažai lėšų ir šiuos poreikius **reikia tenkinti kitais lėšų šaltiniais** – valstybės kapitalo investicijomis ir ESFI, kurie yra **nepastovūs ir nepatenkina visų priešgaisrinės saugos organizavimo poreikių**, susijusių su ilgalaikio turto įsigijimu. Taip pat valstybės kapitalo investicijų ir ESFI lėšomis daugiausia finansuojami sisteminiai infrastruktūros projektai ir **retai SPT poreikiams skirti projektai**.
7. 2016–2020 m. Lietuvoje per metus vidutiniškai kilo 10327 gaisrai. **Daugiausiai (36 proc.) gaisrų kilo atvirosiose teritorijose**, t. y. pievose. **Kaimuose kilo daugiau gaisrų negu miestuose**. 2019–2021 m. laikotarpiu kaimuose kilo vidutiniškai 54,6 proc. daugiau gaisrų negu miestuose. Pagrindinės gaisrų priežastys buvo pašalinis ugnies šaltinis, neatsargus elgesys su ugnimi, krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai.
8. 2016–2020 m. vidutiniškai per metus Lietuvoje žuvo 91 žmogus. **Pagrindinės žūties gaisruose priežastys** buvo neatsargus rūkymas, neatsargus elgesys bei krosnių, židinių eksploatavimo pažeidimai ir elektros įrenginių, prietaisų, elektros instaliacijos gedimai. 2016–2020 m. duomenimis, vidutiniškai miesteliuose ir **kaimo vietovėse gaisruose žuvo 1,7 karto daugiau žmonių nei miestuose**.
9. **Gyvenamosios paskirties pastatų gaisruose žmonės žūsta 3,8 karto dažniau nei kituose gaisruose**. Daugiausiai žmonių žūsta individualiuose namuose kaimo vietovėje. Gaisruose dažniausiai žūsta 50–67 metų kaimo gyventojas, neatsargiai rūkantis ir neatsargiai besielgiantis su ugnimi, priklausantis socialinės rizikos grupei, vartojantis alkoholį, neturintis savisaugos įgūdžių. Žmonių žūtys ir gaisrų priežastys rodo, kad pagrindinė gaisrinės saugos problema yra kaimo vietovėse, kuriose gaisrinę saugą užtikrinti turi savivaldybės.

10. **Gesinant apie 80 proc. gaisrų 2019–2021 m. dalyvavo VPGT.** Dauguma (apie 95 proc.) gaisrų, kuriuos gesinant dalyvavo tik VPGT ugniagesių komandos, buvo gaisrai mieste. Apie 35 proc. gaisrų buvo gesinama kartu dalyvaujant VPGT ir SPT pajėgoms. Vien tik SPT pajėgomis užgesinta apie 16 proc. visų gaisrų, apie 83 proc. tokių gaisrų buvo nesudėtingi gaisrai atvirose teritorijose, priekausiančiose savivaldybėms. SPT ugniagesių komandos 5,2 karto rečiau vyksta gesinti gaisrų negu VPGT ugniagesių komandos.
11. 2020 m. **VPGT** komandos į gelbėjimo darbus vyko 9379 kartus ir tai **sudaro apie 72 proc. visų gelbėjimo darbų.** SPT komandos 3602 (apie 28 proc.) kartus vykdė gelbėjimo darbus. Gelbėjimo darbų skaičius didėja – lyginant su 2015–2019 metų atliktų gelbėjimo darbų vidurkiu, 2020 m. jų buvo atlikta 17 proc. daugiau. Daugiausia gelbėjimo darbų atlikta teikiant gyventojams pagalbą buityje. Siūlytina atlikti visų PGP atliekamų gelbėjimo darbų inventorizaciją ir pagal nustatytus kriterijus įvertinti, ar visi šiuo metu atliekami PGP gelbėjimo darbai yra būtini atlikti PGP pajėgoms, pvz., nuvirtusių medžių šalinimas.
12. PAGD priklauso 5 PGV, kuriose yra PGT ir ugniagesių komandos, iš viso 81 padalinys. Priešgaisrinės saugos funkcijos vykdyti 51 savivaldybėje įsteigtos 278 SPT. **SPT kasmet privalo PAGD pateikti informaciją apie savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą, tačiau ne visos SPT tokią informaciją pateikia.** VPGT ir SPT ugniagesių komandose trūksta personalo. **PAGD duomenimis, VPGT trūksta 12 proc. personalo, o pagal SPT pateiktas ataskaitas, jiems trūksta apie 3 proc. personalo.** Daugumos SPT ugniagesių fizinio pasirengimo ir kvalifikacijos tobulinimo rodikliai yra pakankami, tačiau ne visos SPT apie tai pateikia duomenis PAGD.
13. **SPT ugniagesiams, kurie gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, nėra nustatyti analogiški reikalavimai kaip VPGT ugniagesiams.** PAGD neturi informacijos apie SPT personalą.
14. Daugumoje šalies savivaldybių (48 iš 60) ir kai kuriose priešgaisrinėse gelbėjimo tarnybose vykdyti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus bei prevenciją padeda savanoriai ugniagesiai. 2020 m. Lietuvoje buvo registruoti 1484 savanoriai ugniagesiai. **2017–2020 m. duomenimis, savanoriai ugniagesiai per metus vidutiniškai išvykdavo 369 kartus.** 76,5 proc. išvykų buvo į gaisrus, 13 proc. į gelbėjimo darbus. 10,5 proc. buvo išvykos į pratybas ir kitos išvykos.
15. **Didelis išvykų į gaisrus ir gelbėjimo darbus skirtumas tarp VPGT ir SPT ugniagesių komandų rodo netinkamą SPT ir VPGT komandų išdėstymą ir neefektyvų PGP valdymą.**
16. VPGT visoje šalies teritorijoje valdo 91 **pastatų kompleksą**, iš kurių **reikėtų atnaujinti 65 pastatus**, reikėtų pastatyti **apie 10 naujų gaisrinių pastatų**, tam, pagal PAGD skaičiavimus, **reikėtų apie 52 mln. Eur.**
17. Savivaldybių priešgaisrinės komandos šiuo metu turi 279 pastatus. Nemaža SPT dalis pastatų nėra reikiamos būklės. Preliminariais PAGD duomenimis, **savivaldybėse reikėtų atnaujinti beveik 2/3–3/4 turimų SPT gaisrinių pastatų ar pastatyti naujus pastatus ir tai, pagal PAGD skaičiavimus, gali kainuoti apie 30 mln. Eur.**
18. **VPGT trūksta technikos, reikalingos pagal PSUS**, išskyrus sunkiosios klasės AC. Daugumos technikos amžius yra daugiau nei 17 metų. SPT esančių lengvosios klasės AC yra 82 vnt. daugiau, negu reikalauja PSUS. **Ši technika yra sena**, vidutinis jos amžius – 33 metai. Vidutinis technikos amžius turėtų būti apie 15 m., nes technika fiziškai ir morališkai sensta, mažėja jos funkcinės galimybės ir ugniagesių gelbėtojų motyvacija.
19. Pagrindine gaisruose ir gelbėjimo darbuose reikalinga įranga VPGT yra aprūpinta pakankamai. Dalis įrangos **nuolat nusidėvi ir būtina ją atnaujinti.** Informacijos apie visą SPT įrangą PAGD neturi.
20. Vietovėse, kuriose kyla gaisrai, už prevenciją turi būti atsakingos VPGT ir SPT pagal savo aptarnaujamą teritoriją. **Prevenciją reglamentuojančių teisės aktų, nustatančių prevencijos reikalavimus ir jos įtaką gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose rodiklių mažinimui pagal teritorinį PGP pasiskirstymą nėra.**
21. **Daugiausiai gaisrų kyla atvirose teritorijose ir gyvenamosios paskirties pastatuose kaimo vietovėse**, kuriose gaisrų prevenciją turi vykdyti savivaldybės. Daugiausiai žmonių gaisruose žūsta dėl neatsargaus rūkymo, neatsargaus žmogaus elgesio su ugnimi ir krosnių, židinių bei dūmtraukių įrengimo ir eksploatavimo pažeidimų. Dažniausia gaisruose žustantys žmonės yra socialiai remtini, turintys žalingų įpročių, mažai dėmesio skiriantys saugai. Daugiausiai žmonių žūsta gyvenamosios paskirties pastatuose, didžioji jų dalis – individualiuose namuose kaimo vietovėje. **Čia prevenciją vykdyti praktiškai sudėtinga,**

gyventojai ne visada sutinka įsileisti į namus. Gyvenamosios paskirties pastatuose tikrinti gaisrinės saugos būklę be gyventojų sutikimo (vykdyti prevenciją) neleidžia Įstatymas.

22. **Socialinė padėtis kaimo vietovėse yra blogesnė nei mieste, tačiau gaisrų ir žūčių prevencijai nesuteiktas prioritetas ir nėra skiriama papildomų lėšų.** Prevencijos akcijas vykdo PAGD ir savivaldybės, tačiau jų prevencijos **priemonių įtaka** gaisrų ir žuvusiųjų gaisruose mažėjimui **nėra vertinama**. PSUS nėra orientuota į prevenciją.
23. Svarbu ne tik turėti Gaisrų prevencijos veiksmų planą, nustatyti priemones ir jų vykdymo rodiklius, tačiau yra **svarbi stebėseną ir vertinimą**, kad būtų identifiikuota, kurios priemonės yra veiksmingos ir ką reikėtų koreguoti. **Nėra parengtos prevencijos priemonių rodiklių stebėsenos, poveikio ir vertinimo metodikos.** Taip pat svarbu nustatyti ir pavesti, kas atliks periodinę rodiklių stebėseną ir vertinimą. Prevencija bus veiksminga, kai visos suinteresuotos institucijos sieks bendro tikslo ir kiekviena institucija ar savivaldybė žinos, už ką yra atsakinga ir kam yra atskaitinga.
24. **PGP ugniagesių komandų skaičius ir jų išdėstymas netinkamas.** Išdėstant ugniagesių komandas turi būti vertinamas gyventojų tankis, gaisrų bei žuvusiųjų skaičius, gaisrų kilimo rizika. Didelis išvykų į gaisrus ir gelbėjimo darbus skirtumas tarp VPGT ir SPT ugniagesių komandų rodo netinkamą SPT ir VPGT komandų išdėstymą, netolygų darbų pasiskirstymą ir neefektyvų PGP valdymą. **PGP, kurios gali atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, nėra dislokuotos rizikingiausiose savivaldybėse ir nėra tinkamai išdėstytos teritorijose.**
25. **Netolygus ugniagesių komandų išdėstymas sudaro netolygų komandų krūvio pasiskirstymą** (VPGT ir SPT bendras išvykimų skaičius labai skiriasi), didina atvykimo į įvykį laiką, SPT komandos mažai dalyvauja įvykiuose, neefektyviai yra panaudojamos. Komandų dislokavimo vietas savivaldybės teritorijoje nustato pačios savivaldybės. PSUS yra nustatytas AC poreikis pagal teritorijos plotą ir gyventojų skaičių ir minimalūs budinčios pamainos sudėties reikalavimai. **PSUS nėra ugniagesių komandų skaičiaus ir jų išdėstymo nustatymo metodikos.**
26. Efektyviam resursų valdymui PAGD neturi informacijos apie SPT valdomus resursus, išvykas į įvykius. VPGT ugniagesiai gelbėtojai visiškai aprūpinti nauja ugniagesių specialiąja uniforma, speciali apranga nuolat atnaujinama. **Informacijos apie SPT turimą ir įsigyjamą ugniagesių specialiąją uniformą PAGD neturi. SPT ugniagesių specialiąją uniformą perka savarankiškai nedalyvaujant PAGD. Vienodų reikalavimų ugniagesių specialiajai uniformai nėra. Nėra nustatyti bendri VPGT ir SPT minimalūs privalomi kriterijai ugniagesių gaisrų gesinimo bei gelbėjimo įrangai ir specialiajai uniformai.**

4. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė

Europos valstybėse, kaip ir Lietuvoje, priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema yra organizacinė struktūra, kuri yra atsakinga už gaisrų, avarijų, stichinių nelaimių padarinių likvidavimą: gaisrų gesinimą, žmonių gelbėjimą iš ekstremalių situacijų židinių, ekstremalių situacijų prevencijos organizavimą, bendradarbiavimą su visuomene ir kt. Atliekant priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizę buvo išnagrinėta 9 valstybių patirtis.

Europos valstybėse priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimas organizuojamas skirtingai. Vienose šalyse priešgaisrinės saugos funkciją vykdo tik valstybės institucijos, kitose – tik savivaldybės, dar kitos šalys yra pasirinkusios mišrų šios funkcijos įgyvendinimo modelį.

3 lentelė. Užsienio valstybių pasiskirstymas pagal priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimą

Centralizuotas modelis	Dalinai decentralizuotas modelis	Decentralizuotas modelis
Estija	Airija	Austrija (regioninis)
Izraelis	Danija	Vokietija (federalinis)
Latvija	Prancūzija	
Lenkija		

Šaltinis: STRATA

Šalyse, naudojančiose centralizuotą modelį, paslaugų teikimu rūpinasi tik centrinė valdžia – tai valstybės funkcija. Centralizuotą modelį taiko Estija, Latvija ir kitos šalys (3 lentelė). Decentralizuotas modelis taikomas, kai priešgaisrinės saugos funkcija įgyvendinama tik vietos lygmeniu (savivaldybės, regionai), o centrinė valdžia neturi jokių operatyvinių užduočių. Šis modelis yra taikomas Austrijoje ir Vokietijoje (3 lentelė). Dalinai decentralizuotas modelis – tai iš esmės decentralizuotas modelis, bet su tam tikromis centrines valdžios funkcijomis. Šiuo atveju priešgaisrinės saugos funkciją atlieka vietos valdžia (savivaldybės, regionai), o centrinės valdžios administracija rūpinasi koordinavimu ir tam tikrų funkcijų vykdymu (parama, finansavimas, mokymai). Šis modelis taikomas Airijoje, Danijoje, Prancūzijoje (3 lentelė). Atkreiptinas dėmesys, kad kiekvienoje valstybėje taikomas modelis turi savo specifiką ir dažnai tai nėra grynas modelis.

Užsienio šalyse formuoti valstybės politiką priešgaisrinės saugos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą dažniausiai yra pavesta vidaus reikalų ministerijai, rečiau kitoms ministerijoms, pvz.,: Danijoje – gynybos ir pan. Žemesniu lygmeniu atsakomybė už priešgaisrinės saugos įgyvendinimą ar priežiūrą tenka tam tikrai centrinei agentūrai, kuri yra ministerijai pavaldi ar jos kuruojama. Nepriklausomai nuo pasirinktos institucinės sąrangos užsienio šalyse veikia skirtingų kategorijų ugniagesiai:

- profesionalios ugniagesių komandos;
- savivaldybės ugniagesių komandos;
- savanorių ugniagesių komandos;
- privačios ugniagesių komandos.

Viešojo sektoriaus profesionalūs ir savanoriai ugniagesiai sudaro didžiąją darbo jėgos dalį, nors ir labai įvairiomis proporcijomis. Privataus sektoriaus ugniagesiai daugiausia dirba „jautriose vietose“ (angl. sensitive sites), tokiose kaip oro uostai, chemijos gamyklos ir atominės elektrinės, taip pat pasitelkiami sezoniniai ugniagesiai, rengiami kaip pastiprinimas.

Apskritai yra trys galimi priešgaisrinės saugos finansavimo šaltiniai²⁰: centrinė valdžia, regioninė ir (arba) vietos valdžios institucijos ir (arba) privatus sektorius. Priešgaisrinė sauga dažniausiai finansuojama derinant kelis finansavimo šaltinius.

Kai kurių valstybių priešgaisrinės saugos sistemose svarbus vaidmuo tenka ugniagesiams savanoriams, kitose valstybėse jų vaidmuo santykinai mažesnis. Šiuo požiūriu nacionalines priešgaisrinės saugos sistemas galima būtų skirstyti į tas, kurios pagrįstos savanoryste, kuriose ugniagesiai savanoriai vaidina svarbų vaidmenį, ir tas, kuriose ugniagesiams savanoriams nepriskirtas svarbesnis vaidmuo. Kiekvienoje šalyje jų pasiskirstymas yra skirtingas ir toks ugniagesybos principas šalyse sudaro šalies priešgaisrinės saugos sistemą. Austrijoje ir Vokietijoje didžiąją dalį ugniagesių sudaro ugniagesiai savanoriai.

„Brandweer“ atlikto tyrimo metu²¹ instituto tyrėjai ir ekspertai nustatė 4 pagrindines ugniagesių savanorių apibrėžimų kategorijas:

1. savanoriai, kurie (arba kurių organizacija) negauna jokių išmokų ar finansinių kompensacijų ir turi kitą pagrindinį darbą;
2. savanoriai, kurie (arba kurių organizacijos) turi papildomą naudą, bet tai nėra atlyginimas arba finansinė nauda, bei turi kitą pagrindinį darbą;
3. Budintys savanoriai, kurie gauna užmokestį pagal valandinius įkainius arba pagal incidentą nustatymą sumą, bet neprivalo atsiliepti į skambučius bei turi kitą pagrindinį darbą;
4. Budintys savanoriai, kurie privalo atsiliepti į iškvietimus per iš anksto nustatytą konkretų gaisrinės stoties budėjimo laiką ir gauna valandinį mokėjimą arba pagal incidentą nustatymą sumą bei turi kitą pagrindinį darbą.

4 lentelė. Savanorių ugniagesių skaičius, proc. visų ugniagesių

Šalis	Savanorių ugniagesių skaičius, proc.
Austrija	99
Vokietija	97
Portugalija	94
Čekija	87
Prancūzija	79
Nyderlandai	79
Suomija	77
Danija	75
Norvegija	69
Airija	62
Estija	55
Belgija	41
D. Britanija	35
Vengrija	14
Latvija	2

Šaltinis: Brandweer tyrimas (2019), [nuoroda](#)

Vykdamas savanorišką veiklą susiduriama su problemomis. Atsiranda savanorius demotyvuojantys veiksniai:

- savanoriška veikla nesuderinama su kita veikla laiko atžvilgiu, siekiama darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros;

²⁰Firefighters: feeling the heat, European Trade Union Institute, [nuoroda](#)

²¹ „Brandweer“ tyrimas, Recruitment and retention of volunteers in European Fire Services, [nuoroda](#)

- kita veikla konkuruoja dėl turimo laisvo laiko, nes šiais laikais žmonės nori daugiau nuveikti per tą patį laiką, todėl savanoriai priešgaisrinėje tarnyboje praleidžia vis mažiau laiko.
- savanorių iškvietimų į incidentus sumažinimas, siekiant demotyvuoti savanorius ugniagesius.

32. Europos valstybėse, kaip ir Lietuvoje, priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema yra organizacinė struktūra, kuri yra atsakinga už gaisrų, avarijų, stichinių nelaimių padarinių likvidavimą: gaisrų gesinimą, žmonių gelbėjimą iš ekstremalių situacijų židinių, ekstremalių situacijų prevencijos organizavimą, bendradarbiavimą su visuomene ir kt. Priešgaisrinės saugos srityje egzistuoja keletas organizacinių struktūros modelių: centralizuotas, decentralizuotas ir mišrus (iš dalies centralizuotas). Apskritai yra trys galimi priešgaisrinės saugos finansavimo šaltiniai: centrinė valdžia, regioninė ir (arba) vietos valdžios institucijos ir (arba) privatus sektorius. Priešgaisrinė sauga dažniausiai finansuojama derinant kelis finansavimo šaltinius.
33. Nepriklausomai nuo pasirinktos institucinės sąrangos užsienio šalyse veikia skirtingų kategorijų ugniagesiai: profesionalios, savivaldybės, savanorių ir privačios ugniagesių komandos.
34. Vertinant pagal ugniagesiams savanoriams tenkantį vaidmenį, nacionalines priešgaisrinės apsaugos sistemas galima santykinai suskirstyti į tas, kurių funkcionavimas pagrįstas savanorystės principu, tas, kuriose ugniagesiai savanoriai vaidina svarbų vaidmenį, ir tas, kuriose ugniagesiams savanoriams nepriskirtas svarbus vaidmuo. Savanoriai ugniagesiai gali gauti finansinę naudą už savo veiklą priešgaisrinės saugos sistemoje. Vykdamas savanorišką veiklą labai svarbūs yra motyvuojantys ir demotyvuojantys veiksniai. Svarbu nustatyti priežastis, kodėl savanoris ugniagesys nori prisidėti prie šios veiklos.

Papildomą informaciją galima rasti priede „Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė“.

PRIEDAI

1 priedas. Funkcijų peržiūros objekto ir konteksto analizė, pagrindiniai teisinio reglamentavimo aspektai

Šiame skyriuje analizuojami įstatymai ir juos įgyvendinantys teisės aktai, atskleidžiama PSU sistemos institucinė sąranga bei identifikuojamos svarbiausios jos problemos. Įvardijamos sistemoje dalyvaujančios institucijos, jų atsakomybė, funkcijų paskirstymas tarp centrinės valdžios ir savivaldybių, sąveika, priešgaisrinės saugos koordinavimas.

1. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo strateginiai tikslai

Priešgaisrinės saugos užtikrinimo (toliau – PSU) strateginiai tikslai yra išdėstyti šiuose dokumentuose:

Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. nutarimu patvirtintoje Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programoje²² (toliau – Programa) iškeltas strateginis tikslas – „Siekti, kad Lietuva taptų saugesne valstybe, gebančia veiksmingai apsaugoti pagrindines žmogaus teises bei laisves ir užtikrinti viešąjį saugumą“. Vienas iš Programos tikslų (penktasis) – „Sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai“. Programos priede pateikiami jos įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų siekiamos reikšmės (14 lentelė).

Vyriausybės 2016 m. nutarimu patvirtintame Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstituciniame veiklos plane²³ (toliau – Planas) formuluojamas Programos 5 tikslo įgyvendinimo uždavinys – „Stiprinti priešgaisrinės gelbėjimo pajėgas, plėtoti savanorių ugniagesių veiklą“. Įgyvendinanti institucija – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD). Plane pateikiamos siekiamos tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų reikšmės (13 lentelė).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių strateginio veiklos plano (toliau – SVP)²⁴ pirmasis strateginis tikslas – „Įgyvendinti viešojo saugumo ir migracijos politiką, siekti, kad šalies gyventojai jaustųsi saugesni“. Jis vykdomas per plano 01.05 programą „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“²⁵, kurią įgyvendina PAGD. SVP pateikiami 01.05 programos tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (12 lentelė).

PAGD pagal kompetenciją koordinuoja SVP pirmojo strateginio tikslo „Įgyvendinti viešojo saugumo ir migracijos politiką, siekti, kad šalies gyventojai jaustųsi saugesni“ efekto vertinimo kriterijaus „Visuomenės pasitikėjimas Valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba“ rodiklio įgyvendinimą (13 pav.).

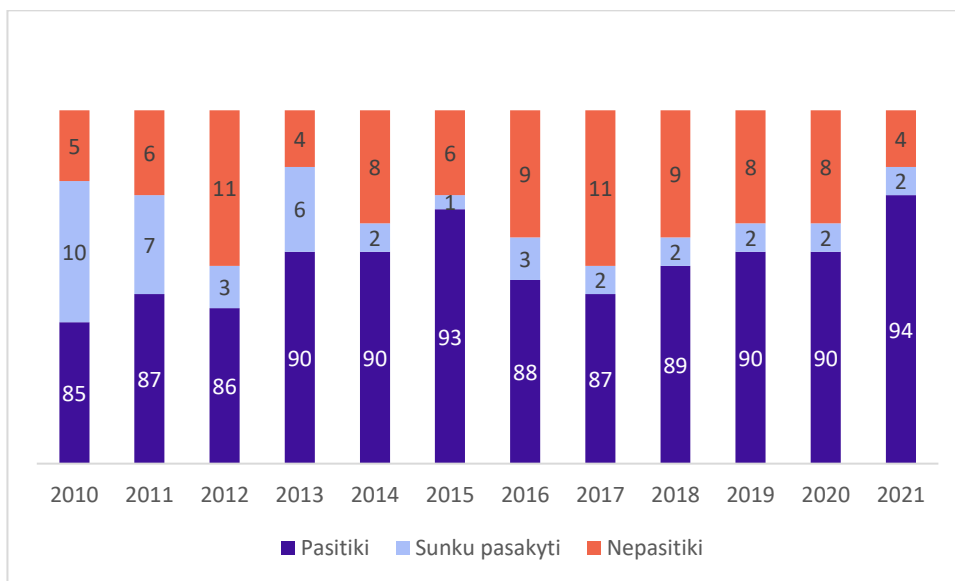
²² LR Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimas Nr. XII-1682 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, [nuoroda](#)

²³ Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimas Nr. 370 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“, [nuoroda](#)

²⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas (2021 04 12 d.), [nuoroda](#)

²⁵ (Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas, 2021), [nuoroda](#)

13 pav. Visuomenės pasitikėjimas Valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, ne mažiau kaip, proc.

Šaltinis: PAGD, UAB „Spinter tyrimai“. (apklausta per 5 tūkst. gyventojų)

01.05 programa „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ turi du tikslus:

1. apsaugoti žmogų ir turtą nuo gaisrų, koordinuoti civilinės saugos sistemos veiklą, operatyviai reaguoti į pagalbos prašymus;
2. koordinuoti ir kontroliuoti valstybės perduotų savivaldybėms gaisrinės ir civilinės saugos funkcijų atlikimą.

Šiems tikslams pasiekti yra išskelti uždaviniai.

1 tikslo uždaviniai:

1. užtikrinti nuolatinę gaisrinių gelbėjimo pajėgų parengtį, veiksmingą reagavimą į pagalbos prašymus ir vykdyti gaisrų prevenciją;
2. užtikrinti funkcijų vykdymą pagal nustatytus standartus;
3. užtikrinti civilinės saugos funkcijų vykdymą;
4. užtikrinti kokybišką ir operatyvų Bendrojo pagalbos centro (toliau – BPC) atsakymą į pagalbos skambučius ir tinkamą gaisrinių gelbėjimo pajėgų operatyvųjį valdymą;
5. užtikrinti tinkamą žmogiškųjų išteklių valdymą, kokybišką pareigūnų profesinį rengimą ir kompetencijų ugdymą;
6. užtikrinti tinkamą pasirengimą valdyti ekstremaliąsias situacijas ir valstybės rezervo civilinės saugos priemonių administravimą;
7. užtikrinti gaisrinę ir civilinę saugą potencialiai pavojinguose objektuose, teikti paslaugas civilinės ir gaisrinės saugos užtikrinimo srityje.

2 tikslo uždaviniai:

1. užtikrinti valstybės perduotų savivaldybėms gaisrinės saugos funkcijų atlikimą;
2. užtikrinti valstybės perduotų savivaldybėms civilinės saugos funkcijų atlikimą.

Pagal STRATA atliktos savivaldybių apklausos²⁶ duomenis, 81 proc. (N=48) savivaldybių prisideda prie strateginių tikslų įgyvendinimo. Svarbu, kad savivaldybės prisidėtų prie strateginių tikslų ir jų vidinės strategijos rodikliai būtų susieti su valstybės strateginiais tikslais bei būtų vykdoma rodiklių stebėseną ir vertinimas.

²⁶ Apklausos metodika aprašyta priede „Savivaldybių apklausos aprašas“

Atkreiptinas dėmesys, kad SVP 01.05 programos „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ ir Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos vertinimo kriterijai suformuluoti nevienodai – atitinkamai: „gaisrų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (išskyrus gaisrus atvirose teritorijose ir transporto priemonėse)“ ir „gaisruose žuvusių asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų“. Kriterijų formulavimą skirtingose programose, aktuose ar dokumentuose reikėtų suvienodinti, kad būtų galimybė atlikti jų rodiklių stebėseną ir vertinimą.

Vidaus reikalų ministro patvirtintame Gaisrų prevencijos veiksų plane²⁷ keliamas tikslas, kad 2031 m. gaisruose žuvusiųjų skaičius būtų ne didesnis kaip 30 per metus.

PAGD parengtos Priešgaisrinės saugos užtikrinimo gairės²⁸ – kompleksinis strateginių sprendimų rinkinys, numatantis priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų (toliau – PGP) vystymosi kryptis artimiausiems dešimt metų. Gairėse formuluojami tokie uždaviniai ir veiksmai:

Pirmas uždavinys. Priešgaisrinės priežiūros efektyvumo bei prevencijos veiksmingumo didinimas. Siektinas rezultatas: siekti, kad 2031 m. gaisruose žuvusiųjų skaičius būtų ne didesnis kaip 30 per metus. Planuojami veiksmai:

1. sukurti gaisrų prevencijos sistemos koncepcinį modelį, identifikuojant gaisrų prevencijos subjektus bei jų funkcijas;
2. sukurti mechanizmą, užtikrinantį tinkamą objektų identifikavimą, priskyrimą tinkamai objektų grupei ir jų kontrolę nustatytu periodiškumu, priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidimų operatyvų pašalinimą, nustatant pagrįstus pažeidimų pašalinimo terminus ir užtikrinant sankcijų, kurios atgrasytų nuo pažeidimų, taikymą;
3. parengti rengiamų prevencinių akcijų vertinimo metodiką;
4. stiprinti bendradarbiavimą su savivaldybių institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, bendruomene ir visuomene ir užtikrinti grįžtamojo ryšio galimybes. Planuoti, rengti ir įgyvendinti tikslinius prevencinius projektus, tik įvertinus įvykdytų gaisrų prevencijos priemonių poveikį;
5. stiprinti bendradarbiavimą su ugdymo, švietimo įstaigomis, įvertinus ankstesnių prevencinių projektų poveikį planuoti ir rengti efektyvesnius prevencinius švietimo renginius;
6. rengti gyventojų mokymo medžiagą, apimančią pavojų identifikavimą ir saugios gyvenamosios mokymą;
7. sukurti motyvacinės priemonės valstybinės priešgaisrinės priežiūros (toliau – VPP) darbuotojams, diegti pažangias metodikas, aprūpinti inovatyviomis darbo priemonėmis;
8. diegti šiuolaikines informacines technologijas VPP veikloje;
9. inicijuoti teisės aktų pakeitimą, siekiant nustatyti administracinę atsakomybę juridiniams asmenims už priešgaisrinių saugos reikalavimų pažeidimus.

Antras uždavinys. Tobulinti priešgaisrinių pajėgų valdymą ir optimizuoti PGP tinklą. Siektinas rezultatas: suteikta pagalba nukentėjusiems per Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarte (toliau – PSUS)²⁹ nustatytus terminus, 100 proc. Planuojami veiksmai:

1. įvertinti, ar PSUS nustatyti pajėgų aprūpinimo gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika skaičiaus nustatymo kriterijai užtikrina pajėgų skaičiaus ir jų aprūpinimo technika poreikius ir PSUS nustatytų atvykimo į įvykio vietą laiko reikalavimus, ir pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl PSUS keitimo;
2. įvertinti PGP išsidėstymo (lokacijos) tinklo atitiktį PSUS reikalavimams (atsižvelgiant į Valstybės kontrolės 2021 m. kovo 22 d. atlikto audito ataskaitą Nr. VAE-2) ir sukurti vieningą priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų tinklą;
3. reglamentuoti, kokie darbai priskiriami pirminiems žmonių ir turto gelbėjimo darbams;

²⁷ Nuoroda į šaltinį: LR vidaus reikalų ministro 2021 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 1V-607 „Dėl Gaisrų prevencijos veiksų plano patvirtinimo“, [nuoroda](#)

²⁸ Priešgaisrinės saugos užtikrinimo gairės, [nuoroda](#)

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 17 d. nutarimas Nr. 354 „Dėl Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto“, [nuoroda](#)

4. plėsti Valstybinės priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos (toliau – VPGT) atliekamų gelbėjimo darbų (paslaugų visuomenei) spektrą bei tinkamai šiuos darbus reglamentuoti;
5. vykdyti priešgaisrinių komandų specializaciją pagal veiklos pobūdį. Įgyvendinti modulių sistemą;
6. tobulinti PGP valdymą įvykių, ekstremaliųjų įvykiu metu (nustatyti tikslų BPC ir pajėgų valdytojų santykį);
7. visus PGP pareigūnus ir darbuotojus apdrausti profesinės veiklos civilinės atsakomybės draudimu;
8. tobulinti ir plėtoti savanorių ugniagesių veiklą, siekti, kad kasmet ne mažiau nei 5 proc. padidėtų savanorių ugniagesių, padedančių kitoms PGP gesinti gaisrus, dalis.

Trečias uždavinys. Užtikrinti PGP aprūpinimą reikiama technologiškai pažangia technika ir įranga, pastatais. Siektinas rezultatas: 100 proc. aprūpinti PGP pagal PSUS reikalavimus ir 100 proc. aprūpinti PGP šiuolaikiniais, energetiškai efektyviais pastatais. Planuojami veiksmai:

1. atlikti gelbėjimo pajėgų, jų apsirūpinimo analizę, siekiant atitinkamai pateikti siūlymus dėl PSUS tobulinimo;
2. atnaujinti ir modernizuoti PGP gaisrų gesinimo ir gelbėjimo techniką, kad 100 proc. atitiktų nustatytus minimalius PSUS reikalavimus;
3. 100 proc. pagal nustatytus reikalavimus sukomplektuoti automobilines cisternas (toliau – AC), t. y. aprūpinti priemonėmis ir įranga, skirta gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbams;
4. aprūpinti VPGT šiuolaikine, pažangia ir efektyvia specialiąja ir specializuota įranga ir priemonėmis (gaisrų gesinimo ir gelbėjimo, cheminių, radiacinių avarijų likvidavimo, gelbėjimo vandenyje ir aukštyje įranga ir priemonėmis), trūkstantomis informacinėmis sistemomis;
5. nuolat atnaujinti ugniagesių gelbėtojų asmenines apsaugos priemones pagal poreikį;
6. įvertinti ir optimizuoti turimus technikos, įrangos ir priemonių kiekius, stiprinti eksploatacinių išlaidų kontrolę;
7. rekonstruoti, renovuoti turimus PGP pastatus, kad jie atitiktų keliamus energetinio efektyvumo reikalavimus, optimizuoti turimus pastatų plotus;
8. statyti ekonomiškus, optimalus dydžio, energetiškai efektyvius naujus pastatus tiek esamoms gaisrinėms perkelti, tiek naujoms gairinėms kurti.

Ketvirtas uždavinys. Užtikrinti PGP specialistų parengimą ir kvalifikacijos tobulinimą. Siektinas rezultatas: 100 proc. sukomplektuota PGP kvalifikuotais specialistais pagal PSUS. Planuojami veiksmai:

1. parengti ir įgyvendinti žmogiškųjų išteklių valdymo strategiją, sukurti aiškią karjeros ir skatinimo (motyvacinę) sistemą;
2. baigti kurti Ugniagesių gelbėtojų mokyklos (toliau – UGM) praktinę mokomąją bazę Valčiūnuose, Vilniaus r., stiprinti jos struktūrą, aprūpinti naujausia technika, gaisrų ir gelbėjimo įranga;
3. stiprinti civilinės saugos mokymą, atsižvelgiant į Astravo grėsmes;
4. parengti reikiamą ugniagesių kiekį šalies PGP;
5. sukurti vieningą šalies ugniagesių rengimą ir tobulinimą Mokykloje;
6. stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp užsienio šalių ir Lietuvos aukštųjų mokyklų, siekiant parengti didesnę kiekį aukštos kvalifikacijos VPGT specialistų.

Penktas uždavinys: BPC veiklos tobulinimas. Siektinas rezultatas: BPC ir visos skubiosios pagalbos tarnybos naudosis viena, bendra atnaujinta BPC informacinė sistema (toliau – BPCIS), kuri užtikrins ekonomišką ir efektyvią pagalbos tarnybų pajėgų tarpusavio sąveiką bei BPC atitinka Europos skubios pagalbos telefono numerio asociacijos (toliau – EENA) nustatytą veiklos kokybės standartą, 100 proc. Planuojami veiksmai:

1. įdiegti naują BPCIS programinę įrangą ir suteikti pagalbos tarnyboms prieigas prie atnaujintos BPCIS;
2. įdiegti SIP protokolo ir NG eCall palaikymo priemones į BPCIS;
3. tobulinti pagalbos prašymų priėmimo ir įvertinimo procedūras, atlikti atitikties EENA pagalbos centrų valdymo standartui įvertinimo (sertifikavimo) procedūras;
4. tobulinti BPC operatorių profesinį pasirengimą.

Šeštas uždavinys. Mokslinio tiriamojo potencialo stiprinimas. Siektinas rezultatas: Gaisrinių tyrimų centro (toliau – GTC) aprūpinimas moderniomis darbo priemonėmis ir įranga, 100 proc. Planuojami veiksmai:

1. aprūpinti GTC šiuolaikine, darbui reikalinga pažangia įranga ir priemonėmis;
2. akredituoti GTC narius tarpinstitucinio bendradarbiavimo platformoje IBPIS;
3. sukurti elektroninę sertifikatų, tyrimo ar išvadų dokumentų išdavimo ir registravimo sistemą.

Septintas uždavinys. Civilinės saugos stiprinimas. Nors viena iš PAGD atliekamų funkcijų yra civilinė sauga ir ši funkcija yra glaudžiai susijusi su kitomis atliekamomis funkcijomis, civilinės saugos stiprinimo klausimai šiose Gairėse nenagrinėjami, nes šiuo metu civilinės saugos srityje vykdomi aktualūs ir esminiai darbai. Vyriausybės darbų programoje numatytas veiksmingos krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos sukūrimas. 2022 m. numatoma parengti ir priimti Civilinės saugos įstatymo³⁰ ir Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo reikalingus pakeitimus bei 2023 m. IV ketv. įsteigti nacionalinio lygmens ekstremaliųjų situacijų ir krizių valdymo centrą. Nuo priimtų sprendimų civilinės saugos srityje atitinkamai keisis tiek PAGD, tiek šalies PGP atliekamos funkcijos organizuojant ir vykdant gelbėjimo darbus.

Valstybės kontrolės (toliau – VK) Valdymo audito departamento auditoriai pagal VK 2021 metų veiklos planą atliko valstybinį veiklos auditą „Institucijų pasirengimas reaguoti į ekstremalias situacijas“. Audituojami subjektai – Vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) ir PAGD. Audito metu atlikta analizė, kaip institucijos planuoja ir vykdo prevencines priemones ir valdo pasirengimą reaguoti į ekstremalias situacijas. VK audito metu suformavo pagrindines rekomendacijas VRM, kurias ji turėtų gyvendinti iki 2025 metų³¹:

1. įvertinti, ar PSUS nuostatai užtikrina, kad būtų suformuoti tinkami PGP ištekliai;
2. valstybės mastu įvertinti PGP poreikį ir nustatyti, kiek ir kokių ugniagesių komandų būtina suformuoti, bei apibrėžti pirminius žmonių ir turto gelbėjimo darbus.
3. peržiūrėti pajėgų išdėstymą, kad pajėgos, galinčios atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, į įvykio vietą atvyktų PSUS nustatytu laiku, t. y. pirmųjų pajėgų atvykimo į įvykio vietą miesto gyvenamosiose vietovėse laikas būtų ne ilgesnis kaip 8 minutės, o kaimo gyvenamosiose vietovėse – 18 minučių.

Reikšmingų pokyčių įgyvendinant 2021 m. baigtų auditų „Valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių bei viešųjų įstaigų valdysena“ ir „Priešgaisrinių pajėgų veikla mažinant gaisrų skaičių ir jų padarytus nuostolius“ rekomendacijas ir priemones laukiama atitinkamai 2022–2025 m. ir 2022–2031 m. VRM numato pakartotinai atlikti savivaldybių valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) priešgaisrinės saugos funkcijos vykdymo efektyvumo ir poreikio įvertinimą ir iki 2023 m. III ketv. parengti sprendimus dėl šios funkcijos vykdymo ateityje. Dėl tiesiogiai su priemonės įgyvendinimu susijusių atliekamų sisteminių darbų VRM planuoja priemonę visa apimtimi įgyvendinti 2023 m. IV ketv.

Priešgaisrinė sauga Lietuvoje – valstybės atsakomybė, tad svarbu, kad strateginio lygmens planavimo dokumentuose yra įtvirtintas esamos būklės pokytis, kur siekiama įgyvendinti valstybės viziją ir vystymosi kryptis. Strateginiuose dokumentuose nustatyti tikslai gana ambicingi, bet yra pasiekiami ir atsakingos institucijos privalo prisidėti prie jų įgyvendinimo. Taip pat svarbu paminėti, kad kitų priešgaisrinės saugos dalyvių politikos tikslai turi būti susieti su valstybės strateginiais tikslais bei turi būti vykdoma šių rodiklių stebėseną ir vertinimą.

2. Priešgaisrinės saugos sistemos subjektai, jų uždaviniai ir funkcijos

2.1. Vyriausybė

Vyriausybės funkcijos³²:

- 1) nustato priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartus;

³⁰ LRS 1998 m. gruodžio 15 d. patvirtintas Civilinės saugos įstatymas Nr. VIII-971, [nuoroda](#)

³¹ VK rekomendacijų stebėsenos ataskaita, [nuoroda](#)

³² LRS 2002 gruodžio 5 dieną patvirtintas Priešgaisrinės saugos įstatymas Nr. IX-1225, 5 str., [nuoroda](#)

- 2) tvirtina Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatus;
- 3) skatina mokslinius tyrimus bei mokslinių projektų įgyvendinimą gaisrų prevencijos srityje;
- 4) rengia ir teikia Seimui svarstyti priešgaisrinę saugą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, priima priešgaisrinės saugos užtikrinimui būtinus teisės aktus.

Vyriausybės nutarimu patvirtintas PSUS³³ nustato PGP reagavimo į pagalbos prašymus, išvykimo ir atvykimo į įvykio vietą laiko trukmės kriterijus, veiklos organizavimą, pajėgų, reikalingų reaguoti į pagalbos prašymus ir įvykiams likviduoti, skaičiaus nustatymo principus, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kitų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, operatyviai valdančių pajėgas, skaičiaus nustatymo kriterijus ir pajėgų aprūpinimo gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika skaičiaus nustatymo kriterijus.

Vyriausybės nutarimu patvirtinti Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatai³⁴ reglamentuoja VPP subjektus ir jų funkcijas, VPP pareigūnų ir PAGD direktoriaus funkcijas, VPP pareigūnų teises, pareigas ir atsakomybę bei objektų priešgaisrinės būklės kontrolę.

2.2. Ministerijos

Įstatymo 8 straipsnyje nurodoma, kad ministerijos ir kitos valstybės institucijos bei įstaigos:

- 1) organizuoja ir kontroliuoja joms pavaldžių institucijų, įstaigų ir įmonių veiklą įgyvendinant gaisrų prevencijos priemones;
- 2) teikia įgaliotiems vykdyti specialią valstybinę priežiūrą VPGT pareigūnams informaciją, reikalingą jų uždaviniams bei funkcijoms vykdyti;
- 3) suderinusios su PAGD, pagal savo kompetenciją rengia ir tvirtina priešgaisrinę saugą reglamentuojančius teisės aktus;
- 4) teikia pasiūlymus dėl priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų tobulinimo;
- 5) dalyvauja vykdant gaisrų prevencijos programas.

Pagal Įstatymo 20 straipsnį Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su VRM bendrosiose ugdymo programose nustato pirminių priešgaisrinės saugos žinių, suteikiamų vykdant ir organizuojant ugdymo procesą, apimtį.

Aplinkos ministro įsakymais patvirtinti statybos techniniai reglamentai, skirti statinių apsaugai nuo žaibo, šildymui, vėdinimui ir oro kondicionavimui, esminiams statinio reikalavimams (gaisrinė sauga) ir kt., taip pat statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarkai. Energetikos ministro įsakymu patvirtintos Dujų sistemų pastatuose įrengimo taisyklės³⁵. Susisiekimo ministerijos veiklos sferoje ministro įsakymais patvirtintos Priešgaisrinės saugos taisyklės statumuose, remontuojamuose ir modernizuojamuose laivuose bei kituose plaukiojančiuose įrenginiuose³⁶, Priešgaisrinės saugos taisyklės Lietuvos jūrų laivyno laivuose³⁷ ir Civilinės aviacijos priešgaisrinės saugos taisyklės³⁸.

³³ LR Vyriausybės 2013-04-17 nutarimas Nr. 354 „Dėl Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto patvirtinimo“, [nuoroda](#)

³⁴ LR Vyriausybės 2003-06-09 nutarimas Nr. 739 „Dėl Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatų patvirtinimo“, [nuoroda](#)

³⁵ LR energetikos ministro 2012 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. 1-2 „Dėl Dujų sistemų pastatuose įrengimo taisyklių patvirtinimo“, [nuoroda](#)

³⁶ LR susisiekimo ministro 2002 m. rugsėjo 27 d. įsakymas Nr. 3-471 „Dėl Priešgaisrinės saugos taisyklių statumuose, remontuojamuose ir modernizuojamuose laivuose bei kituose plaukiojančiuose įrenginiuose patvirtinimo“, [nuoroda](#)

³⁷ LR susisiekimo ministro 2002 m. rugsėjo 20 d. įsakymas Nr. 3-454 „Dėl Priešgaisrinės saugos taisyklių Lietuvos jūrų laivyno laivuose patvirtinimo“, [nuoroda](#)

³⁸ LR susisiekimo ministro 2001 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. 58 „Dėl Civilinės aviacijos priešgaisrinės saugos taisyklių patvirtinimo“, [nuoroda](#)

2.3. Vidaus reikalų ministerija

VRM, formuodama valstybės politiką viešojo saugumo srityje ir organizuodama jos įgyvendinimą, pirmiausia siekia apsaugoti Lietuvos gyventojus nuo nusikalstamų kėsinių, gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų.

Svarbiausios VRM funkcijos priešgaisrinės saugos srityje³⁹:

- 1) koordinuoja pagal kompetenciją valstybės politikos įgyvendinimą priešgaisrinės saugos srityje;
- 2) organizuoja PAGD strateginių veiklos planų įgyvendinimą;
- 3) pagal kompetenciją priima teisės aktus, užtikrinančius įstatymų bei Vyriausybės nutarimų priešgaisrinės saugos srityje įgyvendinimą;
- 4) kontroliuoja PAGD veiklą, atlieka valdymo priežiūrą, dalyvauja rengiant jo veiklos standartus;
- 5) užtikrina priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos (toliau – LR) teritorijoje.

VRM nuostatų 8 punkte nustatyti ministerijos tikslai ir 8.1. punkte nustatyta, kad ministerijos tikslas yra „formuoti valstybės politiką viešojo saugumo (viešosios tvarkos, vidaus tarnybos, priešgaisrinės bei civilinės saugos ir gelbėjimo darbų, valstybės sienos apsaugos, ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir specialiųjų priemonių apyvartos, saugomo asmens statusą turinčių asmenų apsaugos) srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą“. VRM nuostatų 9 punkte nustatyta, kad šiam tikslui įgyvendinti ministerija rengia viešojo saugumo sričių įstatymų projektus, apibūtinančius, ir rengia kitus teisės aktų projektus, kontroliuoja, kaip įgyvendinama valstybės politika viešojo saugumo srityje, analizuoja viešojo saugumo būklę šalyje bei pagal kompetenciją koordinuoja valstybės politikos priešgaisrinės saugos srityje įgyvendinimą. Šios ministerijos nuostatų 9 punkte išvardintos funkcijos leidžia ministerijai įgyvendinti valstybės politiką viešojo saugumo srityje. Tačiau pastebėtina, kad Įstatyme ir ministerijos nuostatų 9.4 punkte nustatyta, kad „ministerija užtikrina priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje“. Analizuojant šios funkcijos raktinį žodį „užtikrina“ lingvistine prasme matyti, kad žodis *užtikrinti* reiškia *garantuoti, laiduoti*⁴⁰, todėl teigtina, kad ši funkcija yra ne politikos formavimo funkcija, bet politikos įgyvendinimo funkcija.

2.4. Priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos

Įstatyme nustatyta, kad PGP sudaro VPGT, SPT, žinybinės priešgaisrinės pajėgos ir savanoriškos ugniagesių formuotės. Valstybės institucijos ir savivaldybės per PGP veiklą organizuoja priešgaisrinės saugos priemonių įgyvendinimą.

2.4.1 Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba

VPGT yra nuolatinės parengties civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos dalis, gesinanti gaisrus, atliekanti žmonių ir turto gelbėjimo darbus. Pagal Įstatymą VPGT sudaro PAGD ir jam pavaldžios įstaigos. VPGT veikla organizuojama Lietuvos teritorijos administracinių vienetų centruose ir gaisro atžvilgiu pavojinguose objektuose, kai dėl šių objektų priešgaisrinės saugos jų savininkai (valdytojai) sudaro sutartis su PAGD. VPGT padaliniai gali veikti ir miestuose su daugiau kaip 5 tūkst. gyventojų.

VPGT parengtis yra sudėtinė gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo dalis, kurią sudaro teisinių, techninių ir organizacinių priemonių visuma, apimanti pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus. VPGT parengties gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo principus, parengties užtikrinimo struktūrą, veiklos organizavimą, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis,

³⁹ LRS 2002 gruodžio 5 dieną patvirtintas Priešgaisrinės saugos įstatymas Nr. IX-1225, 6 str., [nuoroda](#)

⁴⁰ Terminų žodynas, [nuoroda](#)

funkcijas, siekiant užtikrinti parengtį, tarpinstitucinį bendradarbiavimą reglamentuoja PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinti VPGT pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatai⁴¹.

Nuo 2019 m. sausio 1 d. PAGD pavaldžios įstaigos – 10 apskričių priešgaisrinų gelbėjimo valdybų, Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, Visagino priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, Mažeikių objektinė priešgaisrinė gelbėjimo valdyba ir Elektrėnų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba neteko juridinio asmens statuso, buvo reorganizuotos ir prijungtos prie departamento, kuriam perėjo visos jų teisės ir pareigos. Dabar PAGD sudėtyje esančios 5 PGV (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio) yra departamento teritoriniai struktūriniai padaliniai, organizuojantys ir atliekantys jo funkcijas priskirtose veiklos teritorijose. Šiose teritorijose veikia PGV struktūriniai padaliniai, atliekantys jų funkcijas savivaldybių centruose, – priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos (toliau – PGT). Be to, PAGD sudėtyje yra dvi objektinės priešgaisrinio gelbėjimo valdybos – Mažeikių objektinė PGV ir Elektrėnų PGT.

Departamentui pavaldūs GTC, BPC ir UGM buvo taip pat reorganizuoti, paliekant jiems juridinio asmens statusą. Reformos metu prijungus didžiąją dalį pavaldžių įstaigų ir centralizavus bendrąsias funkcijas, buvo sumažintas vadovų pareigybių skaičius, sumažėjo bendrąsias funkcijas atliekančių padalinių ir pareigybių skaičius, valdymo ir ūkio išlaidos, racionaliau naudojami VPGT žmogiškieji ištekliai, optimizuotos valstybės biudžeto lėšos, didinama statutinių valstybės tarnautojų motyvacija, kartu užtikrintas vykdomų uždavinių ir funkcijų tęstinumas. PAGD teigimu, ši reforma prisideda prie VPGT nustatytų pagrindinių funkcijų efektyvumo didinimo.

2.4.2 Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas

PAGD yra pagrindinis VPGT elementas. Įstatymas nustato, jog PAGD pagal kompetenciją organizuoja gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo, gaisrų padarinių mažinimo darbus ir jiems vadovauja. PAGD taip pat organizuoja valstybinę priešgaisrinę priežiūrą, skatina gyventojų, asociacijų, savanorių ugniagesių veiklą priešgaisrinės saugos srityje.

PAGD nustato pagrindinius VPGT parengties organizavimo principus, priima teisės aktus, būtinus parengčiai užtikrinti, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja VPGT parengties užtikrinimą, teikia metodinę pagalbą kitoms priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms ir pagal kompetenciją kontroliuoja jų parengtį.

Vidaus reikalų ministro patvirtintuose PAGD nuostatuose (toliau – Nuostatai)⁴² nurodyta, jog, organizuodamas gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo, gaisrų padarinių mažinimo darbus ir jiems vadovaudamas, PAGD atlieka šias funkcijas:

- užtikrina valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos nuolatinę parengtį organizuoti ir atlikti gaisrų gesinimą, žmonių ir turto gelbėjimą, gaisrų padarinių mažinimą;
- sudaro sutartis dėl priešgaisrinės saugos su gaisro atžvilgiu pavojingų objektų savininkais (valdytojais) ir taip užtikrina priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą;
- užtikrina, kad laiku būtų reaguojama į pranešimus apie pagalbos poreikį;
- organizuoja ir koordinuoja bendrojo pagalbos telefono numerio 112 funkcionavimą Lietuvos Respublikoje;

Organizuodamas valstybinę priešgaisrinę priežiūrą, PAGD pagal Nuostatus atlieka šias funkcijas:

- vykdo eksploatuojamų statinių, kitų objektų valstybinę priešgaisrinę priežiūrą;
- imasi priemonių priešgaisrinės saugos pažeidimų priežastims ir sąlygoms šalinti, kontroliuoja, kaip šios priemonės vykdomos, duoda privalomus vykdyti nurodymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams pašalinti priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus;

⁴¹ PAGD direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. 1-342 „Dėl Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatų patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁴² LR vidaus reikalų ministro 2010 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1V-831 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, [nuoroda](#)

- atlieka gaisrų tyrimą;
- dalyvauja statybos užbaigimo procedūrose;
- kontroliuoja projektinių ir techninių sprendimų, objektų, produktų ir paslaugų atitiktį priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams, užtikrinantiems objektų ir juose dirbančių arba esančių žmonių apsaugą nuo gaisrų;
- vykdo gaisrų prevencijos akcijas, skirtas fizinių ir juridinių asmenų švietimui priešgaisrinės saugos srityje.

Įstatyme ir Nuostatuose taip pat išvardintos PAGD sąveikos su kitomis, VPGT nepriklausančiomis, PGP formos. PAGD:

- vidaus reikalų ministrui pavedus (įgaliojus) prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija, kaip vykdomi SPT vidaus reikalų ministro ar jo įgalioto PAGD direktoriaus nustatyti jų veiklos kokybiniai ir (ar) kiekybiniai rodikliai;
- teikia SPT metodinę pagalbą;
- nustato tipinę SPT, savanorių ugniagesių veiklos atlikimo ir savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijų vykdymo tvarką;
- nustato savanorių ugniagesių, dalyvaujančių gesinant gaisrus, sveikatos reikalavimus, suderintus su Sveikatos apsaugos ministerija, taip pat jų bendrojo fizinio parengtumo reikalavimus, mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarką.
- Be to, Nuostatuose įtvirtinta, jog PAGD:
 - pagal kompetenciją kontroliuoja kitų PGP, t. y. SPT, žinybinių priešgaisrinių pajėgų ir savanoriškų ugniagesių organizacijų pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus;
 - duoda privalomus vykdyti nurodymus savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pašalinti priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus;
 - skatina, organizuoja, koordinuoja savanorių ugniagesių veiklą, vykdo savanoriškos veiklos organizatoriaus funkcijas.

Įgyvendinant Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gaires⁴³ ir stiprinant struktūrinių padalinių veiklos organizavimą, nuo 2020 m. pasikeitė PAGD struktūra. Pakeitimais siekta užtikrinti efektyvų teisėkūros procesą, sklandžiau atlikti struktūrinių padalinių funkcijas bei efektyviau naudoti biudžeto lėšas suvienodinant darbo krūvius ir mažinant vadovujančių darbuotojų skaičių. Dabartinė PAGD struktūra orientuota į pajėgų valdymo ir parengties stiprinimą, VPP kokybės gerinimą bei civilinės saugos veiklos tobulinimą ir materialinių išteklių naudojimo valdymą. VPP srityje tarp skirtingų teritorinių padalinių pradėta taikyti pareigūnų rotacija tikrinant objektus ir dalyvaujant statybos užbaigimo komisijose. Atliekant objektų priešgaisrinius patikrinimus yra pasitelkiami pareigūnai iš visų PGV teritorinių padalinių. Dalyvaujant statybos užbaigimo procedūrose jie rotuojami į statybos užbaigimo komisijas visoje šalies teritorijoje. Buvo reglamentuota ir VPP pareigūnų budėjimo namuose bei išvykimo į gaisrus tvarka.

2.4.3.1. Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos

PGV yra PAGD teritoriniai struktūriniai padaliniai (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio), kurie organizuoja ir įgyvendina jiems priskirtas funkcijas valdybos veiklos teritorijoje (apskričių miestuose ir rajonų savivaldybėse).

PGV organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja parengties užtikrinimą PGV veiklos teritorijoje. PGV teritoriniai struktūriniai padaliniai – PGT, atliekančios funkcijas administracinių vienetų, savivaldybių centruose, ir jų komandos – užtikrina parengtį PGT ir komandų veiklos teritorijoje.

Kaip nustatyta PSUS, PGV teikia PAGD gaisrų gesinimo ir gelbėjimo konteinerių (narų automobilių, cheminių gelbėjimo darbų automobilių, techninių gelbėjimo darbų automobilių ir kitokių automobilių) bei kitų (t. y. PSUS neįvardytų) gaisrų

⁴³ LR Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimas Nr. 495 „Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“, [nuoroda](#)

gesinimo ir gelbėjimo transporto priemonių poreikį. Reikiamą šių gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemonių ir gaisrų gesinimo ir gelbėjimo konteinerių sąrašą tvirtina PAGD direktorius⁴⁴.

2.4.3.2. Bendrasis pagalbos centras

BPC yra vidaus reikalų statutinė įstaiga, nuo 2006 m. pavaldi PAGD.

BPC teisinę formą, veiklos teisinius pagrindus ir principus, uždavinius, funkcijas, bendradarbiavimo su valstybės ar savivaldybių institucijomis, įstaigomis ar įmonėmis, kitais juridiniais ar fiziniais asmenimis pagrindus bei kitus veiklos ypatumus nustato Bendrojo pagalbos centro įstatymas (toliau – BPC įstatymas)⁴⁵.

Pagrindinis BPC uždavinys yra užtikrinti atsakymą į pagalbos skambučius ir reagavimą į pagalbos prašymus, administruojant skambučius skubiosios pagalbos tarnybų telefono numeriu 112, kuris yra skirtas informuoti apie rengiamą, daromą ar padarytą teisės pažeidimą, staiga iškilusią grėsmę gyvybei, sveikatai, saugumui, aplinkai, materialioms ar nematerialioms vertybėms ir, jei reikia, iškviesti (išsikviesti) atitinkamas pagalbos tarnybas. BPC siekiamas veiklos rezultatas – nenutrūkstamas BPCIS veikimas, užtikrinantis operatyvų atsakymą į pagalbos skambučius, pagalbos prašymų priėmimą ir įvertinimą, pranešimų apie pagalbos poreikį parengimą ir perdavimą pagalbos tarnyboms, informacijos apie pagalbos skambučius, pagalbos prašymus ir reagavimą į juos saugojimą, duomenų saugą bei teisėtą pateikimą.

BPC per parą sulaukia 5,5–8 tūkst. skambučių (švenčių dienomis iki 8–13 tūkst.) ir perduoda 1,8–3 tūkst. pranešimų apie pagalbos poreikį (švenčių dienomis iki 5 tūkst.), iš kurių: policijai – 53 proc., greitosios medicinos pagalbos dispečerinėms – 41 proc., PGP – apie 4 proc., aplinkosaugos institucijoms – 1 proc. ir kitoms tarnyboms (miestų komunalinėms tarnyboms, Lietuvos automobilių kelių direkcijai ir kt.) – apie 1 proc. BPC registruoja apie 30 tūkst. PGP išvykimų per metus.

BPC įstatymu reglamentuota BPC ir pagalbos tarnybų sąveika. BPC atsako į pagalbos skambučius, priima ir operatyviai įvertina pagalbos prašymus, nustato teiktinos pagalbos poreikį, parengia pranešimus ir perduoda juos reikiamoms pagalbos tarnyboms. Pagalbos prašymų priėmimo, įvertinimo, pranešimų apie pagalbos poreikį perdavimo policijai ir PGP tvarką nustato atitinkamos pagalbos tarnybos centrinė įstaiga ir BPC.

Pagalbos tarnybos, gavusios BPC pranešimus, pačios priima sprendimus dėl reagavimo į pagalbos prašymus ir pačios vykdo operatyvųjį pajėgų valdymą. BPC įstatyme operatyvusis pajėgų valdymas apibrėžtas kaip sprendimų dėl pajėgų reagavimo į pranešimus apie pagalbos poreikį priėmimas, skubiosios pagalbos tarnybos pajėgų išsiuntimas į įvykio vietą, jų veiksmų koordinavimas ir turimos aktualios informacijos joms teikimas.

Gavę BPC perduotą pranešimą apie PGP pagalbos poreikį, pajėgas valdantys pareigūnai:

- nedelsdami aliarmuoja ir išsiunčia į nelaimės vietą atitinkamas pajėgas gaisrams gesinti ir (arba) gelbėjimo darbams atlikti;
- stebi vykstančias pajėgas, esant poreikiui koreguoja jų maršrutą, teikia visą papildomai gaunamą informaciją;
- palaiko ryšį su į nelaimės vietą atvykusiomis pajėgomis, koordinuoja jų veiksmus nelaimės vietoje, teikia visas aktualias žinias ir fiksuoja informaciją apie veiksmus įvykio vietoje;
- prireikus telkia nelaimės vietoje kitų pagalbos tarnybų pajėgas.

Pagalbos tarnyboms, reaguojančioms į pranešimą apie pagalbos poreikį, BPC teikia turimą informaciją, galinčią padėti šioms tarnyboms veiksmingai suteikti pagalbą ar racionaliau panaudoti savo pajėgų ir priemonių išteklius, naudojamus reaguoti į pranešimus apie pagalbos poreikį. Pagalbos tarnybos informuoja BPC apie pagalbos suteikimo rezultatus.

⁴⁴ Vyriausybės 2013-04-17 nutarimu Nr. 354 patvirtintas Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartas, IV skyrius 18 punktas, [nuoroda](#)

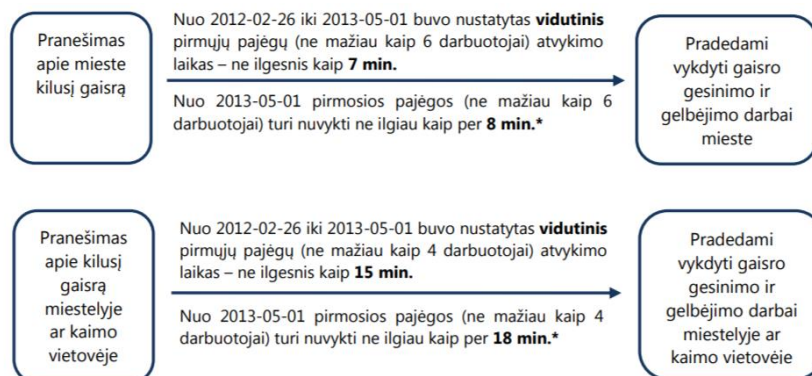
⁴⁵ LRS 2004 m. gegužės 25 d. patvirtintas Bendrojo pagalbos centro įstatymas Nr. IX-2246, [nuoroda](#)

PSUS nustatyti tokie pajėgų reagavimo į pagalbos prašymus ir išvykimo į įvykio vietą laiko trukmės kriterijai (tam tikrais atvejais nurodytas laikas gali būti ilgesnis):

- į ne mažiau kaip 70 proc. visų pagalbos skambučių turi būti atsiliepiama ne ilgiau kaip per 8 sekundes, į 80 proc. visų pagalbos skambučių – ne ilgiau kaip per 10 sekundžių, į 90 proc. visų pagalbos skambučių – ne ilgiau kaip per 15 sekundžių, o į 99 proc. visų pagalbos skambučių – ne ilgiau kaip per 40 sekundžių;
- pagalbos prašymo priėmimo laikas turi būti ne ilgesnis kaip viena minutė;
- laikas nuo pirmojo pagalbos prašymo priėmimo pabaigos iki pranešimo apie pagalbos poreikį perdavimo pajėgoms, kurios į pranešimą apie pagalbos poreikį reaguoja pirmosios, turi būti ne ilgesnis kaip viena minutė;
- laikas nuo pranešimo apie pagalbos poreikį pajėgoms, kurios į pranešimą apie pagalbos poreikį reaguoja pirmosios, perdavimo pabaigos iki šių pajėgų išvykimo į įvykio vietą turi būti ne ilgesnis kaip viena minutė.

Pagal PSUS, per metus ne mažiau kaip 80 proc. pirmųjų pajėgų (ne mažiau kaip viena AC ir 6 budintys darbuotojai) į įvykio vietą atvyktų ne vėliau kaip per 8 minutes, o kaimo gyvenamosiose vietovėse (pajėgų pagrindinį taktinį vienetą turi sudaryti ne mažiau kaip viena AC ir 4 budintys darbuotojai) – ne mažiau kaip 80 proc. pirmųjų pajėgų atvyktų ne vėliau kaip per 18 minučių (14 pav.). Ši PSUS nuostata ne visada vykdoma, nes dažnai kaimo vietovėse į gaisrą pirmosios atvyksta SPT ugniagesių komandos, kuriose yra 2 budintys darbuotojai.

14 pav. PGP reagavimo laiko trukmės kriterijai

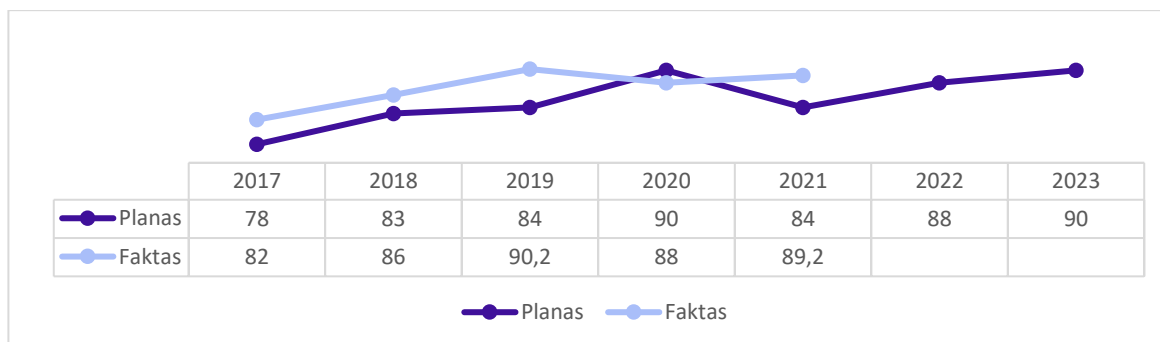

*Išskyrus tuos atvejus, kai vyksta gesinti gaisrų, kurie, kaip paaiškėja įvertinus ir, jeigu reikia, patikslinus pagalbos prašyme nurodytą informaciją, nekelia grėsmės ir negali išplisti. Šiems atvejams reagavimo laikas nenustatytas.

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Nors skambučių, atitinkančių PSUS, statistika yra gerėjanti, kaip rodo 15 pav. dinamika 2017–2020 m. laikotarpiu, tačiau dėl BPC budinčių pamainų darbo organizavimo trikdžių planuoti rodikliai nebuvo įgyvendinti.

15 pav. Skubios pagalbos skambučių, į kuriuos BPC atsiliepta ne ilgiau kaip per 8 sekundes, dalis, proc.

Šaltinis: VRM statistiniai duomenys

2.4.3.3. Gaisrinių tyrimų centras

PAGD pavaldaus GTC veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose⁴⁶ nurodoma, kad GTC veiklos tikslas yra atlikti ekspertizes, ekspertinius tyrimus, medžiagų ir gaminių gaisrinius bandymus ir tyrimus bei atitikties įvertinimą. GTC teikia tarnybinę pagalbą Lietuvos teisės saugos institucijų pareigūnams, atliekantiems ikiteisminį tyrimą bylose gaisro aplinkybių tyrimo klausimais taip pat ir specialiąsias mokamas paslaugas Lietuvos ir užsienio užsakovams, teikiantiems gaminius ir medžiagas į Lietuvos rinką, siekiant užtikrinti šių gaminių ir medžiagų saugą gaisrinės saugos atžvilgiu ir kt.

2020 m. parengta 231 bandymų ataskaita, 99 tyrimų ir matavimų ataskaitos, 73 klasifikavimo ataskaitos, 6 notifikuotos klasifikavimo ataskaitos, 13 informacinių bandymų ataskaitų. Per metus GTC buvo atlikti 1269 savivaldybės produktų bandymai, išduoti 7 gaisrinės įrangos ir 10 statybos produktų atitikties bei 3 „Conformité Européene“ sertifikatai. Buvo atlikti 37 gamybos kontrolės sistemos patikrinimai, atliktos 4 teismo ekspertizės, atlikta 14 objektų tyrimų, GTC teismo ekspertai dalyvavo 8 teismo posėdžiuose, teikta tarnybinė pagalba 51 įvykio vietas apžiūroje.

2.4.3.4. Ugniagesių gelbėtojų mokykla

PAGD pavaldi UGM vykdo pirminį ir tęstinį profesinį mokymą pagal modulines profesinio mokymo programas ir kaip vidaus reikalų profesinė mokymo įstaiga vykdo būsimų pareigūnų įvadinį mokymą ir VPGT pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą. Mokykla taip pat teikia ir specialiąsias mokamas paslaugas Lietuvos įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms vykdant gaisrinės saugos mokymus.

UGM funkcijos ir darbai:

- vykdo pirminį VPGT pareigūnų ir darbuotojų profesinį mokymą pagal modulines profesinio mokymo programas;
- vykdo būsimų VPGT darbuotojų ir pareigūnų įvadinį mokymą;
- vykdo VPGT pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą.

UGM vykdo civilinės saugos mokymus pagal nuotolinio, mišraus (nuotolinis ir kontaktinis mokymas) ir kontaktinio mokymo civilinės saugos mokymo programas. Remiantis PAGD 2020 m. veiklos ataskaitos duomenimis, per vienerius metus pagal patvirtintas civilinės saugos mokymo programas buvo apmokyta 614 asmenų, o pagal Darbuotojų civilinės saugos mokymo programą – 800 asmenų.

Pagal modulines mokymo programas UGM vidutiniškai per metus parengia 100 ugniagesių gelbėtojų ir apie 40 BPC specialistų. Vykdydama įvadinį būsimųjų pareigūnų mokymą, UGM vidutiniškai per metus parengia iki 70 ugniagesių gelbėtojų, 10 BPC specialistų ir 15 VPP pareigūnų. UGM taip pat vykdomas VPGT pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas pagal 7 neformaliojo profesinio mokymo programas ir 28 kvalifikacijos tobulinimo programas. Per metus kvalifikaciją tobulina iki 3000 VPGT pareigūnų ir darbuotojų. Pagal patvirtintas 10 civilinės saugos įvadinio mokymo ir 7 civilinės saugos tęstinio mokymo programas per metus mokymuose dalyvauja iki 800 įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovų ir atsakingų už civilinės saugos organizavimą darbuotojų. Taip pat pagal 3 mokymo programas vykdomi gaisrinės saugos ir gaisrinės saugos skatinimui skirti mokymai, kuriuose per metus mokosi virš 600 asmenų.

2.4.3. Savivaldybių priešgaisrinės tarnybos

Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnyje nustatyta, kad civilinė sauga ir priešgaisrinė sauga yra tarp valstybės perduotų savivaldybėms funkcijų. Valstybinę, savivaldybėms perduotą priešgaisrinės saugos funkciją ir jos organizavimą reglamentuoja Įstatymas. Siekiant užtikrinti savivaldybėms perduotų valstybės priešgaisrinės ir civilinės saugos funkcijų vykdymą, į savivaldybių biudžetus per nustatytus terminus pervedamos valstybės biudžeto lėšos (dotacijos). Valstybės

⁴⁶ Teisės akty, reglamentuojančių Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Gaisrinių tyrimų centro veiklą, sąrašas, [nuoroda](#)

perduotoms savivaldybėms funkcijoms atlikti reikalingos lėšos apskaičiuojamos pagal vidaus reikalų ministro patvirtintą metodiką⁴⁷. Už valstybės biudžeto lėšų, skirtų priešgaisrinei funkcijai atlikti, tinkamą panaudojimą savivaldybės atsiskaito pagal vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 6 d. įsakymu patvirtintą Savivaldybių atsiskaitymo už VRM kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimo ir lėšų naudojimo tvarkos aprašą⁴⁸.

Savivaldybės, įgyvendindamos Įstatymą:

- 1) pagal kompetenciją įgyvendina gaisrų prevencijos priemones;
- 2) suderinusios su suinteresuotomis valstybės institucijomis ir įstaigomis, pagal kompetenciją turi teisę nustatyti savivaldybės teritorijoje griežtesnius priešgaisrinės saugos reikalavimus, negu numatyta priešgaisrinę saugą reglamentuojančiuose teisės aktuose;
- 3) dalyvauja vykdant gaisrų prevencijos, gesinimo ir tyrimo programas;
- 4) teikia VPP vykdančiai įstaigai informaciją, reikalingą gaisrų prevencijos priemonėms įgyvendinti, ir paramą vykdant švietimą priešgaisrinės saugos srityje;
- 5) organizuoja savivaldybės teritorijos gyventojų švietimą priešgaisrinės saugos klausimais;
- 6) skatina savivaldybės teritorijos gyventojų, visuomeninių organizacijų, savanorių ugniagesių veiklą priešgaisrinės saugos srityje.

Priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti savivaldybėse steigiamos SPT. SPT yra nuolatinės parengties civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos dalis, gesinanti gaisrus ir atliekanti pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus, taip pat vykdanči savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijas⁴⁹. Įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje nustatyta, kad SPT – biudžetinė įstaiga, kurios savininkė yra savivaldybė, arba viešoji įstaiga, kurios savininkė ar viena iš dalininkių yra savivaldybės taryba. Kitais dalininkais, jeigu steigiama viešoji įstaiga, gali būti viešieji juridiniai asmenys.

SPT pagal savo įgaliojimus atlieka gaisrų gesinimo, avarijų, katastrofų, stichinių nelaimių ir kitų ekstremaliųjų įvykių ar situacijų likvidavimo darbus. Tarnyba yra nuolatinės parengties, veikianti nepertraukiamo darbo ir teritoriniu principu, kuris numatytas priešgaisrinių pajėgų sutelkimo planuose. SPT finansuojama iš valstybės deleguotų lėšų ir savivaldybės biudžeto pagal VRM patvirtintas sąmatas. Ji gali turėti pajamų už teikiamas paslaugas, kurių sudarymo ir vykdymo tvarką nustato savivaldybės taryba, bei nebiudžetinių lėšų.

Vieną SPT sudaro administracija ir viena ar daugiau ugniagesių komandų. SPT tinklas (16 pav.) apima 51 savivaldybę, yra 282 ugniagesių komandos. Dabar funkcionuojanti SPT teritorinė struktūra iš esmės tebėra pagrįsta dar sovietmečiu prie kolūkių, įmonių ir kitų ūkio subjektų susikūrusiu ir išlikusiu ugniagesių komandų tinklu. Nors pajėgų, reikalingų reaguoti į pagalbos prašymus ir įvykiams likviduoti, skaičiaus nustatymo principus reglamentuoja PSUS, tačiau komandų skaičių ir dislokavimo vietas savivaldybės teritorijoje nustato pačios savivaldybės. PSUS nėra komandų skaičiaus, jų išdėstymo metodikos ir pateikiami tik pajėgų skaičiaus nustatymo principai:

- teritorinis, atsižvelgiant į Lietuvos administracinį suskirstymą;
- tradicinio ir (arba) istorinio išsidėstymo, atsižvelgiant į esamų PGV komandų, SPT ugniagesių komandų ir PGT dislokacijos vietas;
- rizikos vertinimo, atsižvelgiant į pavojingųjų objektų išsidėstymą ir juose prognozuojamų įvykių pavojingumą, mastą, galimą poveikį gyventojams, gamybinei ir socialinei veiklai ir aplinkai;

⁴⁷ LR vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymas Nr. 1V-218 „Dėl Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁴⁸ 2012 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. 1V-209 „Dėl Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“

⁴⁹ LRS 2002 gruodžio 5 dieną patvirtintas Priešgaisrinės saugos įstatymas Nr. IX-1225, 16 str. 3 d., [nuoroda](#)

- reagavimo į pagalbos prašymus ir išvykimo į įvykio vietą laiko, atsižvelgiant į laiką, reikalingą nuvykti iš pajėgų dislokacijos vietos į įvykio vietą;
- įvykių kilimo ir dažnumo grėsmės;
- tarpusavio sąveikos; planuojama pasitelkti pajėgas ne tik iš tos savivaldybės, kurioje įvyksta įvykis, bet ir iš kitų savivaldybių.

PSUS nustatyti pagrindiniai kriterijai, kuriais remiamasi vertinant SPT pasirengimą atlikti svarbiausias funkcijas, t. y. gaisrų gesinimą ir pirminius žmonių ir turto gelbėjimo darbus – tai SPT ugniagesių atvykimo į įvykio vietą laikas ir turimų AC (skirtų gaisrui gesinti) kiekis. PSUS AC poreikis SPT nustatytas pagal teritorijos plotą ir gyventojų skaičių.

SPT tikslai: įgyvendinti priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, gaisrų prevencines priemones, vykdyti visuomenės švietimą gaisrų prevencijos srityje, išsaugoti žmonių gyvybę, sveikatą, turtą, apsaugoti aplinką nuo ekstremaliųjų įvykių ir kitų įvykių poveikio. Pagal dabar galiojantį teisinį reglamentavimą, SPT, kaip savarankiškas juridinis asmuo, nėra tiesiogiai pavaldus PAGD. SPT savo veikloje vadovaujasi jos veiklą reglamentuojančiais PAGD įsakymais, savivaldybės tarybos sprendimais, mero potvarkiais, administracijos direktoriaus įsakymais. Nors SPT yra tiesiogiai pavaldi savivaldybės administracijai, tačiau į incidentą išvykusios SPT komandos, kai atvyksta VPGT pajėgos, tampa pavaldžios VPGT gaisro gesinimo vadovui. Ekspertai diskusijos metu atskleidė, kad priešgaisrinės saugos sistemos pajėgos turi būti vienodai parengtos ir vienodai gebėti veikti, nepriklausomai nuo jų lygio. Taip pat buvo akcentuota, kad PAGD turi žinoti ugniagesių pasirengimo ir aprūpinimo lygį, nes gaisro gesinimo metu PAGD ugniagesiai vadovauja gesinimo darbams ir priima sprendimus bei prisiima atsakomybę. Nustatytas sistemos fragmentavimas, kuris gali trukdyti efektyviai ir veiksmingai naudoti GPG pajėgas likviduojant įvairias nelaimes, todėl teigtina, kad lygis turi būti panašus visų dalyvaujančių įvykyje ugniagesių (SPT ir VPGT).

16 pav. VPGT ir SPT tinklas Lietuvoje

Šaltinis: PAGD

Pagal Įstatymo nuostatas (18⁵ straipsnio 9 dalis ir 18⁶ straipsnio 2 dalis) SPT tikrina asmenų, priimamų į jos darbuotojų pareigas, ir savo darbuotojų fizinio parengtumo atitiktį fizinio parengtumo reikalavimams ir organizuoja asmenų, priimamų į SPT darbuotojų pareigas, įvairius mokymus ir egzaminų laikymą. Įstatyme yra įtvirtinta aiškaus SPD ir VPGT darbuotojų kvalifikacijos tikrinimo bei fizinės parengties vertinimo funkcijų atskyrimo taisyklė. Tuo remdamasis, Lietuvos

vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2022 m. sausio 19 d. sprendimu⁵⁰ pripažino, kad PAGD direktoriaus įsakymais nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį tikrinant SPT darbuotojų teorines žinias ir praktinius įgūdžius, taip pat vertinant šių darbuotojų fizinį parengtumą sprendžiamojo balso teise turi dalyvauti VPGT atstovai, neatitinka aukštesnės galios teisės akto – Įstatymo – nuostatų. Kartu LVAT sprendime buvo pažymėta, kad priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema yra vieninga, sudaranti darnią funkcinų, organizacinių ir teisinių priemonių sistemą, todėl iš priešgaisrinės saugos tikslų kyla poreikis užtikrinti SPT ir VPGT, kaip šios vieningos sistemos grandžių, turinčių funkcinus-organizacinius skirtumus, tačiau įgyvendinančių bendrus priešgaisrinės saugos tikslus, vieningą požiūrį į darbuotojų kvalifikacijos ir fizinio parengtumo reikalavimų įgyvendinimą visos valstybės mastu.

Toliau analizuojami PAGD direktoriaus įsakymais patvirtinti svarbiausi SPT veiklai reglamentuoti skirti dokumentai.

Tipinės savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos atlikimo tvarkos aprašas (toliau – Tipinės SPTVAT aprašas)⁵¹ nustato savivaldybių priešgaisrinių tarnybų funkcijas gaisrų prevencijos srityje, gaisrų gesinimo ir pirminių žmonių bei turto gelbėjimo darbų atlikimo tvarką. Pagal Tipinės SPTVAT aprašą pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai suprantami kaip gelbėjimo darbai, atliekami SPT, atvykusių į įvykio vietą pirmąja gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemone.

Išanalizavus Tipinės SPTVAT aprašo nustatytą reglamentavimą, galima teigti, kad SPT vykdo šias funkcijas ir darbus:

- gaisrų prevenciją;
- gaisrų gesinimo ir pirminio žmonių bei turto gelbėjimo darbus;
- gaisro žvalgybą, lokalizavimą, likvidavimą, baigiamuosius darbus (budėjimą) gaisravietėje;
- gaisro gesinimo vadovo nurodymu – žmonių ir turto gelbėjimą.

Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių aprašas⁵² nustato savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos rodiklius, įvertinančius SPT ugniagesių komandų išvykčių, pakartotinių išvykčių, savanorių ugniagesių skaičių, SPT ugniagesių komandų reagavimo laiką, SPT ugniagesių komandų išvykčių pagal aliarmo signalą kainą, SPT ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos aprūpinimą. Vertinama veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių neatitiktis vidurkiui. Kokybiniai ir kiekybiniai veiklos vertinimo rodikliai yra trijų lygių – savivaldybės, apskrities ir valstybės:

- savivaldybės lygiu SPT ugniagesių komandas vertina SPT viršininkas arba jo funkciją atliekantis darbuotojas.
- Apskrities lygiu SPT ugniagesių komandas vertina apskrities PGV viršininkas arba jo įgaliotas asmuo.
- Valstybės lygiu SPT ugniagesių komandas vertina PAGD Operatyvaus valdymo valdyba.

Praėjusių kalendorinių metų SPT veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių vertinimas atliekamas einamųjų metų pirmąjį ketvirtį, o jo rezultatai įrašomi į Metinę veiklos kokybinių ir kiekybinių vertinimo rodiklių suvestinę (toliau – Suvestinė). Ši suvestinė SPT yra rekomendacinio pobūdžio. Veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių vertinimą atlieka:

- savivaldybės lygiu – SPT;
- apskrities lygiu – apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba. Nagrinėjami kiekvienos SPT (atskirai) ir visų apskrityje esančių SPT veiklos rodikliai. Užpildyta suvestinė kartu su pateiktais pasiūlymais ir išvadomis iki einamųjų metų vasario 20 d. pateikiama PAGD Operatyvaus valdymo valdybai;
- valstybės lygiu – departamento Operatyvaus valdymo valdyba. Nagrinėjami visų SPT veiklos kokybiniai ir kiekybiniai rodikliai.

⁵⁰ 2022 m. sausio 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-1-415/2022 Teisminio proceso Nr. 3-66-3-00074-2021-4;

⁵¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2015-08-11 įsakymas Nr. 1-226 „Dėl Tipinės savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁵² PAGD prie VRM direktoriaus 2015 m. rugpjūčio gegužės 7 d. įsakymas Nr. 1-221 „Dėl Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos sąrašas⁵³. Įsakymo vykdymą kontroliuoja PAGD PGV viršininkai.

STRATA atliktoje savivaldybių apklausoje dėl joms deleguotos priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimo buvo klausta, kaip yra atsiskaitoma VRM ir PAGD už valstybės perduotą savivaldybei priešgaisrinės saugos funkciją. Apklauso duomenimis, 62 proc. savivaldybių (N= 42) PAGD teikia Savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijų atlikimo ataskaitą⁵⁴, 21 proc. – Savivaldybei skirtų lėšų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti naudojimo ataskaitą⁵⁵. 8 savivaldybės atsakė, jog teritoriniam PAGD padaliniiui teikia suvestines, 5 atsakymuose minimos gaisrų prevencijos plano įgyvendinimo ataskaitos, 3 savivaldybės, kaip prieinamas ar siunčiamas PAGD, nurodo metines SPT veiklos ataskaitas. Atskiros savivaldybės savo atsakymuose tarp teikiamų dokumentų nurodė pildomas PAGD teritorinių padalinių el. paštu atsiųstas PSUS vertinimo lenteles, ugniagesių aprūpinimo apsauginėmis priemonėmis ataskaitą, metinę SPT gaisrų gesinimo automobilių parko ataskaitą, SPT stebėsenos už ketvirtį ir metus ataskaitas, ataskaitas apie savanorių ugniagesių veiklą, hidrantų tikrinimo metines ataskaitas ir kt. 7 savivaldybės atsakymuose nurodo, jog pateikia visą prašomą informaciją arba duomenis teikia pagal užklaudas, atsako į raštus, pildo atsiųstas lenteles ir anketas.

SPT, skirtingai negu VPGT, pavesta atlikti ne visus, o tik pirminius žmonių ir turto gelbėjimo darbus. Todėl šių tarnybų ugniagesiams nustatyti mažesni reikalavimai darbuotojų kvalifikacijai⁵⁶ (VPGT darbuotojams privaloma įvykdyti 8 praktines užduotis, SPT darbuotojams – 3 užduotis, kitos vykdomos tik esant techninėms galimybėms).

Gesinant gaisrus ir vykdant gelbėjimo darbus VPGT ir SPT gali vykdyti skirtingas funkcijas. VPGT komandos gali vykdyti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, SPT tik pirminius darbus gesinant gaisrus ir gelbėjimo darbus teikiant pagalbą gyventojams ir pagalbą kitoms tarnyboms (5 lentelė).

5 lentelė. VPGT ir SPT atliekami gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbai

	VPGT	SPT
	Gaisrų gesinimas	
1.	Žmonių, kurių gyvybei, sveikatai dėl gaisro kilo pavojus ir jie negali savarankiškai palikti grėsmės vietos, turto (taip pat gyvūnų) gelbėjimas	Gaisrų gesinimas ir pirminiai žmonių bei turto gelbėjimo darbai
	Pagalba gyventojams	
2.	Gamtinio, techninio įvykio, sukėlusio pavojų žmogaus gyvybei, sveikatai ir turtui (taip pat gyvūnams), likvidavimas, padarinių šalinimas, naudojant gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemones ir gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangą	Kitų steigėjo ar jo įgalioto asmens pavestų darbų, gelbėjant žmonių gyvybę, sveikatą, turtą, vykdymas
	Pavojingų cheminių medžiagų lokalizavimas	
3.	Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų, patenkančių į aplinką ir keliančių grėsmę žmonių gyvybei, sveikatai, aplinkai, lokalizavimo darbai	Darbų nevykdo
	Radioaktyviųjų medžiagų lokalizavimas	
4.	Darbai, susiję su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, branduolinių medžiagų lokalizavimu	Darbų nevykdo
	Gelbėjimas transporto įvykio metu	
5.	Nukentėjusiojo (-ių) transporto priemonės (-ių) įvykio metu būklės stabilizavimas, jo (jų) išlaisvinimas, pirmosios pagalbos suteikimas	Darbų nevykdo
6.	Darbai aukštyje, gylyje	

⁵³ PAGD prie VRM direktoriaus 2013-08-06 įsakymas Nr. 1-204 „Dėl Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos sąrašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁵⁴ LR vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. 1V-209 „Dėl Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2018-12-07 redakcija), forma Nr. 3, [nuoroda](#)

⁵⁵ LR vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. 1V-209 „Dėl Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2018-12-07 redakcija), forma Nr. 1, [nuoroda](#)

⁵⁶ PAGD prie VRM direktoriaus 2016 m. gruodžio 13 d. įsakymas Nr. 1-420 „Dėl Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ir Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos reikalavimų darbuotojų kvalifikacijai, šių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo ir periodiškumo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

	VPGT	SPT
	Darbai, kurių metu būtina gelbėti žmonių gyvybę, sveikatą, naudojant gelbėjimo darbams aukštyje skirtą aukštalipių įrangą	Darbų nevykdo
7.	Gelbėjimo darbai vandenyje	
	Skęstančiųjų gelbėjimas, pagalbos teikimas vandenyje	Darbų nevykdo
8.	Paieškos ir gelbėjimo darbai griuvėsiuose	
	Veiksmai statinių, konstrukcijų ar įrenginių griūčių metu, kuriais siekiama pasitelkus įrangą išgelbėti žmones, suteikti jiems pirmąją pagalbą	Darbų nevykdo
9.	Pagalba kitoms pajėgoms	
	Pagalbos, naudojant turimas transporto priemones ir įrangą, teikimas kitoms gyventojus gelbstinčioms pajėgoms, , kai yra iškilęs tiesioginis pavojus žmogaus gyvybei, sveikatai ir turtui	Kitų steigėjo ar jo įgalioto asmens pavestų darbų, gelbėjant žmonių gyvybę, sveikatą, turtą, vykdymas
10.	Narų veikla	
	Kai naudojama nardymo įranga	Darbų nevykdo

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

SPT pajėgos atlieka svarbų vaidmenį pirminėje gaisrų gesinimo stadijoje, kol atvyksta didesnės VPGT pajėgos. Tipinės savivaldybių priešgaisrinės tarnybų veiklos atlikimo tvarkos apraše pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai suprantami kaip gelbėjimo darbai, atliekami SPT, kuri pirmoji atvyko į įvykio vietą. Tikslesnio reglamentavimo, kas yra pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai, nėra, todėl galima teigti, kad tai yra visas spektras gaisrų gesinimo veiksmų, kuriuos vykdo pirmieji į gaisravietę atvykę ugniagesiai, t. y. ir žmonių gelbėjimas, turto gelbėjimas patenkant į degančias patalpas, pagal galimybę dujų baliono ir kitų medžiagų, keliančių sprogimo pavojų, pašalinimas (išnešimas), ugnies gesinimas, ir pan.

SPT ir VPGT (PAGD) sąveiką, atliekant priešgaisrinės saugos funkciją, gana išsamiai reglamentuoja Įstatymas, Vietos savivaldos įstatymas, taip pat Vyriausybės, VRM ir PAGD pagal Įstatymo nuostatas paskelbti teisės aktai. Šie teisės aktai privalomai nustato daugumą SPT veiklos aspektų ir rodiklių, savivaldybių ir SPT išimtinai kompetencijai paliekant tik nedaugelį. Iš pastarųjų paminėtina PSUS nustatyta savivaldybių teisė steigti SPT, SPT teisė tikrinti asmenų, priimamų į SPT darbuotojų pareigas, ir SPT darbuotojų fizinio parengtumo atitiktį fizinio parengtumo reikalavimams, organizuoti asmenų, priimamų į SPT darbuotojų pareigas, įvadinius mokymus ir egzaminų laikymą, organizuoti SPT darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą. Be to, Įstatyme nustatyta, jog PAGD direktoriaus paskelbtą Tipinės savanorių ugniagesių veiklos atlikimo ir savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijų vykdymo tvarkos aprašą turi patvirtinti savivaldybės vykdomoji institucija.

Iš apžvelgtų teisės aktų nevisiškai aišku, kaip realizuojama Įstatymo nuostata, jog PAGD vidaus reikalų ministru pavedus (įgaliotus) prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija. Čia paminėtini tik pagal Įstatymą VRM patvirtintas Savivaldybių atsiskaitymo už VRM kuruojamų valstybės perduotų savivaldybėms funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašas su Savivaldybės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimo ataskaita (forma Nr. 2) ir vidaus reikalų ministru pavedus PAGD direktoriaus patvirtintas Savivaldybių priešgaisrinės tarnybų veiklos kokybinių ir kiekybinių rodiklių aprašas. Taip pat PAGD direktorius yra patvirtinęs Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatus ir Pavyzdines vidaus tvarkos taisykles, kurias rekomendavo taikyti ir SPT. SPT funkcijos apibrėžiamos ir kituose PAGD direktoriaus įsakuose, skirtuose PGP atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimui, PGP sutelkimo įvykiams likviduoti plano rengimui, PGP išsiuntimo į įvykio vietą organizavimui.

2.4.3.1. Savanoriai ugniagesiai

Vadovaudamiesi Įstatymu ir poįstatyminiais teisės aktais⁵⁷, savanorių ugniagesių veiklos organizatorių funkcijas vykdo PGT padaliniai ir SPT. Teisės aktais nustatyti savanorių ugniagesių veiklos organizatorių uždaviniai, funkcijos, teisės ir pareigos bei savanorių ugniagesių statusas ir veikla. Savanoriai ugniagesiai gali padėti gesinant gaisrus ir (ar) atlikti prevencinę veiklą priešgaisrinės saugos srityje. SPT sudaro rašytines savanoriškos veiklos sutartis su savanoriais

⁵⁷ PAGD prie VRM direktoriaus 2015 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. 1-390 „Dėl Tipinės savanorių ugniagesių veiklos atlikimo ir savanorių ugniagesių veiklos organizatoriaus funkcijų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

ugniagesiais. Į valstybės biudžeto skiriamas specialiąsias tikslines dotacijas (toliau – valstybės dotacijos) SPT funkcijoms atlikti įeina ir lėšos savanorių ugniagesių veiklos organizavimo funkcijoms atlikti bei savanorių ugniagesių veiklai užtikrinti.

Savanorių ugniagesių iškvietimas į įvykį yra reglamentuotas⁵⁸. Savanorių ugniagesių veiklos organizatorius paskiria už savanorių ugniagesių informavimą atsakingą asmenį, kuriam BPC pareigūnas perduoda informaciją apie įvykį. Atsakingas už informavimą asmuo turi informuoti savanorį. Praktikoje tai nėra veiksminga, nes atsakingas už informavimą asmuo ir (ar) savanoris ugniagesys ne visada būna pasiekiami ryšio priemonėmis ir savanoris ugniagesys negali išvykti į įvykio vietą. Be to, savanoriai ugniagesiai ne visada praneša, kad negalės vykti į įvykį.

2.4.3 Valstybinės priešgaisrinės priežiūros reglamentavimas

Pagal Vyriausybės patvirtintus Valstybinės priešgaisrinės priežiūros nuostatus, VPP uždaviniai yra šie:

- užtikrinti gaisrų prevenciją ir kontroliuoti jos reikalavimų įgyvendinimą;
- informuoti visuomenę priešgaisrinės saugos klausimais, skleisti priešgaisrinės saugos žinias;
- skatinti gyventojų, asociacijų, savanorių ugniagesių veiklą priešgaisrinės saugos srityje.

VPP subjektai yra PAGD struktūrinis padalinys – Valstybinės priešgaisrinės priežiūros valdyba ir PAGD teritoriniai struktūriniai padaliniai – PGV ir PGT.

PGV ir PGT pagal kompetenciją atlieka VPP veiklą PAGD direktoriaus nustatytoje Lietuvos teritorijos dalyje.

Objektų priešgaisrinė būklė kontroliuojama atliekant objektų atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimus PAGD direktoriaus nustatyta tvarka.

Iki 2022-02-05 objektų atitiktis priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams buvo tikrinama pagal 2010 m. vasario 22 d. PAGD direktoriaus įsakymu patvirtintą *Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašą*, kuriame nebuvo aiškiai reglamentuota procedūra, kaip objektai (pvz., nauji) yra įtraukiami į tikrinamų objektų sąrašus. 2022 m. vasario 4 d. PAGD direktoriaus įsakymu buvo patvirtintas naujos redakcijos aprašas⁵⁹. Įsakymu PAGD teritorinių struktūrinių padalinių viršininkams pavesta iki 2022 m. gruodžio 1 d. atnaujinti tikrintinų objektų sąrašus, esančius VPPVAIS. Pagal PAGD direktoriaus įsakymu 2011 m. patvirtintus VPPVAIS nuostatus⁶⁰, tikrinamų objektų gaisrinės saugos būklės kontrolės duomenys kaupiami sistemos VPP darbo organizavimo ir duomenų valdymo posistemyje. Apraše nustatyta, jog visi tikrinami objektai skirstomi į keturias grupes (I, II, III, IV). Rizikingiausiais laikomi I grupės, mažiausiai rizikingais – IV grupės objektai. Objektai grupėms priskiriami pagal Aprašo 1 priede nustatytus kriterijus (naudojimo paskirtį, bendrą plotą ir kt.). I–III grupės objektų duomenys kaupiami VPPVAIS Objektų kontrolės komponente, kuriame sukuriama tikrintinų objektų sąrašas.

Įtraukiant naujus objektus į tikrintinų objektų sąrašą naudojami duomenys iš šių šaltinių:

- LR statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“;
- Nekilnojamojo turto registro;
- kitų valstybės ir žinybinių registru ar valstybės informacinių sistemų;
- kitų institucijų teikiamos informacijos, teisės aktuose ar PAGD sudarytose sutartyse nustatyta tvarka.

Nauji objektai į tikrintinų objektų sąrašą įtraukiami VPP pareigūnams gavus informaciją apie eksploatuojamą objektą, kai pareigūnai:

⁵⁸ PAGD prie VRM direktoriaus 2015 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1-396 „Dėl Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁵⁹ PAGD prie VRM direktoriaus 2010 m. vasario 22 d. įsakymas Nr. 1-60 „Dėl Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁶⁰ PAGD prie VRM direktoriaus 2011 m. gegužės 18 d. įsakymas Nr. 1-179 „Dėl Valstybinės priešgaisrinės priežiūros veiklos administravimo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, [nuoroda](#)

- teisės aktų nustatyta tvarka dalyvauja statybos užbaigimo procedūrose;
- dalyvauja planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrose;
- nagrinėja gautus prašymus ir skundus;
- gauna objekto atitikties gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaraciją;
- lankosi objektuose prevencinių akcijų metu;
- atlieka neatidėliotiną informacijos apie kilusį gaisrą patikrinimą;
- gauna duomenis iš valstybės ir žinybinių registrų ar valstybės informacinių sistemų pagal PAGD ir šių registrų ar informacinių sistemų valdytojų susitarimą dėl duomenų teikimo;
- gauna informaciją iš kitų institucijų teisės aktuose ar PAGD sudarytose sutartyse nustatyta tvarka.

Pareigūnas, nurodytais būdais gavęs informaciją apie objektą, kuris nėra įtrauktas į tikrintinų objektų sąrašą, per 10 darbo dienų ją įvertina, esant poreikiui informaciją pasitikslina prieinamuose valstybės registruose, nustato objekto grupę ir surašo tarnybinį pranešimą dėl objekto įtraukimo į tikrintinų objektų sąrašą, kurį pateikia tiesioginiam vadovui (PGV VPP skyriaus viršininkui arba PGT viršininkui). Pastarasis, gavęs tarnybinį pranešimą dėl objekto įtraukimo į tikrintinų objektų sąrašą, per 5 darbo dienas priima sprendimą ir paveda konkrečiam pareigūnui įtraukti objektą į tikrintinų objektų sąrašą. Gavęs rezoliuciją įtraukti objektą į tikrintinų objektų sąrašą, pareigūnas sukuria objekto svetainę VPPVAIS ir grafoje „kito tikrinimo data“ įrašo bet kurią ateinančių metų pirmojo pusmečio datą. Tokiu būdu objektas įtraukiamas į ateinančių metų objektų patikrinimų planą.

Metiniai objektų patikrinimų planai sudaromi atsižvelgiant į objektų tikrinimo periodiškumą:

- I grupės objektų – kartą per kalendorinius metus;
- II grupės objektų – kartą per 2 kalendorinius metus,
- III grupės objektų – kartą per 3 kalendorinius metus.

Jeigu planinio patikrinimo metu nenustatoma eksploatuojamų objektų gaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimų (įskaitant ir mažareikšmius), kito planinio patikrinimo terminas nustatomas dvejis metais ilgesnis.

Objektų atitiktį gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravusių objektų tikrinimo periodiškumas nustatomas vadovaujantis Objekto atitikties gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimo tvarkos aprašu⁶¹. Jame nustatyta, jog objektų atitiktį gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaruoja įmonės, įstaigos, organizacijos, kurios eksploatuoja PAGD nustatyta tvarka I–III grupėms priskiriamus objektus (išskyrus objektus, kurie pagal Vyriausybės patvirtintus Pramoninių avarijų prevencijos, likvidavimo ir tyrimo nuostatus⁶² priskiriami pavojingiesiems objektams). Objekto atitikties gaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaracija (toliau – Deklaracija) pateikiama PGV ar PGT, atliekančiai objekto valstybinę priešgaisrinę priežiūrą. Pastaroji Deklaraciją peržiūri, įvertina ir per 3 mėnesius atlieka Deklaracijoje nurodytos informacijos atitikties faktinėms aplinkybėms patikrinimą. Deklaracija teikiama ir joje pateiktos informacijos atitikties faktinėms aplinkybėms patikrinimas atliekamas:

- I grupei priskiriamų objektų – kas 3 metus;
- II grupei priskiriamų objektų – kas 4 metus;
- III grupei priskiriamų objektų – kas 5 metus.

⁶¹ PAGD direktoriaus 2010 m. vasario 22 d. įsakymas Nr. 1-62 „Dėl Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

⁶² LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 17 d. nutarimas Nr. 966 „Dėl Pramoninių avarijų prevencijos, likvidavimo ir tyrimo nuostatų ir pavojingųjų medžiagų ir mišinių sąrašo, jų kvalifikacinių kiekių nustatymo ir cheminių medžiagų bei mišinių priskyrimo pavojingosioms medžiagoms kriterijų aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

2.4.4 Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų parengtis ir atliekamų gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbų organizavimas

PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinti *Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatai*⁶³ reglamentuoja VPGT parengties gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo principus, struktūrą, veiklos organizavimą, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų funkcijas, siekiant užtikrinti parengtį. Nuostatus ir įsakymu patvirtintas Pavyzdines vidaus tvarkos taisykles rekomenduojama taikyti ir SPT, žinybinėms priešgaisrinėms pajėgoms bei savanorių ugniagesių organizacijoms.

VPGT parengtis yra sudėtinė gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo dalis, kurią sudaro teisinių, techninių ir organizacinių priemonių visuma, apimanti pasirengimą gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus.

PAGD nustato pagrindinius parengties organizavimo principus, priima teisės aktus, būtinus parengčiai užtikrinti, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja VPGT parengties užtikrinimą, teikia metodinę pagalbą kitoms priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms ir pagal kompetenciją kontroliuoja jų parengtį. PAGD teritoriniai struktūriniai padaliniai – PGV organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja parengties užtikrinimą PGV veiklos teritorijoje. PGV teritoriniai struktūriniai padaliniai – PGT ir komandos – užtikrina parengtį PGT ir komandų veiklos teritorijoje.

VPGT parengtis ir veikla organizuojama teritorinių struktūrinių padalinių veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytais adresais – nuolatinėje dislokacijos vietoje.

PAGD direktoriaus patvirtinti *Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatai*⁶⁴ reglamentuoja PGP pasirengimo, sutelkimo, atliekamų gelbėjimo darbų organizavimo tvarką, PGP darbuotojų veiksmus įvykio vietoje, reagavimą į pagalbos prašymus, pranešimus apie įvykius ir sąveikos su kitomis pajėgomis principus.

Gelbėjimo darbų organizavimą sudaro teisinių, techninių ir organizacinių priemonių, skirtų sudaryti sąlygas PGP sėkmingai atlikti gelbėjimo darbus, visuma, apimanti pasirengimo gelbėjimo darbams priemonės, reagavimą į pagalbos prašymus, pranešimus apie įvykius, PGP sutelkimo, gelbėjimo darbų atlikimo tvarką.

Atliekant gelbėjimo darbus būtina įvertinti rizikos veiksnių dinamiką ir, numčius sudėtingiausią įvykių eigą, telkti reikalingas PGP ir kitas pajėgas. Atliekamų darbų veiksmingumas užtikrinamas bendradarbiaujant su kitomis pajėgomis, visuomeninėmis organizacijomis, savanorių organizacijomis ir gyventojais.

Už PGP pasirengimo gelbėjimo darbams, jų atlikimo, vadovavimo šiems darbams, sąveikos su kitomis pajėgomis, visuomeninėmis organizacijomis, savanorių organizacijomis ir gyventojais organizavimą valstybės lygiu atsako PAGD direktorius. PGV veiklos teritorijai priskirto administracinio vieneto teritorijoje ar šios teritorijos zonoje (toliau – operacijų rajonas) atsakomybė priskirta PGV viršininkui. Savivaldybės lygiu atsakomybė tenka:

- žinybinių priešgaisrinių pajėgų, savanoriškų ugniagesių formuočių steigėjams arba jų įgaliotiems asmenims;
- SPT viršininkui arba jo funkciją atliekančiam darbuotojui;
- PGV PGT viršininkui, o savivaldybėje, kurioje nėra PGV PGT, – PGV viršininkui.

VPGT atlieka gaisrų gesinimą, teikia neatidėliotiną pagalbą gyventojams, kartu su atsakingomis institucijomis vykdo pavojingų cheminių medžiagų ir radioaktyviųjų medžiagų lokalizavimą, gelbėjimą eismo įvykio metu, aukštaliapių gelbėjimo darbus, gelbėjimo darbus vandenyje, paieškos ir gelbėjimo darbus griuvėsiuose, narų veiklą, teikia

⁶³ 2019 m. rugpjūčio 1 d Įsakymas Nr. 1-342 „Dėl Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatų patvirtinimo“, nuoroda

⁶⁴ PAGD prie VRM direktoriaus 2013-11-18 įsakymu Nr. 1-280 patvirtinti Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatai (PAGD prie VRM direktoriaus 2021-02-02 įsakymo Nr. 1-72 redakcija), [nuoroda](#)

neatidėliotiną pagalbą kitoms pajėgoms. Gelbėjimo darbus organizuoja ir atlieka PGV, PGV komandos, PGV PGT, PGV PGT komandos.

SPT atlieka gaisrų gesinimą ir pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus. Jų uždavinys – vadovauti gaisro gesinimo darbams, kol atvyksta VPGT pajėgos. Išvykusi į incidentą, ji tampa pavaldi VPGT, kuri kontroliuoja SPT parengtį ir organizuoja incidentų likvidavimo darbus.

Žinybinės priešgaisrinės pajėgos atlieka gaisrų gesinimą ir pirminius žmonių ir turto gelbėjimo darbus gaisrų metu. Savanoriškos ugniagesių formuotės padeda SPT ir kitoms PGP gesinti gaisrus, atlikti pirminius žmonių ir turto gelbėjimo darbus, žmonių ir turto gelbėjimą gaisrų metu.

Teisė vadovauti PGP veiksmams įvykio vietoje (toliau – operacinis vadovavimas) suteikiama VPGT darbuotojams. Gelbėjimo darbų vadovas užtikrina atitinkamo operacinio vadovavimo lygmens PGP ir kitų pajėgų valdymą, koordinavimą įvykio vietoje.

PGV, PGV komandų, PGV PGT, PGV PGT komandų operacijų rajonų ribas tvirtina PAGD direktorius arba jo įgaliotas asmuo. SPT, žinybinių priešgaisrinių pajėgų, savanorių ugniagesių operacijų rajonų ribas tvirtina jų steigėjai arba organizatoriai ar jų įgalioti asmenys, suderinę su PGV PGT viršininkais; savivaldybėse, kuriose nėra PGV PGT, – suderinę su PGV viršininku.

Visi pagalbos prašymai, pranešimai apie įvykius privalo būti priimami ir registruojami BPCIS. Į įvykio vietą PGP siunčiamos vadovaujantis pajėgų sutelkimo planu, įvykio likvidavimo planu arba, jei planuose nenumatyta reikalingų PGP išsiuntimas, – atsižvelgiant į arčiausiai įvykio vietos esančias tinkamas ir pasirengusias išvykti PGP, darbuotojų skaičių, techninį aprūpinimą, realų atvykimo į įvykio vietą laiką. PGP įvykiui likviduoti sutelkia ir iki jų atvykimo į įvykio vietą valdo BPC PGP operatyvų pajėgų valdymą atliekantys darbuotojai (toliau – BPC PGP valdantys darbuotojai), atsižvelgdami į greičiausiai galinčių atvykti ir optimalių PGP sutelkimo principais sudarytus pajėgų sutelkimo planus. BPC PGP valdantys darbuotojai sutelkia, koordinuoja ir valdo PGP visoje šalies teritorijoje. Nenumatytas pajėgų sutelkimo planuose PGP iš kitų PGP struktūrinių padalinių BPC PGP valdantis darbuotojas telkia suderinęs su už situaciją ir PGP koordinavimą atsakingu departamento struktūriniu padaliniu.

BPC PGP valdantis darbuotojas, gavęs pagalbos prašymą ar pranešimą apie įvykį, privalo nedelsdamas skelbti aliarmo signalą pajėgų sutelkimo plane numatytoms ir pasirengusioms reaguoti PGP, taip pat, atsižvelgdamas į įvykio pobūdį ir tikslindamas informaciją, siųsti kitas reikalingas PGP, informuoti kitas pajėgas. PGP reaguoja į BPCIS parengtus ir BPC PGP valdantiems darbuotojams perduotus pranešimus apie pagalbos poreikį.

PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinta Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti plano rengimo instrukcija⁶⁵ nustato pagrindinius PGP sutelkimo įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti plano rengimo, naudojimo principus ir tvarką.

PGP sutelkimas ir gelbėjimo darbų organizavimas turi būti numatyta visuose administraciniuose vienetuose. Tam turi būti parengiamas Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti planas (toliau – Planas). Planu vadovaujama telkiant PGP įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti PGT reagavimo teritorijoje, šias pajėgas valdant gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo metu. Planas derinamas su PGV struktūrinių padalinių objekte, SPT ir kitų pajėgų vadovais, kurių pajėgos numatytos pasitelkti plane. Planą tvirtina PGV struktūrinio padalinio objekte viršininkas. Planą patvirtinęs pareigūnas prieš Planui įsigaliojant informuoja BPC. Planas tikslinamas atlikus priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų struktūrinius pakeitimus, pasikeitus jų materialiniam ir techniniam aprūpinimui ar kitais atvejais, turinčiais įtakos gelbėjimo darbų atlikimui, bet ne rečiau kaip kartą per metus.

⁶⁵ Įsakymas „Dėl Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo įvykiams, ekstremaliesiems įvykiams likviduoti plano rengimo instrukcijos, įvykio likvidavimo plano rengimo tvarkos aprašo ir priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų, reikalingų gaisrui gesinti, apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“, [nuoroda](#)

Planuojant gelbėjimo darbų organizavimą numatoma sutelkti PGP, kurios galės greičiausiai, kvalifikuočiausiai, veiksmingiausiai atlikti gelbėjimo darbus, todėl įvertinama, ar telkiamos PGP turi atitinkamą gaisrų gesinimo ir gelbėjimo techniką, ar pakankamas budinčios pamainos darbuotojų skaičius. Plane yra sukaupiami duomenys apie PGP, kurios bus telkiamos įvykiams likviduoti, jų dydį, materialinį ir techninį aprūpinimą, galimybes atlikti gelbėjimo darbus ir talkinti juos atliekant.

Rengiant Planą, turi būti numatoma panaudoti arčiausiai esančias (įvertinus atstumą ir atvykimo laiką) PGP, neatsižvelgiant į pavaldumą. Jei PGP numatomos telkti iš kitos savivaldybės ir (ar) struktūrinio padalinio reagavimo teritorijos objekte, planą privaloma derinti su tos savivaldybės PGV komandų, PGV PGT struktūrinio padalinio objekte, SPT, savanorių ugniagesių, iš kurių operacijų rajonų bus telkiamos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, viršininkais. Kiekvienos PGV viršininkas įsakymu tvirtina PGV struktūrinių padalinių operacijų rajonų ribas. PGV operacijų rajonų ribos sutampa su LR apskričių ribomis. Atsižvelgiant į operacijų rajonų ypatybes (didelė teritorija, didelis gyventojų tankumas ir pan.) ar kai yra daugiau kaip viena PGV komanda, rengiant Planą, siekiant užtikrinti operatyvų PGP atvykimą į įvykio vietą, operacijų rajonai skirstomi į reagavimo zonas.

Operacijų rajone tuo pačiu metu gali kilti ir kitų įvykių, todėl būtina numatyti PGP rezervą. Savivaldybės ir (ar) struktūrinių padalinių reagavimo teritorijos objekte gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikos rezervą turi sudaryti ne mažiau kaip 25 proc. gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikos kiekio, planuojamo sutelkti gelbėjimo darbams atlikti. Jei gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikos nėra arba jos nepakanka, numatoma panaudoti rezervinę gaisrų gesinimo ir gelbėjimo techniką ir sušaukti nebudinčios pamainos darbuotojus.

Plane nustatomų siųsti gelbėjimo darbams atlikti PGP kiekis sutartinai žymimas pajėgų išsiuntimo numeriu. Yra 6 PGP išsiuntimo numeriai (toliau – PIN):

- 0 PIN – vyksta viena AC;
- 1 PIN – vyksta 2–3 AC;
- 2 PIN – vyksta 4–5 AC;
- 3 PIN – vyksta 6–7 AC;
- 4 PIN – vyksta 8–9 AC;
- 5 PIN – vyksta 10 ir daugiau AC.

Atsižvelgiant į gelbėjimo darbų specifiką PIN rašomas su atitinkamu aiškinamuoju žodžiu (PIN GAISRAS, PIN CHEMIJA, PIN AUTOMOBILIS ir t. t.). Degant šiukšlėms atvirose teritorijose, žolės plotams, laužams, pavieniams medžiams, į įvykio vietą gali būti siunčiama viena arčiausiai įvykio vietos esanti AC. Degant transporto priemonėms keliuose ar kitose atvirose teritorijose, siunčiama arčiausiai įvykio vietos esanti AC ir (ar) AC su gelbėjimo įranga. Į kaimo teritoriją degant pastatams siunčiamos ne mažiau kaip 3 AC, o miesto teritorijoje – ne mažiau kaip 2 AC. Automobilinės kopėčios, automobiliniai keltuvai siunčiami į įvykio vietą, kai gaisrai kyla aukštesniuose nei trijų aukštų arba aukštesniuose negu devynių metrų aukščio pastatuose. Gaisrinių žarnų automobilis (toliau – ŽA), automobilinė siurblinė stotis siunčiami į bevandenės zonas. Bet kokiam gaisrui likviduoti, jei siunčiama daugiau nei viena AC, turi vykti skyrius, aprūpintas gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įranga, kvėpavimo organų apsaugos aparatais ir galintis sudaryti darbuotojų grandį.

PGP išsiuntimas į įvykį vykdomas pagal PAGD direktoriaus įsakymu patvirtintą Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos aprašą⁶⁶.

VPGT budinčios pamainos skyrių išsiuntimas. BPC vidaus tarnybos sistemos pareigūnas, valstybės tarnautojas ar darbuotojas, atliekantis operatyvų pajėgų valdymą, įjungia garsinį aliarmo signalą ir perduoda pranešimą balsu apie išvykimą, kurie įgarsinami per vidaus įgarsinimo sistemą. VPGT budinčios pamainos skyriai, kurie nėra nuolatinės dislokacijos vietoje, tačiau yra pasirengę vykti į įvykio vietą, pranešimą apie išvykimą į įvykio vietą gauna pajėgų

⁶⁶ PAGD prie VRM direktoriaus 2015 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1-396 „Dėl Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, [nuoroda](#)

pagrindinėje pokalbių grupėje balsu. Pranešimą apie išvykimą sudaro informacija apie tai, kurie VPGT budinčios pamainos skyriai ir (ar) kurios gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemonės (toliau – transporto priemonė) turi išvykti, koku adresu reikia išvykti (kai nėra tikslaus adreso, apibūdinama įvykio vieta) ir koks įvykio pobūdis.

SPT ugniagesių komandų išsiuntimas. BPC PGP valdantis darbuotojas mobiliuoju arba fiksuotu telefono ryšiu perduoda balsu pranešimą apie išvykimą į įvykio vietą SPT ugniagesių komandai ir praneša, kuri transporto priemonė ir koku adresu turi išvykti (kai nėra tikslaus adreso, apibūdinama įvykio vieta), koks yra įvykio pobūdis. SPT vadovai turi užtikrinti, kad budinčių pamainų darbuotojai informacijai apie įvykį perduoti būtų visą laiką pasiekiami mobiliuoju arba fiksuotu telefono ryšiu.

Savanorių ugniagesių išsiuntimas. Savanorių ugniagesių veiklos organizatoriai turi paskirti asmenį, atsakingą už savanorių ugniagesių informavimą, kuriam BPC darbuotojas, atliekantis operatyvųjį pajėgų valdymą, turės perduoti informaciją apie įvykį. Savanorių ugniagesių veiklos organizatoriai turi užtikrinti, kad asmuo, atsakingas už savanorių ugniagesių informavimą apie išvykimą į įvykio vietą, būtų visą laiką pasiekiamas mobiliuoju arba fiksuotu telefono ryšiu. BPC PGP valdantis darbuotojas mobiliuoju arba fiksuotu telefono ryšiu perduoda balsu pranešimą apie išvykimą į įvykio vietą asmeniui, atsakingam už savanorių ugniagesių informavimą, ir praneša, koku adresu turi išvykti (kai nėra tikslaus adreso, apibūdinama įvykio vieta), koks įvykio pobūdis. Asmuo, atsakingas už savanorių ugniagesių informavimą, gavęs iš BPC pranešimą apie išvykimą į įvykio vietą, informuoja savo savanoriškos ugniagesių organizacijos savanorius ugniagesius apie išvykimą į įvykio vietą.

Reikėtų pastebėti, kad PAGD direktoriaus patvirtintuose Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatuose ir Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos apraše esantis reglamentavimas, pagal kurį operatyvųjį PGP valdymą vykdo BPC darbuotojai, neatitinka BPC įstatyme nuo 2019 m. liepos 1 d. įtvirtintos nuostatos, jog BPC „atsako į pagalbos skambučius, priima pagalbos prašymus, parengia pranešimus apie pagalbos poreikį ir perduoda juos reikiamoms pagalbos tarnyboms. Pagalbos tarnybos atlieka operatyvųjį pajėgų valdymą ir yra atsakingos už tinkamą reagavimą į įvykius organizavimą“. Tas pasakytina ir apie Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto vertinimo metodiką, tarp kurios rodiklių yra „BPC darbuotojų, operatyviai valdančių pajėgas, skaičius“. Todėl siūlytina patikslinti PAGD direktoriaus įsakymais patvirtintus Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatus ir Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išsiuntimo į įvykio vietą organizavimo ir jų statusų pakeitimo tvarkos aprašą.

Išanalizavus Plano nuostatas, matyti, kad BPC darbuotojai vadovaudamiesi Planu siunčia PGP, kurios galėtų greičiausiai, kvalifikuočiausiai, veiksmingiausiai atlikti gelbėjimo darbus. Šiuo metu Lietuvoje yra 81 VPGT ugniagesių komanda ir 51 savivaldybėje yra 282 SPT ugniagesių komandos. Įvertinus SPT ugniagesių komandų tinklą, galima teigti, kad SPT paskirtis yra kuo greičiau atvykti į gaisravietes teritorijose, kur nėra arti VPGT pajėgų, ir vykdyti visą spektrą gaisro gesinimo veiksmų. Įvertinus tokią SPT ugniagesių komandų paskirtį, teigtina, kad SPT pajėgos turi būti mobilios, greitai reaguojančios ir galinčios atlikti visus gesinimo ir gelbėjimo darbus.

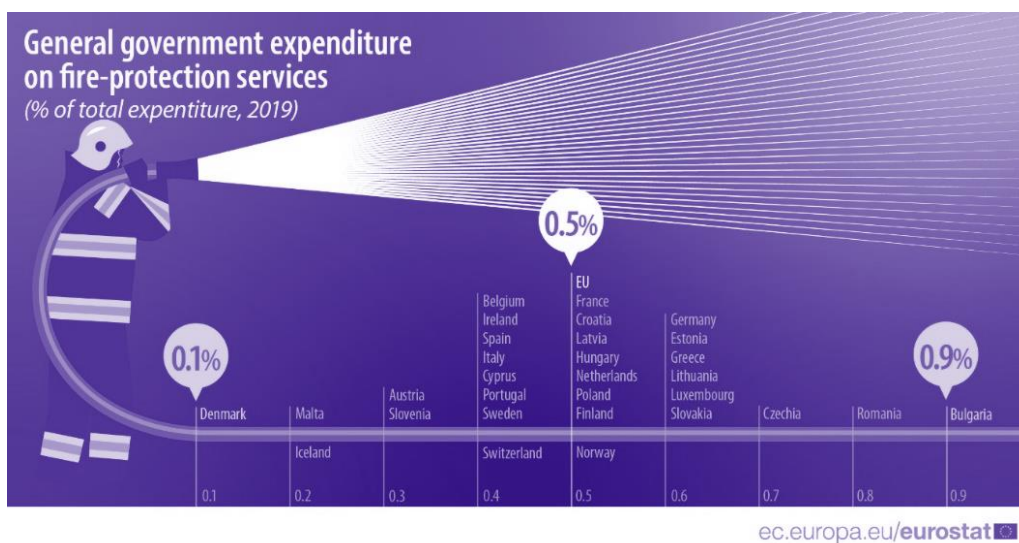
Apibendrinant priešgaisrinės saugos sistemos subjekto, jų uždavinių ir funkcijų analizę matyti, kad sistema yra fragmentuota, nėra aiškiai nustatyto subjekto, kuris koordinuotų priešgaisrinės saugos sistemos valdymą. Nustatytas teisinis reglamentavimas *de facto* pareizuoja, kad tokia įstaiga yra PAGD, tačiau PAGD *de jure* neturi pakankamai nustatytų priemonių ir būdų pilnavertiškai vykdyti priešgaisrinės saugos sistemos koordinavimo funkciją. SPT ir VPGT turi būti viena kitą papildančios ir sustiprinančios Lietuvos priešgaisrinės saugos sistema.

2 priedas. Veiksnių, turinčių tiesioginės įtakos priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos funkcionavimui, analizė

1. Finansinė analizė

Pagal „Eurostat“ duomenis, 2019 m. 27 ES valstybių narių vyriausybės išlaidos priešgaisrinei saugai siekė 30,9 mlrd. Eur. Šios išlaidos sudarė 0,5 % visų valdžios sektoriaus išlaidų. Apskritai nuo 2001 m. ES valstybių išlaidos priešgaisrinei apsaugai išliko stabilios ir sudarė vidutiniškai apie 0,4–0,5 proc. visų išlaidų (17 pav.)⁶⁷.

17 pav. Europos Sąjungos šalių narių lėšos priešgaisrinės saugos paslaugoms

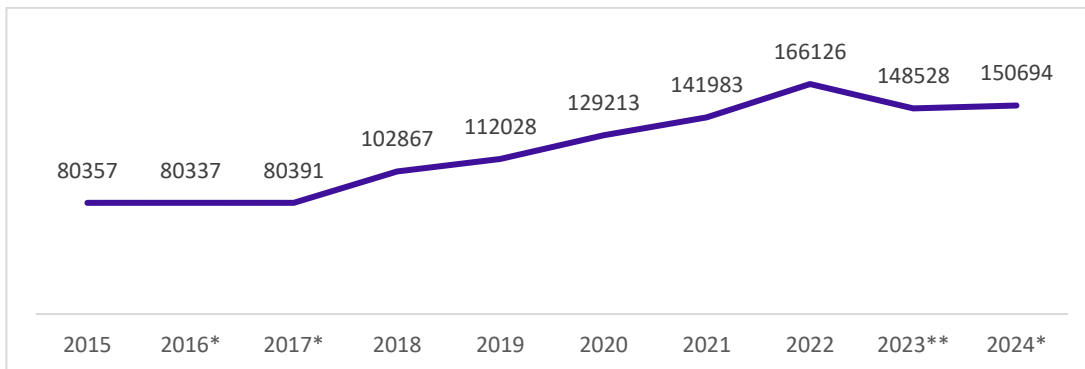
Šaltinis: Eurostat [nuoroda [čia](#)]

Lietuva priešgaisrinei saugai 2020 m. skyrė apie 0,25 proc. BVP. Lėšos konkrečioms priemonėms numatomos kasmet tvirtinamame VRM SVP pagal 01.05⁶⁸ programą „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“, įgyvendinančią strateginį tikslą „Įgyvendinti viešojo saugumo ir migracijos politiką, siekti, kad šalies gyventojai jaustųsi saugesni“. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemai pagal šią programą skiriamos lėšos nuosekliai didėja (18 pav.).

⁶⁷ Europos Komisijos portalas, [nuoroda](#)

⁶⁸ VRM ministrui pavestų valdymo sričių 2022–2024 m. strateginiame plane programai „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ suteiktas naujas numeris – 07-012.

18 pav. Pagal VRM ministrui pavestų valdymo sričių strateginio veiklos plano programą „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ numatyti asignavimai, tūkst. Eur.

* Šios lėšos nurodytos VRM ministrui pavestų valdymo sričių 2015–2017 m. strateginiame plane kaip numatomos, kadangi dviuose kituose – 2016–2018 m. ir 2017–2019 m. – planuose nepateikiama informacija apie 01.05 programos finansavimą.

** Šios lėšos nurodytos VRM ministrui pavestų valdymo sričių 2022–2024 m. strateginiame plane kaip numatomos skirti nurodytais metais.

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis VRM duomenimis

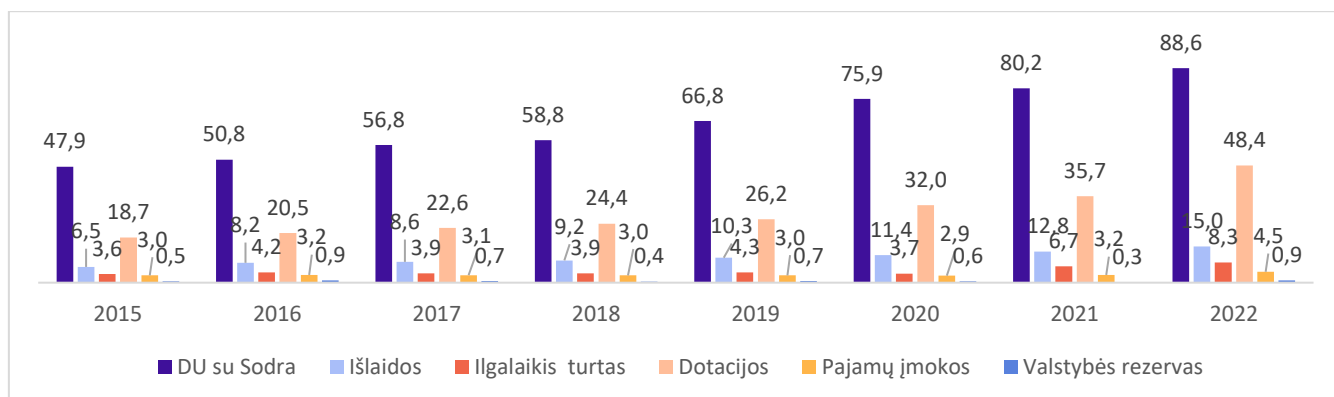
Minėtame plane numatoma:

- LR biudžeto lėšos, skirtos PAGD (įskaitant savivaldybių priešgaisrinio gelbėjimo valdybas, kurios tiesiogiai pavalžios PAGD) veiklai užtikrinti;
- LR biudžeto lėšos, skirtos SPT (nepavalžios PAGD) veiklai užtikrinti;
- LR biudžeto lėšos, skiriamos pagal Valstybės investicijų programoje numatytas valstybės kapitalo investicijas;
- Europos Sąjungos fondų investicijų (toliau – ESFI) lėšos.

VPGT finansavimas

Nuo 2015 m. iki 2022 m. VPGT finansavimas padidėjo 106,5 proc. Labiausiai didėjo savivaldybių SPT skiriamos dotacijos – 2,6 karto. Nors finansavimas ilgalaikiam turtui taip pat ženkliai padidėjo nuo 2015 m. (131,9 proc.), atkreiptinas dėmesys, kad ilgą laiką skiriama suma buvo tarp 3,6–4,2 mln. Eur ir tik nuo 2021 m. padidėjo. Mažiausiai per minėtą laikotarpį didėjo pajamų įmokos ir valstybės rezervas – atitinkamai 51,8 proc. ir 65,2 proc. (19 pav.). Darbo užmokesčiui ir „Sodros“ įmokoms skiriamos lėšos padidėjo 84,9 proc.

19 pav. VPGT finansavimo dinamika atskiroms išlaidų kategorijoms, mln. Eur

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis PAGD duomenimis

SPT finansavimas

Priešgaisrinei saugai skiriami valstybės biudžeto asignavimai SPT nuosekliai didėja (19 pav.– eilutė „Dotacijos“). Nuo 2015 iki 2022 m. biudžeto asignavimai padidėjo apie 2,6 karto, arba 158,1 proc. 51 iš 60 savivaldybių turi PAGD nepavaldžias SPT⁶⁹. Joms ir paskirstomos nurodytos lėšos.

STRATA atliktoje savivaldybių apklausoje dėl joms deleguotos priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimo buvo klausta, ar savivaldybė skyrė papildomai lėšų priešgaisrinei saugai 2019–2021 m. laikotarpiu. Pagal apklausos duomenis (N=48), 38 (79 proc.) savivaldybės nurodė, kad skyrė papildomų lėšų, 10 (21 proc.) – neskyrė. Iš savivaldybių atstovų pateiktų atsakymų galima nustatyti, kad per minėtą laikotarpį savivaldybės priešgaisrinei saugai užtikrinti papildomai skyrė bent 2,8 mln. Eur. Didžiausia dalis teko ilgalaikiam turtui įsigyti – bent 728 tūkst. Eur, iš kurių technikai (gaisriniam automobiliams, AC ir pan.) – bent 496 tūkst. Eur. Taip pat didelė dalis lėšų – bent 619 tūkst. Eur – skiriama darbo užmokesčiui, nurodant, kad valstybės skiriamas finansavimas nepakankamas. Įvairioms prekėms ir paslaugoms skirta bent 303 tūkst. Eur., priešgaisriniam inventoriui, apsaugos priemonėms ir pan. (iš dalies tai ir „prekių ir paslaugų“ išlaidų eilutės dalis) – bent 242 tūkst. Eur. Lėšų, kurių tiksliai sumas sudėtinga identifikuoti, savivaldybės taip pat papildomai skiria prevencinei veiklai (pvz., gyventojams montuojami dūmų detektoriai, dalijami žibintuvėliai, valomi kaminai, atnaujinamos krosnys, organizuojamos akcijos), patalpų remontui, aplinkos tvarkymui, mokymams, skiepams ir pan. Kelios savivaldybės nurodė finansuojančios savanorių ugniagesių komandų veiklą – per minėtą laikotarpį jų išlaidoms kompensuoti, uniformoms ir pan. skyrusios apie 60 tūkst. Eur. Savivaldybės taip pat savo indėliu prisideda prie ESFI projektų, skirtų patalpų renovacijai, įrangai, kitam inventoriui įsigyti, įgyvendinimo – tam skyrusios bent 113 tūkst. Eur. Iš apklausos rezultatų sudėtinga tiksliai identifikuoti papildomai skiriamas lėšas ir jų panaudojimą – kadangi savivaldybių atsakymai tarpusavyje labai skiriasi, pateikiama informacija yra labiau orientacinė.

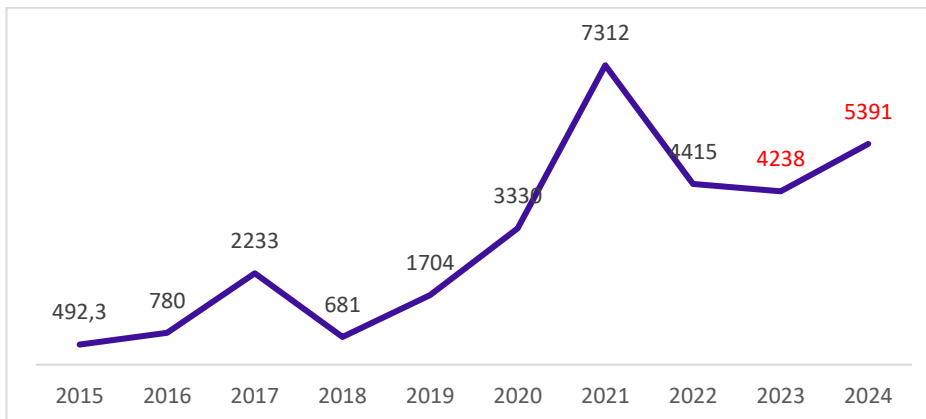
Valstybės kapitalo investicijos

PAGD nuo 2015 m. įgyvendino arba įgyvendina 14⁷⁰ projektų pagal Valstybės investicijų programą. Dalis jų trumpalaikiai, paprastai skirti statybai, rekonstravimui. Dalis – ilgalaikiai, pvz., sistemų, paslaugų tobulinimui, reguliariam įrangos įsigijimui. Kasmet PAGD įgyvendinamiems projektams skiriamas finansavimas įvairus, didėjimo tendencijas keičia mažėjimo ir atvirkščiai (20 pav.). Iš viso per laikotarpį nuo 2015 m. iki 2024 m. PAGD įgyvendinamiems valstybės kapitalo investicijų projektams skirta arba suplanuota skirti 58,2 mln. Eur, iš kurių LR biudžeto lėšos sudaro 30,58 mln. Eur.

⁶⁹ Savivaldybės, nepatenkančios tarp 51 nagrinėjamos savivaldybės – Alytaus m., Birštono, Kauno m., Klaipėdos m., Palangos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m., Visagino.

⁷⁰ Vienas projektas finansuojamas bendrai valstybės kapitalo investicijų ir ESFI lėšomis.

20 pav. LR biudžeto lėšos, skiriamos PAGD projektams pagal Valstybės investicijų programoje numatytas valstybės kapitalo investicijas, tūkst. Eur⁷¹

* Raudonu šriftu pateiktos ateinantiems dvejiems metams suplanuotos investicijos, kurios dar gali keistis

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis LRS teisės aktų registre esančiais teisės aktais

Dar įgyvendinamiems projektams finansavimas numatytas iki 2024 m. Daugiausia lėšų 2015–2024 m. laikotarpiu suplanuota (dalis jau skirta) ilgalaikiams projektams:

- Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo reaguoti į klimato kaitos sukeltų ekstremaliųjų gamtinių reiškinių padarinius stiprinimas (30,03 mln. Eur, iš kurių ESFI lėšos sudaro 27,62 mln. Eur);
- Bendrojo pagalbos centro informacinės sistemos modernizavimas ir plėtra (12,3 mln. Eur);
- Gaisrinių ir specialiosios paskirties automobilių parko struktūros gerinimas (7,5 mln. Eur);
- Įrangos ir priemonių Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai įsigijimas (2,29 mln. Eur);
- Specialiųjų priešgaisrinių gelbėjimo automobilių įsigijimas (2,27 mln. Eur).

ESFI

Šiuo metu PAGD įgyvendina du projektus, finansuojamus ESFI 2014–2020 m. laikotarpio lėšomis⁷²:

- Pristatymo prie klimato kaitos gerinimas, stiprinant valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos reagavimo pajėgumus (skirtas finansavimas – 3,42 mln. Eur);
- Gyventojų perspėjimo apie pavojus sistemos tobulinimas ir plėtra (skirtas finansavimas – 778,5 tūkst. Eur).

Abu projektai finansuojami VRM administruojamos priemonės „Gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra“ lėšomis (5 prioritetas. Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos), jai skirtas 4,5 mln. Eur finansavimas.

Projektas „Pristatymo prie klimato kaitos gerinimas, stiprinant valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos reagavimo pajėgumus“ yra ilgalaikis ir jo finansavimą planuojama tęsti ESFI 2021–2027 m. laikotarpiu. Jam taip pat skiriamos ir toliau planuojamos skirti papildomos lėšos iš LR biudžeto pagal Valstybės investicijų programą.

⁷¹ Šiame paveiksle neįtrauktos vienam iš projektų „Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo reaguoti į klimato kaitos sukeltų ekstremaliųjų gamtinių reiškinių padarinius stiprinimas“ skiriamos ESFI lėšos.

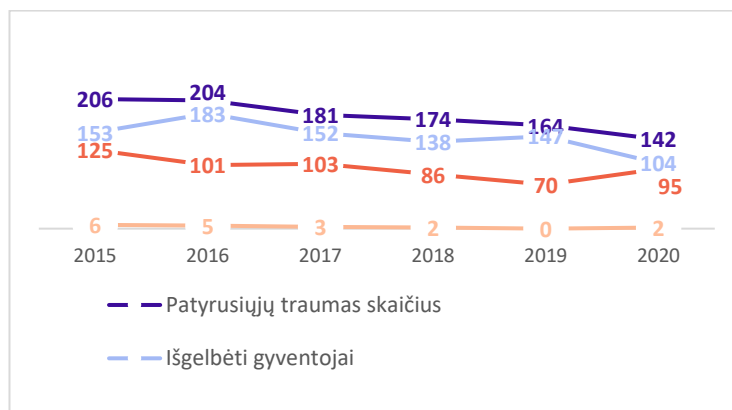
⁷² ESFI portalas, [nuoroda](#)

2. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizė

2.1. Gaisrai, gelbėjimo darbai ir žuvusieji gaisruose

2016–2020 m. vidutiniškai per metus Lietuvoje žuvo 91 žmogus. 2021 m. gaisruose žuvo 94 žmonės, 164 patyrė traumas, 147 buvo išgelbėti. 2020 m. žuvo 95 žmonės, 142 patyrė traumas, 104 buvo išgelbėti (21 pav.). Gyvenamosios paskirties pastatuose 2021 m. žuvo 72 (76,6 proc.) gyventojai, 2020 m. juose žuvo 80 (84 proc.) gyventojų.

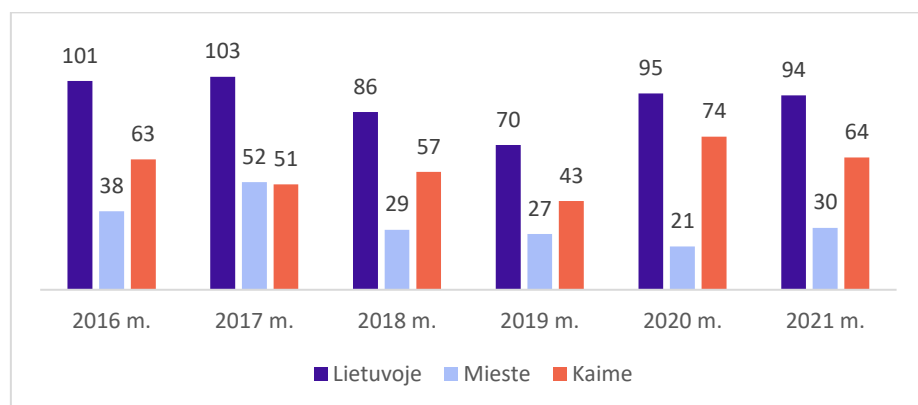
21 pav. Nukentėjusiųjų gaisruose skaičių dinamika 2015–2020 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Kaip matyti iš 22 pav., kaimo vietovėse gaisruose žūsta daugiau žmonių nei miestuose. 2016–2020 m. duomenimis, miesteliuose ir kaimo vietovėse gaisruose žuvo vidutiniškai 1,7 karto daugiau žmonių nei miestuose. 2021 m. duomenimis, miesteliuose ir kaimo vietovėse žuvo 2,1 karto daugiau žmonių nei miestuose, 2020 m. – 3,5 karto.

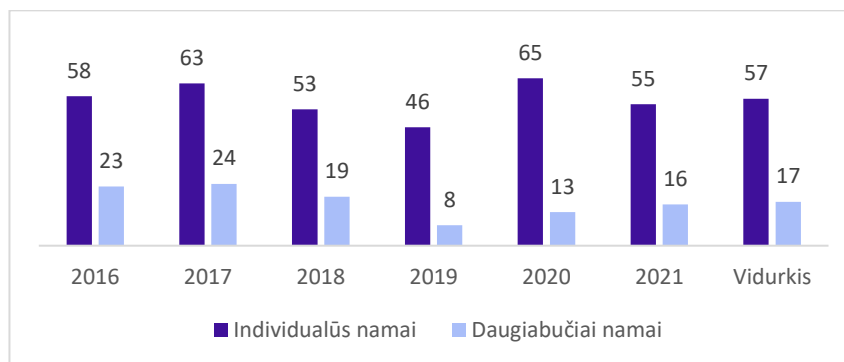
22 pav. Žuvusiųjų skaičius mieste ir kaime 2016–2021 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Individualiuose ir daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose 2021 metais žuvo 71 žmogus (23 pav.). Tai sudaro net 75,5 proc. visų žuvusiųjų žmonių. Daugiausiai žmonių žuvo individualiuose gyvenamuosiuose namuose, 58,5 proc. (55 žmonės) visų žuvusiųjų 2021 metais, arba 77 proc. žuvusių gyvenamuosiuose namuose. Daugiausiai individualiuose gyvenamuosiuose namuose žmonės žūsta kaimo vietovėse. 100 gaisrų, įvykusių gyvenamosios paskirties pastatuose, vidutiniškai žuvo 2,9 žmogaus. Kituose gaisruose, kuriuose žuvo žmonės, 100 gaisrų vidutiniškai žuvo 0,76 žmogaus. Gyvenamosios paskirties pastatų gaisruose žmonės žūsta 3,8 karto dažniau nei kituose gaisruose.

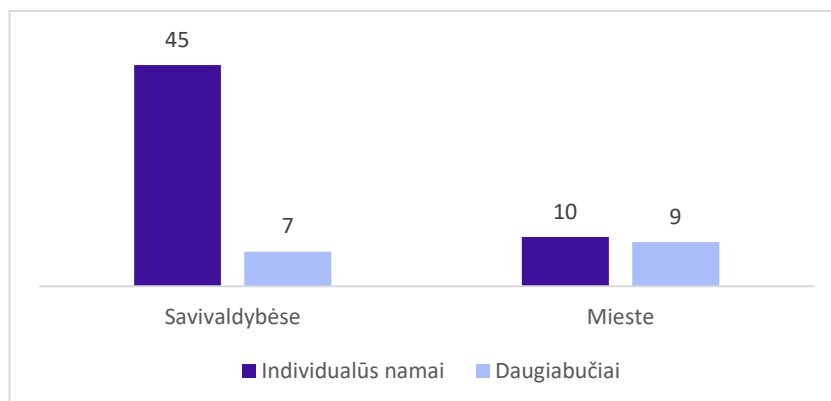
23 pav. Žuvusiųjų skaičius gyvenamuosiuose pastatuose

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Didžioji dalis žuvusiųjų individualiuose gyvenamuosiuose namuose yra kaimo teritorijose. Daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose žūsta apie tris kartus mažiau žmonių negu individualiuose gyvenamuosiuose namuose. Kaime individualiuose namuose 2021 m. žuvo daugiau negu pusė (63 proc.) visų žuvusiųjų gyvenamuosiuose pastatuose (24 pav.). Kaimo vietovėse, pavaldžiose savivaldybėms, individualiuose namuose žuvo 82 proc. visų žuvusių individualiuose namuose.

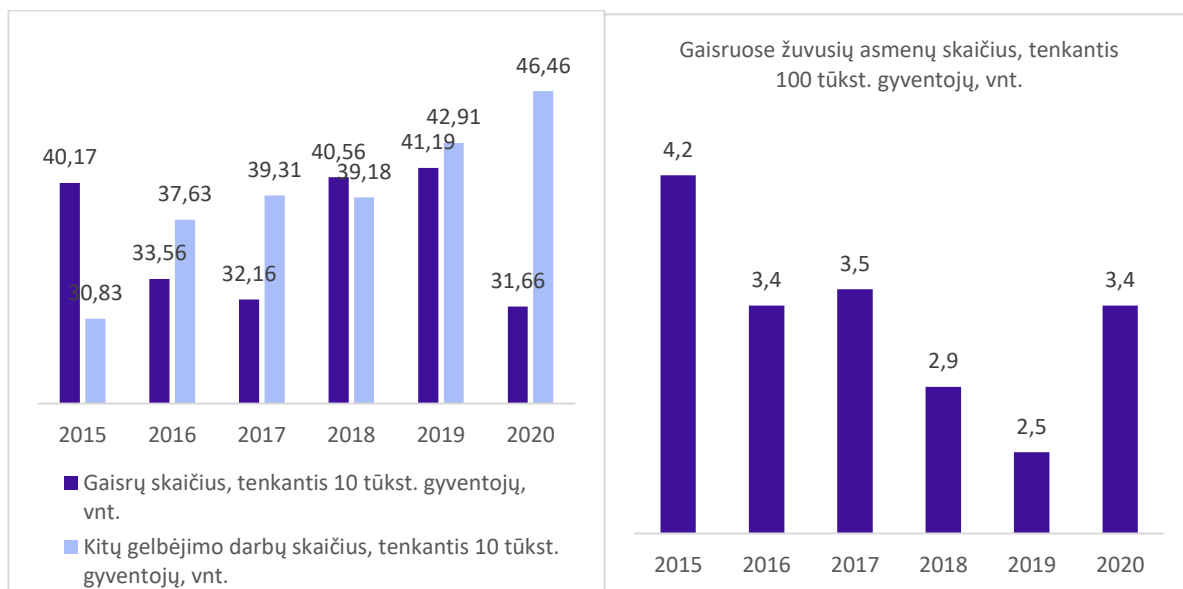
24 pav. Žuvusiųjų skaičius gyvenamuosiuose pastatuose 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Žmonių žūtys ir gaisrų priežastys rodo, kad pagrindinė gaisrinės saugos problema yra kaimo vietovėse, kuriose gaisrinę saugą užtikrinti turi savivaldybės. Mažai dėmesio savivaldybėse skiriama gaisrų kilimo ir žmonių žūčių priežasčių analizei, nepakankamai vertinama rizika ir vykdoma prevencija.

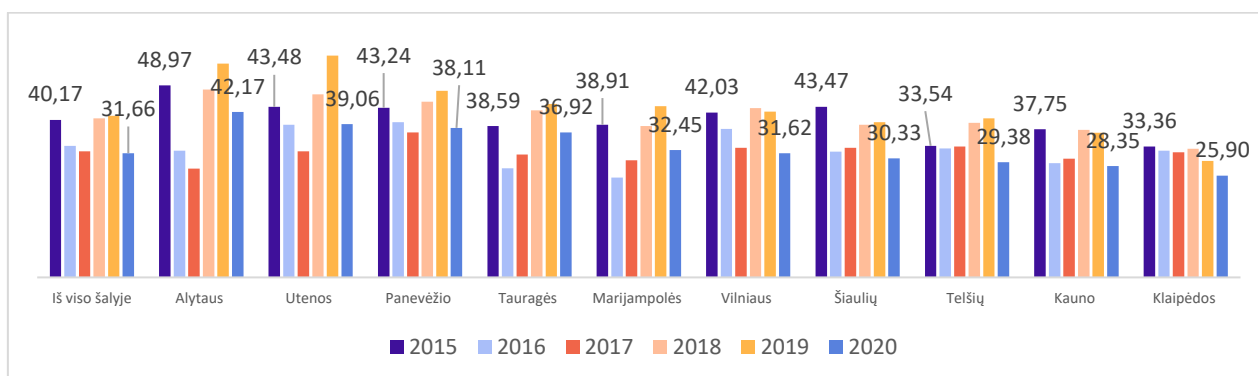
25 pav. Santykiniai gaisrų ir gaisruose žuvusiųjų skaičiai 2015–2020 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

2020 m. 100 tūkst. Lietuvos gyventojų teko 3,4 gaisruose žuvusių žmonių. Pastarųjų metų rodiklio pokyčio tendencija buvo išties gerėjanti (25 pav.), kuomet žuvusiųjų skaičius nuosekliai mažėjo ir 2019 metais pasiekė žemiausią reikšmę (2,5). PAGD duomenimis, 2020 m. dėl pandemijos situacija pasikeitė, rodiklis padidėjo 36 proc., lyginant su 2019 m.

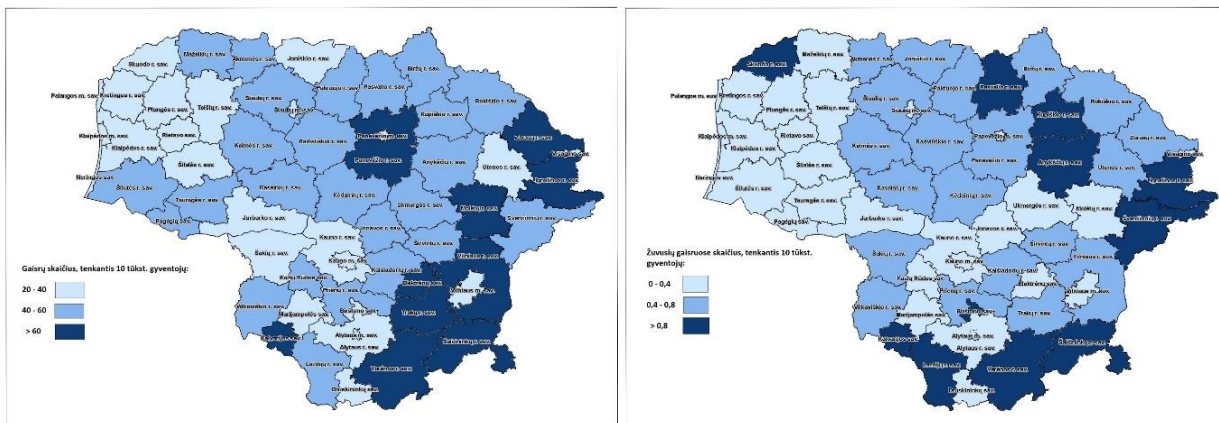
26 pav. Gaisrų skaičius, tenkančio 10 tūkst. gyventojų, dinamika apskrityse 2015–2020 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Daugiausia gaisrų, tenkančių 10 tūkst. gyventojų, 2019 m. ir 2020 m. vyko Utenos, Alytaus, Panevėžio, Tauragės ir Marijampolės apskrityse (26 pav.). Vertinant vidutinį gaisrų ir vidutinį žuvusiųjų gaisruose skaičius savivaldybėse, (27 pav.) matomi dideli skirtumai. 2020 m. duomenimis, daugiausiai gaisrų 10 tūkst. gyventojų buvo Trakų r., Varėnos r., Ignalinos r., Šalčininkų r., Panevėžio r., Vilniaus r., Zarasų r., Kalvarijos, Molėtų r. ir Elektrėnų savivaldybėse.

27 pav. Vidutinis gaisrų ir vidutinis žuvusiųjų gaisruose skaičius savivaldybėse, tenkantis 10 tūkst. gyventojų

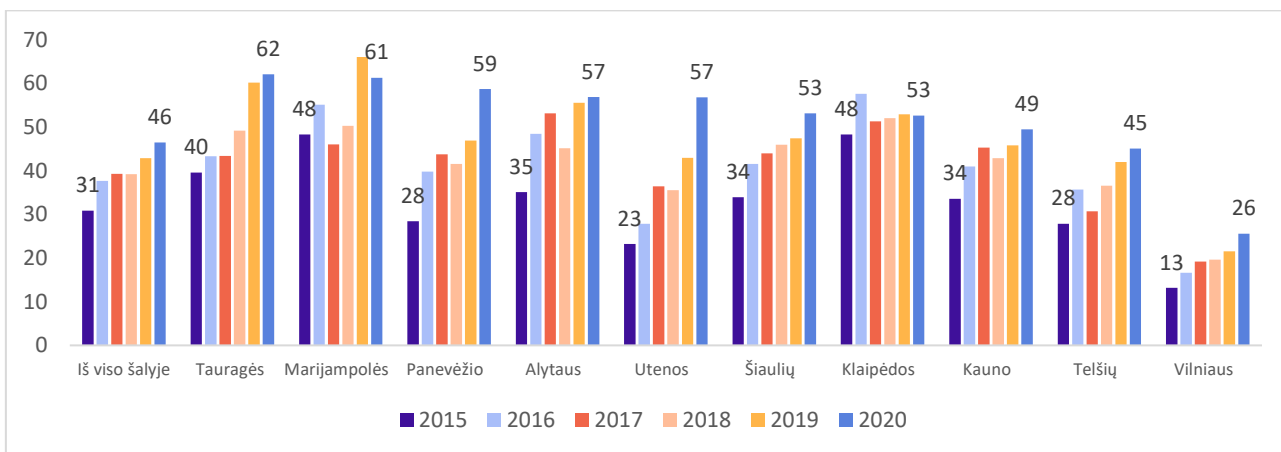

Šaltinis: PAGD duomenys

Mažiausiai gaisrų 10 tūkst. gyventojų teko Neringos, Visagino, Vilniaus m., Kauno m., Klaipėdos m., Marijampolės, Šiaulių m., Druskininkų, Palangos ir Kretingos r. savivaldybėse. Daugiausiai žuvusių 10 tūkst. gyventojų buvo Šalčininkų r., Varėnos r., Ignalinos r., Švenčionių r., Birštono, Kalvarijos, Pasvalio r., Anykščių r., Lazdijų r. ir Skuodo r. savivaldybėse. Mažiausiai žuvusių 10 tūkst. gyventojų buvo Neringos, Klaipėdos r., Klaipėdos m., Druskininkų, Šilutės r., Visagino, Plungės r., Palangos, Mažeikių r. ir Vilniaus m. savivaldybėse. Pavojingiausiame savivaldybėse vidutinis skurdo rizikos lygis yra 35 proc. didesnis už Lietuvos vidurkį. Statistinių duomenų analizė rodo, kad didžiausia rizika žūti gaisre yra 50–67 metų asmenims, gyvenantiems individualiuose namuose kaimo vietovėje, gaunantiems mažas pajamas ir priklausantiems socialinės rizikos grupei, vartojantiems alkoholį, neturintiems savisaugos įgūdžių, neatsargiai rūkantiems ir neatsargiai besielgiantiems su ugnimi, nesirūpinantiems namo krosnies, dūmtraukio įrenginių eksploataavimo saugumu.

Gelbėjimo darbai sudarė 59 proc. visų atliktų darbų. Analizuojant gaisrų ir atliktų gelbėjimo darbų dinamiką, galima pastebėti, kad daug metų gelbėjimo darbų skaičius buvo mažesnis nei kilusių gaisrų, tačiau 2020 m., kaip ir 2016 m., 2017 m., 2019 m., gelbėjimo darbų buvo atlikta daugiau. Lyginant su 2015–2019 metų atliktų gelbėjimo darbų vidurkiu (11080), 2020 m. jų buvo atlikta 17 proc. daugiau. Daugiausiai gelbėjimo darbų 2019–2020 m. atlikta Marijampolės, Tauragės, Alytaus ir Klaipėdos apskrityse (28 pav.).

28 pav. Gelbėjimo darbų skaičius, tenkančio 10 000 gyventojų, dinamika apskrityse 2015–2020 m.

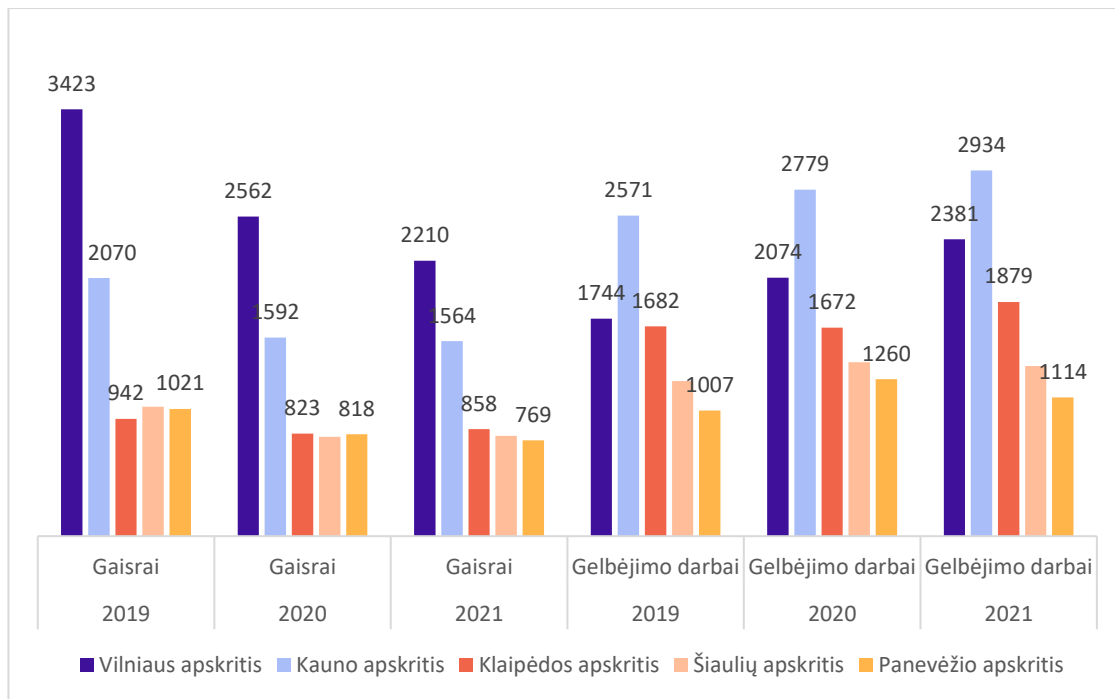

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

2021 m. ugniagesiai gelbėtojai atliko ir 13882 gelbėjimo darbus, 2020 m. – 12981 gelbėjimo darbą. 2021 m. ugniagesiai gelbėtojai 6182 kartus teikė pagalbą gyventojams buitinyje, 3953 kartus talkino kitoms specialiosioms tarnyboms, iš jų

2097 kartus – greitosios medicinos pagalbos tarnyboms, 1722 kartus jie dirbo autoavarijose. 2021 m. gelbėjimo darbų metu ugniagesiai gelbėtojai išgelbėjo 351 gyventoją, tarp jų 39 vaikus. 2021 m. daugiausia gelbėjimo darbų atlikta Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos apskrityse (29 pav.). 2020 m. gaisrų metu ugniagesiai gelbėtojai išgelbėjo 104 žmones. 2021 m. gaisrų metu ugniagesiai išgelbėjo 114 žmonių, nuo ugnies apsaugojo 705 pastatus, 172 transporto priemones ir išgelbėjo 3781 gyvūną. Gelbėjimo darbų skaičius vis didėja ir PSP turi būti tam labiau pasiruošusios. SPT turi sudaryti sąlygas, kad ugniagesių komandos galėtų atlikti daugiau skirtingų gelbėjimo darbų.

29 pav. Gaisrų ir gelbėjimo darbų skaičius

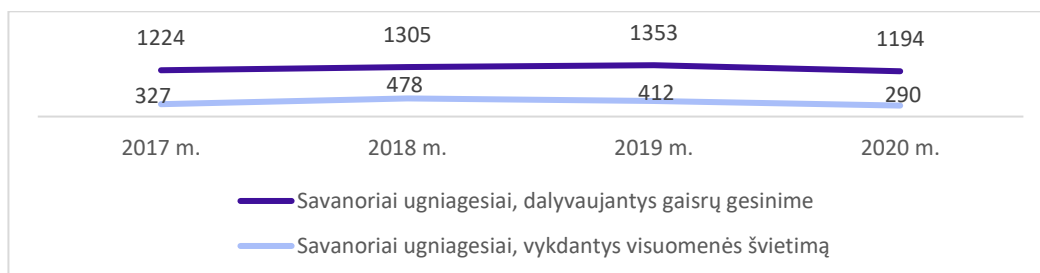
Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

Siekiant veiksmingiau valdyti šalyje kylančių gaisrų skaičių ir jų sukeltų padarinių mastą turi būti efektyviau planuojamos priemonės, kurios potencialiai turi didžiausią poveikį gaisrų priežastims suvaldyti. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas toms savivaldybėms, kuriose per metus gaisruose žūsta daugiausiai gyventojų ir vyksta daugiausiai gaisrų.

2.2. Ugniagesiai gelbėtojai ir jų veikla

Daugumoje šalies savivaldybių (48 iš 60) ir kai kuriose priešgaisrinėse gelbėjimo tarnybose vykdyti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus bei vykdyti prevenciją padeda savanoriai ugniagesiai (30 pav.).

30 pav. Savanorių ugniagesių skaičiaus pokytis

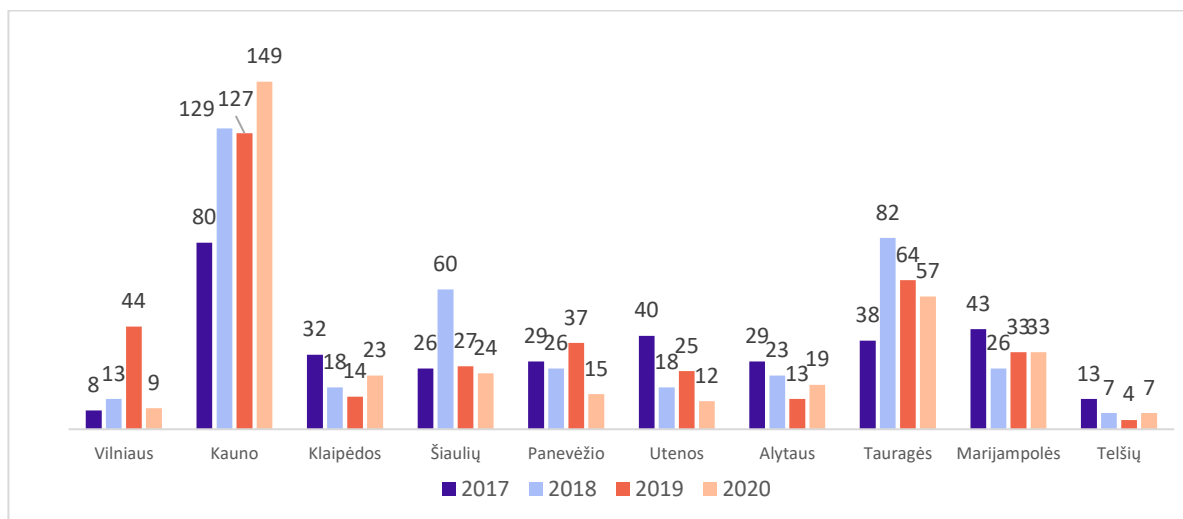
Šaltinis: PAGD

2019 m. gruodžio 31 d. duomenimis, buvo registruoti 1765 savanoriai ugniagesiai, iš jų 1353 savanoriai ugniagesiai, galintys dalyvauti gesinant gaisrus, ir 412 savanorių ugniagesių, galinčių vykdyti prevencinę veiklą. 2020 m. gruodžio

31 d. PAGD duomenimis, Lietuvoje buvo registruoti 1484 savanoriai ugniagesiai, iš jų 1194 savanoriai ugniagesiai, galintys dalyvauti gesinant gaisrus ir 290 savanorių ugniagesių, galinčių vykdyti prevencinę veiklą (30 pav.). VPGT gesinant gaisrus gali dalyvauti 23, o prevencinėje veikloje 26 savanoriai ugniagesiai. Viena ugniagesių draugija, kurioje yra 29 savanoriai ugniagesiai, veikia Šiauliuose. Savanorių ugniagesių skaičius 2020 m., lyginant su 2019 m., sumažėjo beveik 300. Tai lemia organizacinės, ekonominės, techninės ir psichologinės priežastys (Savanorių ugniagesių veiklos koncepcija⁷³).

2017–2020 m. duomenimis, savanoriai ugniagesiai vidutiniškai per metus išvykdavo 369 kartus (31 pav.).

31 pav. Savanorių ugniagesių išvykos pagal apskritis 2017–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis PAGD duomenimis

76,5 proc. išvykų buvo į gaisrus, 13 proc. į gelbėjimo darbus. 10,5 proc. buvo išvykos į pratybas ir kiti išvykimai. Daugiausiai išvykimų buvo Kauno ir Tauragės apskrityse.

2.2.1 Esamos priešgaisrinės saugos sistemos infrastruktūra, gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika ir įranga

VPGT visoje šalies teritorijoje valdo 91 pastatų kompleksą, kurie yra didžiuosiuose šalies miestuose, rajonų ir savivaldybių centruose ir didesniuose miesteliuose.

Savivaldybių priešgaisrinės komandos šiuo metu turi 279 pastatus, kurių vidutinis plotas yra apie 70 kv. m, (jei papildomai saugoma rezervinė AC, tuomet apie 100 kv. m).

PSUS yra nustatyti gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikos poreikiai VPGT ir SPT. Pagal PSUS reikalavimus nustatytos ir turimos technikos duomenys, pagal PAGD 2020-12-31 informaciją, pateikti 6 lentelėje.

⁷³Savanorių ugniagesių veiklos koncepcija, 2019, [nuoroda](#)

6 lentelė. VPGT ir SPT gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika pagal PSUS reikalavimus ir esamos technikos skaičius*

Gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika	VPGT			SPT		
	Reikalingas skaičius pagal PSUS reikalavimus	Esamas skaičius 2020 12 31	Vidutinis technikos amžius, m.	Reikalingas skaičius pagal PSUS reikalavimus	Esamas skaičius 2020 12 31	Vidutinis technikos amžius, m.
Lengvosios ir vidutinės klasės AC	261	155 -106*	17	271	353 +82	33
Sunkiosios klasės AC	46	57 +11**	17	0	0	0
Vandens transportavimo automobilis ar konteineris	24	6 -14	5	0	0	0
Putokšlio transportavimo automobilis ar konteineris	13	4 -9	21			
Automobilinės kopėčios arba automobilinės platformos	72	44 -28	20	0	0	0
Siurblinės stotys	15	7 -8	17	0	0	0
Gaisrinių žarnų automobiliai	15	8 -7	28	0	0	0

* „-“ technikos trūkumas

** „+“ technikos perteklius

Šaltinis: PAGD duomenys

VPGT trūksta esamos technikos, reikalingos pagal PSUS, išskyrus sunkiosios klasės AC. Kai kurios technikos (vandens transportavimo automobilių ar konteinerių, putokšlio transportavimo automobilių ar konteinerių, siurblinės stočių) yra perpus mažiau, negu nustatyta pagal PSUS. Daugumos technikos amžius yra daugiau nei 17 metų. Iš 261 pagal PSUS reikiamų lengvosios ir vidutinės klasės AC turima tik 155 AC, kurių vidutinis amžius yra 17 metų.

SPT esančių lengvosios ir vidutinės klasės AC yra 82 vnt. daugiau, negu reikalauja PSUS. Ši technika yra sena, vidutinis jos amžius – 33 metai.

2.3. Gaisrų prevencija

Gaisrų prevenciją PAGD vykdo 3 pagrindinėmis prevencijos kryptimis: 1) tikrina eksploatuojamus objektus– ar jie atitinka teisės aktų reikalavimus priešgaisrinės saugos srityje; 2) dalyvauja statybų užbaigimo procese, siekdamas užtikrinti, kad statinys atitiktų gaisrinės saugos normatyvinius reikalavimus; 3) informuoja visuomenę priešgaisrinės saugos klausimais, užsiima priešgaisrinės saugos žinių sklaida. VPP veiklą Lietuvoje vykdo apie 200 VPP pareigūnų.

Subjektų priešgaisriniai techniniai patikrinimai nustatant gaisrinės saugos reikalavimų pažeidimus yra svarbi gaisrų kiekio mažinimo priemonė.

Vykdydami eksploatuojamų objektų VPP, VPP pareigūnai atlieka objektų gaisrinės saugos patikrinimus.

7 lentelė. Objektų gaisrinės saugos patikrinimų skaičius 2019–2021 metais

	Planuota	Atlikta
2019	9387	8486
2020	9318	7235
2021	8560	8010 (1088 neplaniniai patikrinimai)

Šaltinis: PAGD informacija

Vidutiniškai 25 proc. patikrinimų metu nustatoma gaisrinės saugos reikalavimų pažeidimų. Pastebėtina, kad LR administracinių nusižengimų kodekso 525 straipsnio „Priešgaisrinės saugos taisyklių pažeidimas“ 1 dalyje nustatyta, kad „Priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimas arba jų nevykdymas [...] užtraukia baudą asmenims nuo dešimt iki septyniasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo trisdešimt iki šešių šimtų eurų“. PAGD pateikti duomenys rodo, kad už šiuos pažeidimus vidutiniškai skiriamos 18 Eur dydžio baudos. Todėl galima teigti, kad PAGD neišnaudoja visų galimų priemonių, kad objektų valdytojai laikytųsi priešgaisrinės saugos reikalavimų, nes, nustačius priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidimus, nustatytas baudos dydis neatgraso asmenų nuo priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidimų darymo. Todėl tikslinga svarstyti apie administracinės atsakomybės už šiuos pažeidimus sugriežtinimą.

VPP pareigūnai LR statybos įstatymo nustatyta tvarka dalyvauja statybos užbaigimo komisijose.

8 lentelė. Dalyvavimo komisijose ir tyrimų skaičius 2019–2021 metais

	2019	2020	2021
Dalyvavimo statybos užbaigimo komisijose skaičius	963	1054	1209
Atliktų tyrimų dėl gaisrų priežasčių nustatymo skaičius	6692	6047	6168

Šaltinis: PAGD informacija

1. „Gyvenkime saugiai!“. Akcijos tikslas aplankyti ne mažiau kaip 100 000 gyvenamųjų būstų per metus siekiant didinti visų šalies gyventojų saugos kultūrą, skatinti gyvenamuosiuose būstuose įsirengti autonominius dūmų detektorius.

9 lentelė. „Gyvenkime saugiai!“ aplankyto gyvenamųjų būstų skaičius 2019–2021 metais

	2019	2020	2021
Aplankyto gyvenamųjų būstų skaičius	114614	8629 ⁷⁴	102469 ⁷⁵

Šaltinis: PAGD informacija

Lietuvių abejingumas priešgaisrinės saugos klausimu išlieka didelis, nes, 2019 m. rengtos prevencinės akcijos „Gyvenkime saugiai!“ duomenimis, kuomet ugniagesiai gelbėtojai patikrino daugiau kaip 100 tūkst. gyvenamųjų būstų, dūmų detektorių turėjo kiek daugiau nei kas antras gyventojas (58 proc.). Patalpose įrengti autonominiai dūmų signalizatoriai turi būti techniškai tvarkingi ir veikiantys, tačiau tyrimo metu pastebėta, kad net ir turimi detektoriai nėra nuosekliai tikrinami, ar veikia tinkamai. Gyventojai individualiuose namuose yra labiau linkę įsirengti autonominius dūmų signalizatorius negu butuose. Individualiuose namuose dūmų detektorius turi 63 proc. gyventojų, o butuose – 50 proc. Pagal minimalius reikalavimus, gyvenamajame name turi būti bent po vieną detektorių kiekviename aukšte, bute – mažiausiai vieną. „Gyvenkime saugiai!“ apklausa parodė, dalis žmonių neįsirengia detektorių, nes nežino, kaip tai padaryti, kur ir kokį signalizatorių įsigyti, o dalis nurodo, kad nerado tam laiko. Autonominis dūmų signalizatorius yra pigiausia, bet labai svarbi perspėjimo apie kilusį gaisrą priemonė, galinti padėti išgelbėti žmonių gyvybes ir turtą. Todėl informacinių kampanijų ir akcijų metu būtina nuolat priminti visuomenei apie šios priemonės įrengimo būste privalomumą ir svarbą.

2. „Būk saugus mokyty!“ Akcijos tikslas – ugdyti vaikų saugios gyvensenos įpročius. Jos metu valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnai lankosi šalies mokyklose, padeda organizuoti evakavimo(-si) pratybas, mokinius supažindina su

⁷⁴ Karantino laikotarpis

⁷⁵ Informacija iki 2021 m. gruodžio 14 d. Akcija buvo vykdoma ir nuotoliniu būdu.

saugaus elgesio taisyklėmis buityje ir gamtoje, pateikia rekomendacijas, kaip elgtis prie vandens telkinių ir vandenyje, kaip saugiai elgtis ant ledo ir ką daryti įlūžus, kaip elgtis ištikus nelaimei.

10 lentelė. „Būk saugus mokiny!“ statistika 2019–2021 metais

	2019	2020	2021
Valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnų aplankytojų ugdymo įstaigų skaičius	731	146	1065 mokymai nuotoliniu būdu
Mokinių, kurie išklausė pamokas apie saugų elgesį, skaičius	31 703	5864	26 471

Šaltinis: PAGD informacija

3. „Svečiuose pas ugniagesius“. Kiekvienais metais gegužės mėnesį minint ugniagesių globėjo Šv. Florijono dieną visuose departamento teritoriniuose padaliniuose buvo organizuojamos atvirų vartų dienos. Šios akcijos tikslas didinti gyventojų pasitikėjimą ugniagesiais gelbėtojais ir populiarinti ugniagesio gelbėtojo profesiją. Jos metu gyventojai kviečiami apsilankyti vietos priešgaisrinėse gelbėjimo tarnybose, susipažinti su ugniagesių gelbėtojų veikla.

4. „Nedegink žolės!“. Informacinės akcijos tikslas – mažinti gaisrų atvirose teritorijose skaičių. Laikotarpiu, palankiu žolės gaisrams kilti, socialiniuose tinkluose, žiniasklaidos priemonėse, gyventojams aiškinama apie sausos žolės deginimo daromą žalą ir keliamus pavojus, jie įspėjami dėl administracinės atsakomybės. Kiekvienais metais sausos žolės deginimo sezono metu departamento teritoriniuose padaliniuose vykdavo reidai, teritorijų žvalgymai (naudojant dronus).

2021 m. kovo mėnesį buvo organizuotas pasitarimas su Aplinkos apsaugos departamentu prie LR aplinkos ministerijos. Pasitarimo metu buvo sutarta keistis informacija apie didelius atvirų teritorijų gaisrus, siekiant nustatyti kaltus asmenis ir apskaičiuoti padarytą žalą gamtai. Taip pat šiais metais duomenys apie išdegintus plotus mobiliąja programėle „NMA agro“ pradėti teikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai.

5. „Saugi vasara“. Informacinės akcijos tikslas – mažinti skęstančiųjų skaičių, skatinti atsakingai elgtis gamtoje ir prie vandens telkinių. Socialiniuose tinkluose, žiniasklaidos priemonėse buvo skelbiama aktuali informacija apie saugaus elgesio gamtoje ir prie vandens telkinių taisykles. Taip pat buvo organizuojami populiarių poilsiaviečių ir paplūdimių lankymai, kurių metu poilsiaujantiems gamtoje buvo aiškinamos saugaus elgesio taisyklės.

PAGD yra inicijavęs ne vieną susitikimą su Lietuvos savivaldybių asociacija dėl gaisrų prevencijos stiprinimo šalies savivaldybėse. Šių pasitarimų metu buvo pristatyta gaisrų situacija, išdėstyta problematika, savivaldybės ragintos aktyviai prisidėti vykdant gaisrų prevencijos priemones. Kiekviena savivaldybė savaip sprendžia gaisrų prevencijos klausimus, todėl bendros praktikos bendradarbiaujant su vietos savivalda šalyje nebuvo. Daugelis savivaldybių geranoriškai prisideda prie įvairių prevencijos akcijų, sunkiai besiverčiančius gyventojus aprūpina autonominiiais dūmų detektoriais. PAGD, siekdamas aktyviai įtraukti savivaldybes dalyvauti gaisrų prevencijos veikloje, 2021 m. surengė saugiausios savivaldybės konkursą, kurio metu buvo vertinamas savivaldybės indėlis į gaisrų prevenciją. Konkurso metu buvo išrinktos ir apdovanotos trys geriausių rezultatą pasiekusios savivaldybės. Numatoma tokį konkursą organizuoti kiekvienais metais.

Vidaus reikalų ministro 2021-07-19 įsakymu Nr. 1V-607 buvo patvirtintas Gaisrų prevencijos veiksmų planas,⁷⁶ nustatantis aiškų tikslą – pasiekti, kad iki 2031 metų gaisruose žuvusiųjų skaičius būtų ne didesnis kaip 30 per metus ir kad būtų užtikrintas ir tolesnio gaisruose žuvusiųjų skaičiaus mažėjimo tendencijos pokytis. Įgyvendinant šį planą į gaisrų prevenciją numatyta aktyviai įtraukti savivaldybes ir Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Plano pagrindu 44 savivaldybės parengė ir patvirtino prevencines programas.

Vykdant minėto prevencijos plano priemones 2021 m.:

⁷⁶ LR vidaus reikalų ministro 2021 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 1V-607 „Dėl Gaisrų prevencijos veiksmų plano patvirtinimo“, [nuoroda](#)

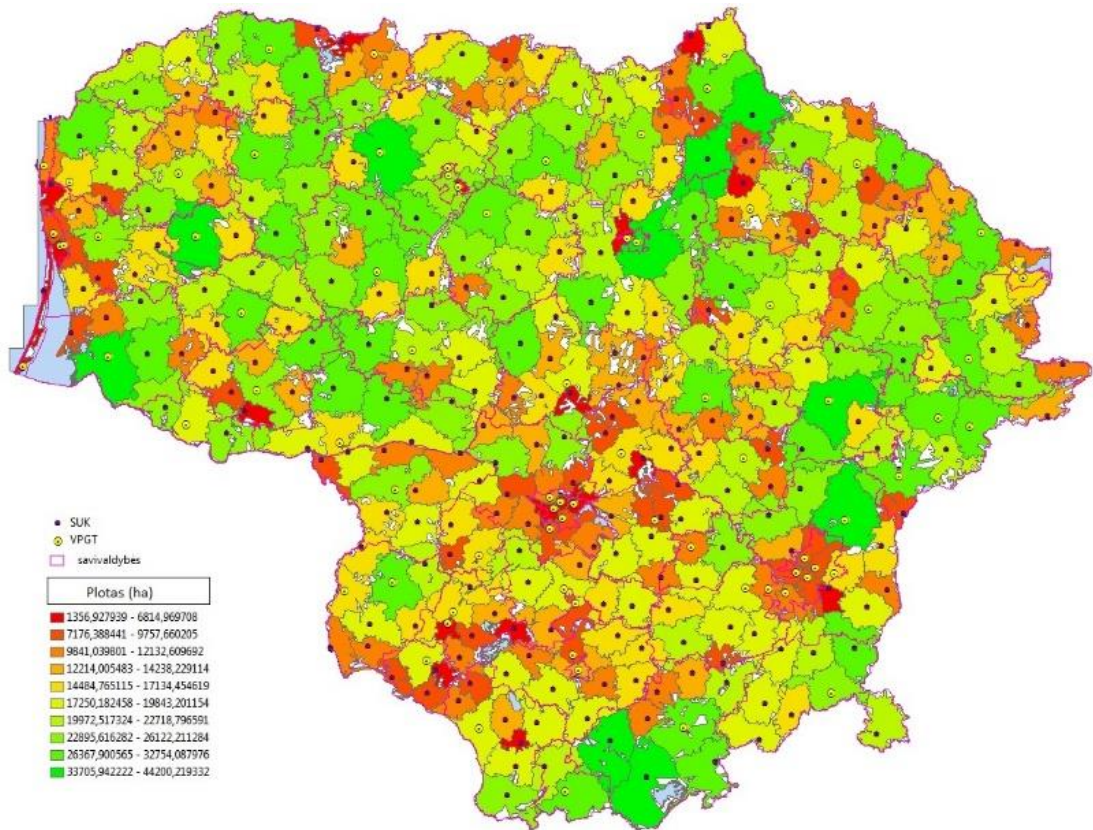
- PAGD direktorius 2021 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 1-818 patvirtino 2022–2024 m. planuojamų vykdyti gaisrų prevencijos akcijų programą. Joje numatyta 2022–2024 m. pirmame pusmetyje vykdyti akciją „Saugūs namai“, antrame pusmetyje akciją „Būk budrus – išvenk gaisro“. Kartu su VRM parengtos savivaldybės gaisrų prevencinės programos rengimo metodinės rekomendacijos⁷⁷.
- PAGD teikė pasiūlymus Vidaus reikalų ministerijai dėl konkrečių rodiklių, parodančių gaisrų prevencinės veiklos efektyvumą, nustatymo savivaldybėms LR vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2022–2024 metų strateginiame veiklos plane. Parengtas PAGD direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr.1-226 pakeitimo projektas.
- PAGD direktorius 2020 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 1-12 patvirtino Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos konsultavimo tvarkos aprašą. Vadovaujantis šiuo aprašu 2021 m. bendruoju konsultacijų telefonu suteikta virš 800 konsultacijų, el. paštu konsultacija@vpgt.lt atsakyta į daugiau kaip 300 paklausimų, 30 konsultacijų buvo suteikta socialinio tinklo „Facebook“ valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos paskyroje. Be to, PAGD teritoriniai struktūriniai padaliniai papildomai konsultavo gyventojus 12074 kartus. 13 iš 37 ataskaitas pateikusių savivaldybių sukūrė komunikavimo kanalus, kuriais teikiamos individualios ugniagesių konsultacijos gyventojams.
- PAGD svetainėje buvo paskelbti 65 pranešimai apie autonominių dūmų detektorių svarbą ir šių prietaisų gaisruose išgelbėtas gyvybes. Socialinio tinklo VPGT „Facebook“ paskyroje buvo paskelbti 26 pranešimai apie dūmų detektorių svarbą ir pateikti patarimai gyventojams, kur juos įsirengti. PAGD teritoriniai struktūriniai padaliniai virš 2000 kartų įvairiais būdais teikė informaciją gyventojams apie dūmų detektorių svarbą.
- PAGD organizavo 114 atvirų durų dienos renginių. 29 iš 37 ataskaitas PAGD pateikusių savivaldybių organizavo atvirų durų dienos renginius. PAGD organizavo 88 mokomuosius renginius gaisrų prevencijos klausimais socialinių paslaugų srities darbuotojams, kad jie galėtų šia informacija dalytis su socialinių paslaugų gavėjais. PAGD dėl gaisrų prevencijos organizavo 234 susitikimus su seniūnijos teritorijoje veikiančiais instituciniais socialiniais partneriais.
- Buvo vertinamos kiekvieno gaisro, kuriame žuvo bent vienas žmogus, priežastys ir teikiamos rekomendacijos dėl tikslinių prevencinių priemonių savivaldybei, kurioje įvyko nelaimė. PAGD suteikė 48 rekomendacijas savivaldybėms, kaip galima išvengti tokių žūčių. Buvo bendradarbiaujama su savivaldybėmis identifikuojant asmenis, kuriems reikalinga socialinė pagalba, įskaitant ir gaisrų prevenciją, organizuojamas tokių asmenų lankymas.
- 2021 m. 30 iš 37 ataskaitas PAGD pateikusių savivaldybių sudarė vienišų, senyvo amžiaus, neįgalių asmenų ir auginančių nepilnamečius vaikus asmenų, turinčių specialiųjų poreikių ir gyvenančių riziką keliančiuose individualiuose gyvenamuosiuose būstuose, sąrašus ir pateikė juos teritorinėms priešgaisrinėms gelbėjimo tarnyboms. 2021 m. savivaldybės į sąrašus įtraukė 7226 gyventojų būstus. 4336 šių būstų per 2021 m. III ketvirtį buvo aplankyti savivaldybės bei PAGD darbuotojų. Lankymo metu vertinta būstų priešgaisrinė būklė, įrengiami autonominiai dūmų jutikliai, tarpininkauta siekiant paramos šildymo įrenginių priežiūrai, gyventojai konsultuoti dūmtraukių, šildymo įrenginių eksploatavimo ir kt. klausimais.
- Iš 37 ataskaitas PAGD pateikusių savivaldybių 24 reglamentavo pagalbos teikimą, šalinant didžiausią riziką keliančius būstų trūkumus, kurie nustatomi lankant į sąrašus įtrauktų asmenų gyvenamuosius būstus. Pasitelktos savivaldybių priešgaisrinės tarnybos, savanoriai ugniagesiai, kviesti ūkio subjektai.

⁷⁷ LR vidaus reikalų ministro 2021 m. lapkričio 15 d. įsakymas Nr. 1V-851 „Dėl Savivaldybės gaisrų prevencijos programos rengimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“, [nuoroda](#)

2.4. Priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų komandų išdėstymas ir teritorijos pasiekiamumas

PAGD atliko per paskutinius 47 mėn. įvykusių įvykių pasiekiamumo teorinius skaičiavimus pagal PSUS reikalaujamą laiką. Skaičiavimuose vertintas vykimo į įvykį laikas mieste (8 min.) ir užmiestyje (18 min.) ir visos LR teritorijos pasiekiamumas (32 pav.).

32 pav. VPGT ir SPT komandų teritorijos pasiekiamumas per vienodą laiką

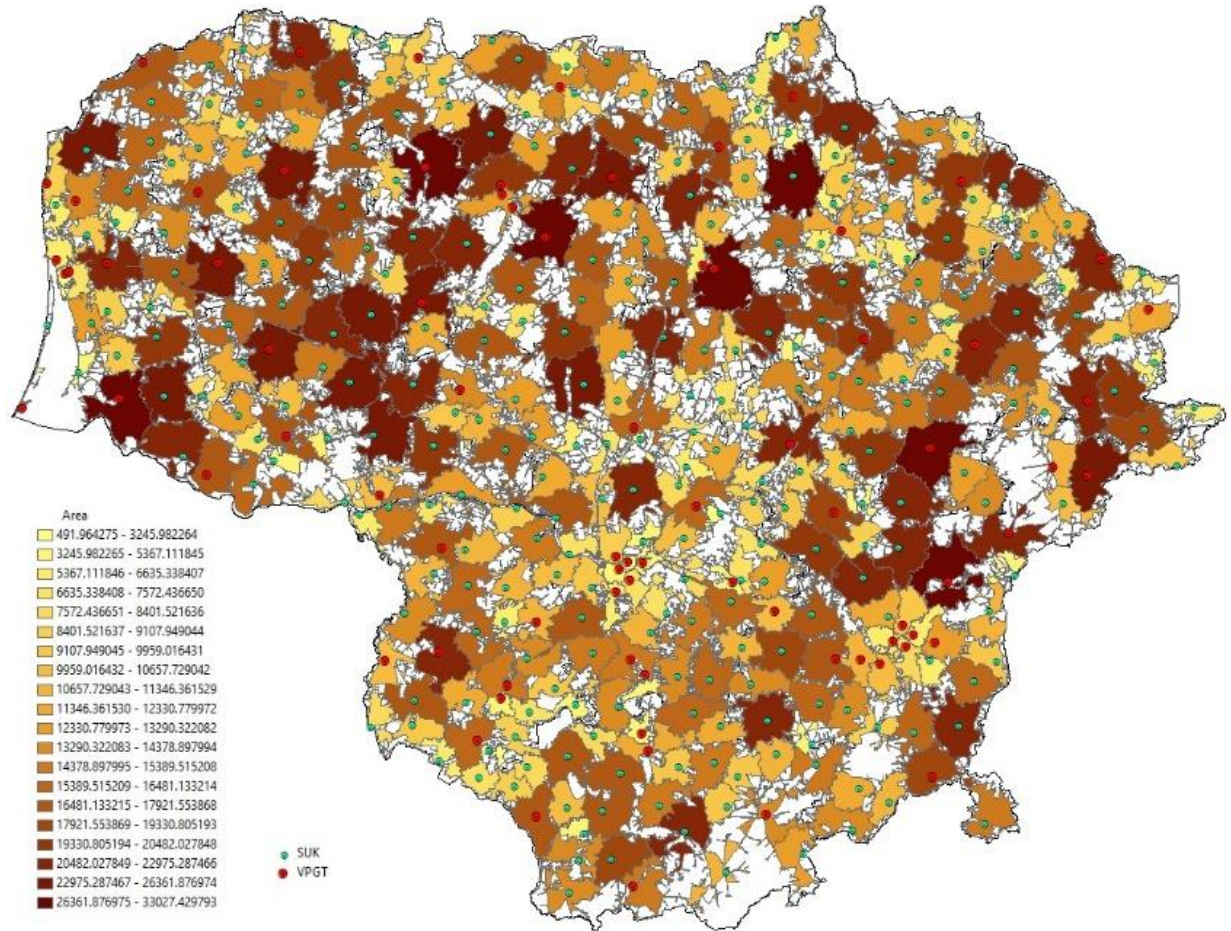

Šaltinis: PAGD

LR teritoriją sudaro 1 678 kv. km (2 proc. visos teritorijos) miesto teritorijos, kuriose gyvena 64,53 proc. gyventojų, 54 809 kv. km kaimo teritorijos (84 proc. visos teritorijos), kuriose gyvena 35,47 proc. gyventojų, ir 8 799 kv. km negyvenamosios teritorijos (14 proc.). Miesto teritorijose įvyko 53 793 (54 proc.) įvykiai, kaimo teritorijose 44 362 (45 proc.) įvykiai, negyvenamosiose teritorijose – 504 (iki 1 proc.) įvykiai.

Vidutinis atvykimo į įvykį laikas mieste yra 6,78 min., kaime 13,78 min., negyvenamosiose teritorijose – 16,58 min. PSUS reikalavimus atitinka apie 77 proc. atvykimų laikas mieste, 79 proc. – kaime ir negyvenamosiose teritorijose. Į apie 22 proc. įvykių nebuvo atvykta PSUS nustatytu laiku.

33 pav. VPGT ir SPT komandų atvykimas per 18 min. ir aprėpiamos teritorijos

Šaltinis: PAGD

Bendras VPGT ir SPT komandų aprėpiamų teritorijų plotas yra 6,166,766 ha (33 pav.), o tai sudaro 94 proc. viso Lietuvos ploto.

3 priedas. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė

Šiame skyriuje pateikiama priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemų užsienio šalyse analizė.

Europos valstybėse priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimas organizuojamas skirtingai. Vienose šalyse priešgaisrinės saugos funkciją vykdo tik valstybės institucijos, kitose – tik savivaldybės, dar kitos šalys yra pasirinkusios mišrų šios funkcijos įgyvendinimo modelį.

11 lentelė. Užsienio valstybių pasiskirstymas pagal priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimą

Centralizuotas modelis	Dalinai decentralizuotas modelis	Decentralizuotas modelis
Estija	Airija	Austrija (regioninis)
Izraelis	Danija	Vokietija (federalinis)
Latvija	Prancūzija	
Lenkija		

Šaltinis: STRATA

Toliau poskyriuose trumpai aprašoma institucinė sąranga kitose užsienio valstybėse.

Centralizuotas valdymas

Estija

Estijos gelbėjimo valdyba⁷⁸ yra vyriausybinių agentūra prie Vidaus reikalų ministerijos, kurianti ir prižiūrinti saugią aplinką. Pagrindiniai Estijos gelbėjimo valdybos uždaviniai yra pasirengimas krizėms ir jų valdymas, apimantis priešgaisrinę saugą ir saugos kultūros plačiąja prasme propagavimą. Penkios svarbiausios jos veiklos sritys yra prevencija, saugos priežiūra, gelbėjimo darbai, sprogmenų šalinimas ir ekstremalių situacijų valdymas. 2021 m. viduryje valdyboje dirbo 2080 darbuotojų ir ji buvo trečia pagal dydį viešojo sektoriaus įstaiga.

34 pav. Estijos gelbėjimo valdyba

Valdybos žinioje yra 72 profesionalios gelbėtojų brigados, 4 sprogmenų šalinimo komandos ir 116 savanorių gelbėtojų brigadų bei 2 rezervinės gelbėtojų komandos. Visą parą budi apie 300 profesionalių ir apie 200 savanorių gelbėtojų; šios

⁷⁸ Estonian Rescue Board, [nuoroda](#)

pajėgos per 15 minučių gali pasiekti 90 proc. šalies teritorijos. Į iškvietimus reaguoja kilus gaisrui, nelaimingiems atsitikimams vandenyje, neutralizuoja sprogmunis ir cheminę taršą.

Valdyba planuoja savo padalinių veiklą ir jai vadovauja. Jos žinioje yra keturi regioniniai gelbėjimo centrai: Šiaurės, Pietų, Rytų ir Vakarų, kurie organizuoja kasdienes gelbėjimo darbus, priešgaisrinės saugos stebėjimą, ekstremalių situacijų prevenciją ir krizių valdymą; jiems pavaldžios gelbėjimo brigados ir rezervinės komandos.

Izraelis

Nacionalinė priešgaisrinė ir gelbėjimo tarnyba yra oficiali Izraelio priešgaisrinė ir gelbėjimo organizacija, atsakinga už gaisrų gesinimą, jų prevenciją, žmonių gyvybių ir turto gelbėjimą bei pavojingų medžiagų, avarinių situacijų likvidavimą. Nacionalinė priešgaisrinė ir gelbėjimo tarnyba veikia pagal 2012 m. Nacionalinės priešgaisrinės tarnybos įstatymą, kuris buvo priimtas vykdant esminę Izraelio priešgaisrinių ir gelbėjimo tarnybų reformą⁷⁹. Vienas iš pagrindinių pakeitimų – pereiti nuo savivaldybių tarnybų modelio prie nacionalinės organizacijos, prižiūrimos Viešojo saugumo ministerijos. Siekiant pagerinti ugniagesių pajėgumus įstatyme taip pat numatyti papildomi veiksmai, , apimantys ugniagesių atsakomybę ir jurisdikciją, papildomą darbo jėgą, įrangą ir gaisrinius automobilius.

Tarnyba suskirstyta į 7 regionus visame Izraelyje, visi jie dirba vadovaujami Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo komisijos, kuriai vadovauja Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo komisarai. Institucijoje dirba apie 2000 ugniagesių, kurie aptarnauja 120 gaisrinių stočių visoje šalyje. Izraelyje ugniagesiai yra valstybės tarnautojai. Izraelio priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybos funkcijos yra gaisrų gesinimas, jų plitimo prevencija, gyvybių gelbėjimas ir turto išsaugojimas, gaisrų prevencija taikant saugos priemones, švietimą ir taisykles, įstrigusių žmonių gelbėjimas, pavojingų medžiagų avarijų likvidavimas, gyvybių ir turto gelbėjimas ne gaisro atvejais. Izraelio Nacionalinė priešgaisrinė ir gelbėjimo tarnyba kartu su savanoriais (jaunimu ir suaugusiais), kurių yra apie 3 000, kasmet reaguoja į vidutiniškai 90 000 įvykių.

Latvija

Latvijos Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba⁸⁰ yra Vidaus reikalų ministerijos kuruojama viešojo administravimo institucija, kuri įgyvendina valstybės politiką priešgaisrinės saugos, priešgaisrinės apsaugos ir civilinės saugos srityse. 2009 m. buvo įvykdyta valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos teritorinių padalinių pertvarka ir buvo suformuoti 5 regioniniai struktūriniai padaliniai.

Valstybė turi šias priešgaisrinės saugos, gaisro gesinimo ir gelbėjimo tarnybas ir organizacijas: Valstybinę priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą, institucijų, organizacijų ir komercinių įmonių priešgaisrinės saugos, gaisro gesinimo ir gelbėjimo tarnybas, savivaldybės priešgaisrinės saugos, gaisro gesinimo ir gelbėjimo tarnybas ir savanoriškas ugniagesių organizacijas.

Vietos valdžios institucijų užduotys priešgaisrinės saugos ir gaisro gesinimo srityse yra šios:

- 1) užtikrinti vietos valdžios priešgaisrinės saugos, priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos darbuotojų mokymą;
- 2) remti savanoriškų ugniagesių organizacijų kūrimąsi vietos valdžios teritorijoje;
- 3) remti Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ir Valstybinės miškų tarnybos veiklą vietos valdžios teritorijoje, nemokamai užtikrinti gaisro gesinimui reikalingo vandens naudojimą, taip pat teikti materialinę ir techninę pagalbą.

⁷⁹ National Fire and Rescue Authority, [nuoroda](#)

⁸⁰ Latvijos priešgaisrinės saugos įstatymas, [nuoroda](#)

35 pav. Latvijas Valstybinē priešgaisrinē gelbējimo tarnyba

Šaltinis: IT 4 sec Report

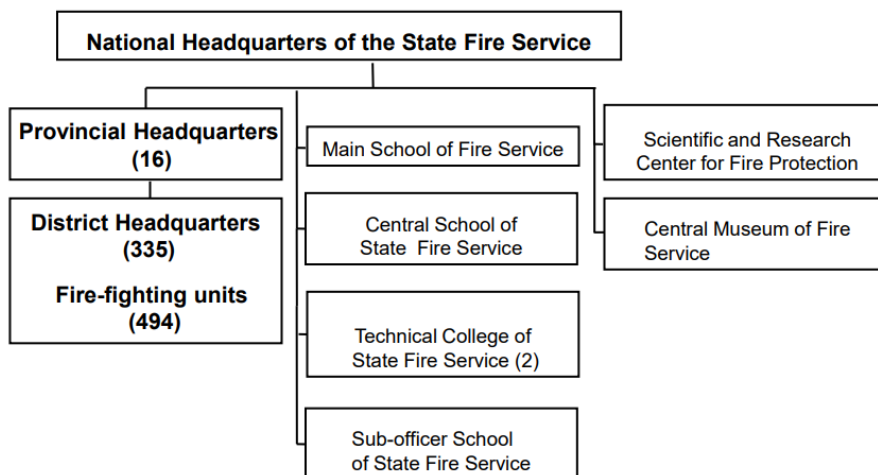
Latvijoje veikiančios organizacijos, komercinės įmonės ir vietos valdžios institucijos gali įsteigti savo priešgaisrinės saugos, gaisro gesinimo ir gelbėjimo tarnybas. Kol atvyks komanda, gaisro gesinimo ir gelbėjimo darbus atlieka įstaigų, organizacijų, komercinių įmonių ir savivaldybių priešgaisrinės saugos, priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos.

Lenkija

Valstybinė priešgaisrinė tarnyba priklauso Vidaus reikalų ministerijai. Šioje tarnyboje dirba apie 30 000 profesionalių ugniagesių. Nacionalinė gaisrų gesinimo ir gelbėjimo sistema – tai profesionalių ir savanoriškų priešgaisrinių tarnybų bei kitų pagalbinių subjektų, bendradarbiaujančių ekstremaliųjų situacijų vietose, tinklas. Tai neatsiejama vidaus saugumo sistemos dalis, kuri finansuojama vyriausybės. Lenkijos valstybinės priešgaisrinės tarnybos veikla labai įvairi: pavojų prevencija ir atpažinimas, švietimas, moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, reagavimas į kasdienes ekstremalias situacijas ir nelaimės (gaisrų gesinimas ir kitų grėsmių šalinimas, gelbėjimas cheminės ar ekologinės nelaimės atveju, techninis gelbėjimas, paieška ir gelbėjimas mieste, pirmoji medicinos pagalba ir kt.). Valstybinę priešgaisrinę tarnybą sudaro 16 valstybinės priešgaisrinės tarnybos provincijų (regioninių) būstinių, 335 rajonų (savivaldybių) būstinių ir daugiau nei 500 priešgaisrinių gelbėjimo (operatyvinių) padalinių. Lenkijos valstybinės priešgaisrinės tarnybos sistema apima priešgaisrinių tarnybų mokyklų, ugdančių šalies ugniagesius, tinklą. Bazinis gaisro gesinimo kursas dėstomas regioniniuose mokymo centruose, kuriuos prižiūri Valstybinės priešgaisrinės tarnybos provincijos (regioninė) būstinė, ir pasirinktose priešgaisrinės tarnybos mokyklose. Ugniagesiai, baigę pagrindinį mokymo kursą, gali toliau mokytis Valstybinės priešgaisrinės tarnybos karininkų mokyklose. Pagrindinė priešgaisrinės tarnybos mokykla yra vienintelis

technikos universitetas Lenkijoje, ugdantis priešgaisrinės tarnybos pareigūnus, priešgaisrinės saugos ir civilinės saugos inžinierius. Valstybinės priešgaisrinės tarnybos mokymo centrai taip pat siūlo profesionalius kursus ir mokymus specializuotos gelbėjimo, priešgaisrinės ir civilinės saugos srityse. Valstybinės priešgaisrinės tarnybos struktūrą taip pat sudaro Priešgaisrinės apsaugos mokslinis ir tyrimų centras, kuris yra atsakingas už mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklą, Valstybinėje priešgaisrinėje tarnyboje naudojamos įrangos, techninių priešgaisrinių sistemų bandymus, sertifikavimą ir patvirtinimą, taip pat už priešgaisrinių sistemų, įskaitant projektavimą ir montavimą, ekspertizę. Kitas Valstybinės priešgaisrinės tarnybos organizacinis padalinys yra Centrinis priešgaisrinės apsaugos muziejus.

36 pav. Lenkijos nacionalinė priešgaisrinė tarnyba (padalinio struktūra)

Šaltinis: Lenkijos vyriausybės [puslapis](#)

Mišrus valdymas

Airija

Priešgaisrinė sauga Airijoje tradiciškai jau daugelį metų priklauso vietos valdžios kompetencijai. Įstatymais nustatyta, kad už priešgaisrinę saugą atsakingi specialūs skyriai 34 savivaldybių administracijose. Jiems yra pavaldžios 27 priešgaisrinės tarnybos, kurios naudojami 217 gaisrinių infrastruktūra ir turi 3450 darbuotojų personalą, kurio apie trečdalis (pagrindiniuose miestuose) dirba visą darbo dieną, o likusieji – ne darbo vietoje budintys visą parą (angl. *retained firefighters*)⁸¹.

Nacionaliniu lygmeniu Aplinkos, bendruomenių ir vietos valdžios departamente 2009 m. įsteigtas Nacionalinis gaisrų ir ekstremalių situacijų valdymo direktoratas (toliau – Direktoratas) nustato bendrą priešgaisrinės saugos politiką ir nacionalinius standartus, koordinuoja nepaprastųjų situacijų valdymą. Direktoratas padeda vietos valdžiai plėtoti ir išlaikyti priešgaisrinių tarnybų kokybę, teikdamas joms finansavimą pagal specialią priešgaisrinių tarnybų programą, vykdydamas nacionalinę mokymų programą, skelbdamas dalykines gaires⁸².

Priešgaisrinių tarnybų funkcijos apima gaisrų gesinimą, gaisrų prevenciją, vietos bendruomenių priešgaisrinės saugos instruktažą, apsaugą nuo pavojingų medžiagų, pastatų priešgaisrinės saugos priežiūrą, vadovavimą nepaprastųjų situacijų valdymui vietos valdžios sistemoje ir regioninėse tarpžinybinėse struktūrose, mobilizacijos ir komunikacijos

⁸¹ First Report of the Fire Service External Validation Group. April 2016, [nuoroda](#)

⁸² National Directorate for Fire and Emergency Management, [nuoroda](#)

centrų bei regioninių mokymo centrų administravimą, darbą kartu su civilinės gynybos tarnybomis, kartais ir vadovavimą joms⁸³.

Kasmet vietos valdžia priešgaisrinei saugai išleidžia apie 260 mln. Eur. Nuo 2011 m. vykdoma gaisro gesinimo įrangos bendro pirkimo programa, kuri padeda sutaupyti biudžetinių ir administracinių išteklių.

Trys regioniniai ryšių centrai kasmet gauna apie 100 tūkst. pagalbos skambučių, ugniagesių komandos išvyksta į 56 tūkst. įvykių, iš kurių 35 tūkst. yra gaisrai (daugiau kaip pusė jų – kaminų, automobilių ir šiukšlių gaisrai). Airija yra tarp saugiausių šalių, vertinant pagal mirčių gaisruose skaičių (vidutiniškai 6,4 mirčių milijonui gyventojų).

Po 2011–2012 m. atliktos išsamios priešgaisrinės saugos sistemos peržiūros Direktoratas paskelbė jos ataskaitą „Bendruomenių sauga“ (angl. *Keeping Communities Safe*, sutr. KCS)⁸⁴. Šis dokumentas 2013 m. buvo patvirtintas kaip nacionalinės politikos pagrindas priešgaisrinės saugos srityje, pirmąkart nustatęs priešgaisrinių tarnybų standartus, pagrįstus esamos tvarkos ir praktikos analize.

KCS apibrėžė priešgaisrinės saugos tarnybų ateitį, įskaitant būsimus struktūrinius pertvarkymus. Dokumente buvo išanalizuoti keturi galimi priešgaisrinės saugos užtikrinimo variantai:

- bendra (nacionalinė) priešgaisrinė tarnyba,
- kelios regioninės priešgaisrinės tarnybos,
- „paslaugos dalijimasis“ – bendros tarnybos, apimančios po keletą savivaldybių (sumažėtų priešgaisrinių tarnybų skaičius),
- palikta esama tvarka, grindžiama vietos valdžios atsakomybe.

Ataskaitoje prieita prie išvados, kad priešgaisrinių tarnybų atliekamos įvairios funkcijos yra itin gerai pritaikytos vietos valdžios sistemai, tad būtų geriausia, jei priešgaisrinė sauga ir toliau išliktų vietos valdžios kompetencija. Kaip ir anksčiau, svarbiausi sprendimai bus priimami vietose ir atsakomybė už juos teks vietos valdžiai, kartu bus padaryta pakeitimų, susijusių su priešgaisrinių tarnybų teritorine aprėptimi ir standartizavimu. Numatoma, jog būsima struktūra bus grindžiama platesniu paslaugos dalijimosi principo taikymu. Iš tuo metu buvusių 30 priešgaisrinių tarnybų turės likti 21, iš kurių 14 veiks savo savivaldybėse, o 7 aptarnaus po keletą savivaldybių (paslaugos dalijimasis). Vienai priešgaisrinei tarnybai teks veiksmų teritorija su nuo 120 tūkst. iki 200 tūkst. gyventojų, vidutiniškai 153 tūkst. (be dviejų tarnybų su itin didelio gyventojų skaičiaus zonomis).

Kartu buvo nuspręsta, jog esama poreikio sustiprinti tuometinę priešgaisrinės saugos struktūrą nacionaliniu ir regioniniu lygiais. Tad apsisistota ties mišriu modeliu, kai atsižvelgiama į paslaugos teikimo visais lygiais (nacionaliniu, regioniniu ir vietos) privalumus, nesirenkant tik nacionalinio ar tik vietos valdžios modelio.

Regioniniu lygmeniu (aštuoniuose nepaprastųjų situacijų valdymo regionuose) bus plėtojamas priešgaisrinių tarnybų bendradarbiavimas. Regionuose bus koordinuojama tarnybų pasirengimas ir veikla teikiant savitarpio pagalbą valdyti didelio masto įvykius, artimiausių išteklių pasitelkimas nepaisant administracinių ribų, gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangos dislokavimas, įrangos pirkimo ir eksploatavimo klausimai, tam tikri ugniagesių mokymo elementai, kai kurie priešgaisrinės saugos ir gaisrų prevencijos aspektai, prireikus ir kiti klausimai.

Nacionaliniu lygmeniu Direktoratas koordinuos reagavimą į didelio masto įvykius ar nepaprastąsias situacijas, kurias suvaldant dalyvaus priešgaisrinės tarnybos, priešgaisrinių tarnybų ryšius su kitomis agentūromis, tarptautinius priešgaisrinės saugos aspektus, toliau sieks priešgaisrinių tarnybų veiklos įvairių aspektų suderinamumo, įvedant ir plėtojant nacionalinius standartus.

⁸³ National Directorate for Fire and Emergency Management „Keeping communities safe – a framework for fire safety in Ireland“, [nuoroda](#)

⁸⁴ National Directorate for Fire and Emergency Management „Keeping communities safe – a framework for fire safety in Ireland“, [nuoroda](#)

Danija

Priešgaisrinė sauga yra viena iš Danijos ekstremaliųjų situacijų valdymo agentūros (angl. The Danish Emergency Management Agency – DEMA)⁸⁵ funkcijų. DEMA buvo įsteigta 2004 m. ir yra pavaldi Gynybos ministerijai.

Įstatymas įpareigoja visas savivaldybes turėti priešgaisrinės apsaugos tarnybas, kurių veiklą kontroliuoja DEMA Civilinės parengties skyrius. Tačiau jos neprivalo pačios užsiimti gaisrų gesinimo darbais ir praktikoje didžiąją dalį šios paslaugos atlieka privati firma „Falck A/S“. Didelių gaisrų atvejais savivaldybių ugniagesiams padeda DEMA personalas.

Pagrindinę DEMA operacijų dalį atlieka šauktiniai, kurie agentūroje atlieka privalomąją karinę tarnybą, – apie 450 šauktinių tarnauja 9 mėnesius (įprasta karinės tarnybos trukmė yra 4 mėnesiai). Po mėnesio tarnybos šauktiniai jau gali dalyvauti gesinant gaisrus ir gelbėjant žmones. Tarnybos metu jie įgyja pilnavertį ugniagesių išsilavinimą.

Šalyje veikia 6 DEMA regioniniai ekstremaliųjų situacijų valdymo centrai, iš kurių per valandą galima pasiekti bet kurią šalies vietą. Kiekviename jų dirba 26 karininkai, 60 treniruotų šauktinių ir 40–100 savanorių. Šauktiniai gyvena penkiuose centruose, o šeštame yra savanorių centras (300 žmonių). Centrai yra aprūpinti specialiąja įranga, jų personalas budi visą parą ir gavęs aliarmo signalą pasirengia išvykti per penkias minutes. Apie 60 proc. DEMA operacijų yra susijusios su parama savivaldybių priešgaisrinėms ir gelbėjimo tarnyboms, likusios – parama policijai ir kitoms tarnyboms. Bet kuriuo metu šalyje yra pasirengę veikti apie 200 karininkų ir 400 šauktinių. Ypač rimtų incidentų atvejais DEMA gali greitai padidinti pajėgas iki 1150 šauktinių, karininkų ir savanorių.

Be to, DEMA prižiūri savivaldybių priešgaisrines tarnybas, teikia joms paramą planuojant ir vertinant rizikas, vykdo tyrimus, renka duomenis ir analizuoja gaisrų priežastis, rengia ugniagesių personalo ir šauktinių mokymus, vykdo gaisrų prevencijos kampanijas.

Prancūzija

Ugniagesiai Prancūzijoje yra prižiūrimi Vidaus reikalų ministerijos Civilinio saugumo ir krizių valdymo generalinio direktorato. Šis padalinys yra atsakingas už gamtos ir technologinės rizikos prevenciją ir pagalbos koordinavimą didelės nelaimės atveju. Meras yra atsakingas už savo savivaldybės saugumą. Kiekvieną savivaldybę saugo gelbėjimo centras, kuris gali būti įsikūręs kaimyninėje savivaldybėje, arba keli, priklausomai nuo jo dydžio. Jei tas pats gelbėjimo centras apima kelias savivaldybes, gali būti ir mažesnių pirmosios pagalbos centrų. Prancūzijoje skubiosios pagalbos sistema yra viešosios civilinės saugos politikos dalis. Šias užduotis daugiausia atlieka ugniagesiai.

Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos⁸⁶ – tai teritoriniai padaliniai, atsakingi daugiausia už pagalbos misijas. Jie sukuriami ir skirstomi pagal prefekto įsakymą į pagrindinius gelbėjimo centrus, gelbėjimo centrus ir pirmosios intervencijos centrus, remiantis departamento rizikos analizės ir aprėpties planu bei veiklos taisyklėmis ir pagal šiuos kriterijus:

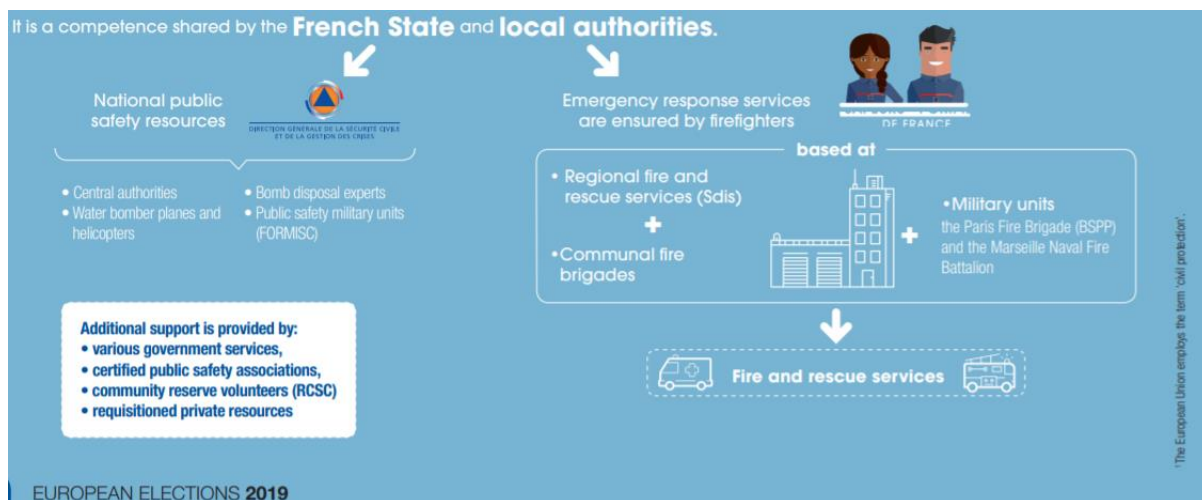
- Pagrindiniai gelbėjimo centrai gali užtikrinti, kad vienu metu galės pradėti bent vieno gaisro gesinimo darbus; skubią žmonių gelbėjimo misiją ir dar vieno incidento likvidavimą.
- Pagalbos centrai vienu metu gali pradėti kovoti su ugnimi arba vykti į skubios pagalbos žmonėms misiją ir pradėti dar vieno incidento likvidavimą.
- Pirmieji intervencijos centrai gali užtikrinti, kad galės pradėti bent vieno incidento likvidavimą.

Kiekvienas priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo centras, priklausomai nuo kategorijos, kuriai jis priklauso, turi personalą, leidžiantį bent jau užtikrinti apsaugą ir išvykimą į incidentą.

⁸⁵ DEMA, [nuoroda](#)

⁸⁶ Prancūzijos ugniagesių puslapis, [nuoroda](#)

39 pav. Prancūzijos priešgaisrinės saugos modelis

Šaltinis: Prancūzijos ugniagesių [puslapis](#)

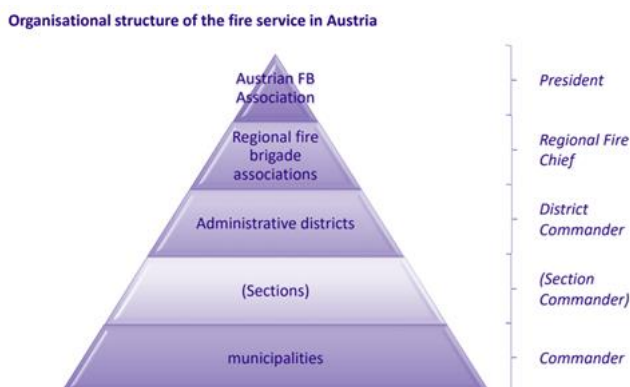
Decentralizuotas valdymas

Austrija

Pagal Austrijos konstituciją priešgaisrinė sauga priskirta federalinių žemių kompetencijai. Ją reglamentuoja 9 skirtingi žemių įstatymai, kurie įpareigoja savivaldybes organizuoti priešgaisrinės saugos ir civilinės gynybos priemones.

Savivaldybėse priešgaisrinę saugą daugiausia užtikrina savanoriškos priešgaisrinės tarnybos, kuriose neatlygintinai tarnauja vietos gyventojai. Joms tenka pagrindinis vaidmuo ir civilinės saugos srityje. Profesionalios priešgaisrinės tarnybos (šalia savanoriškų) yra tik keliuose didžiausiuose miestuose bei didelėse įmonėse. Žemių įstatymai skirtingai nustato ir priešgaisrinių tarnybų statusą – vienos žemėse savanoriškos tarnybos veikia kaip savivaldybių pagalbinės įstaigos, kitose jos yra viešosios teisės juridiniai asmenys. Profesionalių priešgaisrinių tarnybų personalas pagal statusą yra savivaldybių administracijų darbuotojai. Didelėse ir ypač svarbiose įmonėse gali būti privaloma turėti priešgaisrinę tarnybą, kurios personalą sudaro įmonės darbuotojai – vykdančys priešgaisrines funkcijas šalia pagrindinio darbo arba kaip etatiniai ugniagesiai.

40 pav. Austrijos valdymo lygmenys priešgaisrinės saugos sistemoje

Šaltinis: „Indima“ projekto [puslapis](#)

2017 m. duomenimis, šalyje veikė 4 490 savanoriškų priešgaisrinių tarnybų (vidutiniškai po dvi savivaldybėje), 312 įmonių priešgaisrinių tarnybų ir 6 profesionalios (žemių sostinėse), jų personalą iš viso sudarė daugiau kaip 339 tūkst. žmonių.

Žemėse veikia priešgaisrinių tarnybų susivienijimai, kuriems priklauso visos tų žemių priešgaisrinės tarnybos. Susivienijimai remia tarnybų mokymus, aprūpinimą įranga, nustato įrangos, aprangos ir kt. standartus. Žemės susivienijimui vadovauja ugniagesių renkamas žemės priešgaisrinės tarnybos komendantas. Susivienijimo būstinės (žemės, apygardų ir skyrių⁸⁷ lygmenyse) funkcionuoja kaip tam tikri paslaugų centrai, kurių dalykiniai specialistai yra atsakingi už įvairiūrūšę paramą priešgaisrinėms tarnyboms.

Federalinis priešgaisrinių tarnybų susivienijimas atstovauja žemių susivienijimams ir profesionalioms priešgaisrinėms tarnyboms. Jo uždaviniai – bendras koordinavimas organizacinėje, mokymo ir aprūpinimo srityse, tarptautinis bendradarbiavimas.

Kai kurios priešgaisrinės tarnybos yra aprūpintos specialiosios paskirties įranga, o jų personalas specialiai apmokytas; tai vadinamosios atraminės tarnybos, neretai jų funkciją atlieka ir didelių įmonių priešgaisrinės tarnybos. Taip pat yra keletas ypatingosios paskirties tarnybų (pvz., tiekimo, aviacijos, radiacinės saugos, sprogmenų, narų), kurios yra tiesiogiai pavaldžios žemės priešgaisrinių tarnybų susivienijimo vadovybei.

Už priešgaisrinių tarnybų apsirūpinimą reikiama įranga atsako savivaldybės, kurios finansuoja privalomos įrangos įsigijimą (reikalavimus privalomai įrangai nustato žemės). Savivaldybėms tenka padengti ir pagrindinę dalį einamųjų išlaidų, o dalį išlaidų įrangai ir automobiliams subsidijuoja žemės. Žemės priešgaisrinių tarnybų susivienijimai įsigyja didesnius kiekius tam tikro tipo automobilių ir po to juos pagal poreikį paskirsto atskiroms priešgaisrinėms tarnyboms. Dalį lėšų surenka pačios priešgaisrinės tarnybos iš aukų, ugniagesių švenčių ar kitų renginių, kuriems taikomos specialios mokesstinės privilegijos.

Centrinė valdžia užsiima tik bendru civilinės gynybos koordinavimu. Žemių civilinės saugos centrinės būstinės paprastai yra žemių ugniagesių mokyklose. Federaliniu lygmeniu yra renkamas priešgaisrinės apsaugos mokestis, iš kurio surinktos lėšos atitenka žemėms.

Vokietija

Priešgaisrinė sauga yra suteikta vietos valdžios institucijoms – federalinė politinė struktūra ir reglamentavimas yra decentralizuotas valstybės lygmeniu. Todėl Vokietijoje egzistuoja daug įvairių priešgaisrinės saugos taisyklių ir nuostatų. Ugniagesiai paprastai atlieka gelbėjimo operacijas, gesina gaisrus ir saugo gyvybę bei turtą. Tačiau didžiojoje Vokietijos dalyje šį darbą daugiausia atlieka savanoriai⁸⁸, dažnai dirbantys įprastą, apmokamą darbą. Didžiuosiuose miestuose (kuriuose gyvena daugiau nei 100 000 gyventojų) yra profesionalios priešgaisrinės tarnybos.

Savanoriai ugniagesiai – užsienio šalių apžvalga

Užsienio šalių patirtis organizuojant ugniagesių savanorių veiklą atskleidžiama šiame poskyryje.

Kai kurių valstybių priešgaisrinės saugos sistemose svarbus vaidmuo tenka ugniagesiams savanoriams, o kitose valstybėse jų vaidmuo santykinai mažesnis. Kiekvienoje šalyje jų pasiskirstymas yra skirtingas ir toks ugniagesybos principas sudaro šalies priešgaisrinės saugos sistemą.

„Brandweer“ atlikto tyrimo metu⁸⁹ instituto tyrėjai ir ekspertai nustatė 4 pagrindines ugniagesių savanorių apibrėžimų kategorijas:

1. savanoriai, kurie (arba kurių organizacija) negauna jokių išmokų ar finansinių kompensacijų ir turi kitą pagrindinį darbą;
2. savanoriai, kurie (arba kurių organizacijos) turi papildomą naudą, bet tai nėra atlyginimas arba finansinė nauda, bei turi kitą pagrindinį darbą;

⁸⁷ Skyrių (vok. Abschnitt) susivienijimo kontekste sudaro kelios savivaldybės

⁸⁸ Deutsche Welle, Explainer: Why does Germany rely heavily on voluntary fire services?, [nuoroda](#)

⁸⁹ „Brandweer“ tyrimas, Recruitment and retention of volunteers in European Fire Services, [nuoroda](#)

3. budintys savanoriai, kurie gauna užmokestį pagal valandinius įkainius ar pagal incidentą nustatomą sumą, bet neprivalo atsiliepti į skambučius bei turi kitą pagrindinį darbą;
4. budintys savanoriai, kurie privalo atsiliepti į iškvietimus per iš anksto nustatytą konkretų gaisrinės stoties budėjimo laiką ir gauna valandinį mokėjimą arba pagal incidentą nustatomą sumą bei turi kitą pagrindinį darbą.

Savanoriai, kurie negauna jokio atlyginimo, yra Austrijoje, Belgijoje, Čekijoje, Danijoje, Estijoje, Vokietijoje, Vengrijoje ir Latvijoje. Vengrijoje ir Estijoje savanorių ugniagesių organizacijos gauna daugiakanalį finansavimą per nario mokesčius, dotacijas, savivaldybės paramą, biudžeto ir kitas lėšas. Portugalijoje savanoriai negauna jokio atlyginimo (išskyrus būnančius pamainomis gaisrinėje), tačiau gauna daugybę individualių išmokų: pensijas, premijas ir pan. Savanoriai, gaunantys valandinį užmokestį, tačiau neprivalantys atsiliepti į skambučius ir turintys kitą pagrindinį darbą, yra Austrijoje, Čekijoje, Danijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Savanoriai, privalantys reaguoti į skambučius, gaunantys užmokestį ir turintys kitą pagrindinį darbą, dirba Belgijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Visoje Europoje yra daug savanorių ugniagesių. Austrijoje, Čekijoje, Danijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Portugalijoje (>75 proc.), Nyderlanduose (apie 82 proc.) jie sudaro didžiausią priešgaisrinės tarnybos personalo dalį. Nyderlanduose daugiausia dirba 3-ios kategorijos ugniagesiai (iš anksčiau išvardintų 4-ių kategorijų), kaip ir Belgijoje, Danijoje, Prancūzijoje ir Norvegijoje. Daugelyje šalių dirba kelios savanorių ugniagesių kategorijos. Tai susiję su tvirta vietine gaisrų gesinimo tradicija, stipriu bendruomenės jausmu ir priešgaisrinės tarnybos vaidmeniu bei šiose šalyse galiojančiu nacionaliniu įpareigojimu savivaldybėms palaikyti gaisrinę saugą. Savanorius ugniagesius dažnai skatina noras prisidėti prie savo bendruomenės saugumo. Austrijoje, Čekijoje ir Vokietijoje yra daug savanorių ugniagesių, nes čia yra stipri tradicija įtraukti savanorius į priešgaisrinę tarnybą. Šiose šalyse savivaldybėms privaloma įsteigti savanorių priešgaisrinę tarnybą.

4 priedas. Strateginių dokumentų tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

12 lentelė. 01.05 programos „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	2020 m. faktinė reikšmė	2020	2021	2022	2023
01.05.01	1 tikslas – Apsaugoti žmogų ir turtą nuo gaisrų, koordinuoti civilinės saugos sistemos veiklą ir operatyviai reaguoti į pagalbos prašymus					
R-01-05-01-01	Gaisrų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (išskyrus gaisrus atvirose teritorijose ir transporto priemonėse), ne didesnis kaip	1,8	1,6	1,5	1,5	1,5
R-01-05-01-02	Gaisruose žuvusių asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, ne daugiau kaip	3,3	2,6	3	2,5	2,4
R-01-05-01-03	Skubiosios pagalbos skambučių, į kuriuos Bendrajame pagalbos centre atsiliepta ne ilgiau kaip per 8 sekundes, dalis, proc.	88	90	84 (ND)	88	90
01.05.01.01	1 tikslo 1 uždavinys – Užtikrinti nuolatinę gaisrinių gelbėjimo pajėgų parengtį, veiksmingą reagavimą į pagalbos prašymus ir vykdyti gaisrų prevenciją					
P-01-05-01-01-01	Prevencinių priemonių ir planinių patikrinimų santykis, skaičius	1,2	8	3	5	6,5
P-01-05-01-01-02	Užtikrinta Igalios AE ir kitų branduolinės energetikos objektų, esančių pasienio ruože, priešgaisrinė apsauga	Pasiekta	Visiškai užtikrinta	Visiškai užtikrinta	Visiškai užtikrinta	Visiškai užtikrinta
P-01-05-01-01-03	Savivaldybių, kuriose įkurta savanorių ugniagesių organizacijų, dalis, proc.	87	90	91 (ND)	93	95
01.05.01.02	1 tikslo 2 uždavinys – Užtikrinti priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų materialinį–techninį aprūpinimą pagal nustatytus standartus					
P-01-05-01-02-01	Automobilinių cisternų ir automobilinių kopėčių ar automobilinių platformų eksploatavimo amžiaus vidurkis bus didesnis negu 20 metų, ne daugiau kaip, proc.			30 (ND)	25	20
P-01-05-01-02-02	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento pareigūnų, aprūpintų pagal nustatytus standartus, dalis, ne mažiau kaip, proc.			73 (100)	75	77
01.05.01.03	1 tikslo 3 uždavinys – Užtikrinti civilinės saugos funkcijų vykdymą					
P-01-05-01-03-01	Gyventojų perspėjimo sirenomis pasiekiamumas, ne mažiau kaip, proc.	55	56	57	58	70

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	2020 m. faktinė reikšmė	2020	2021	2022	2023
P-01-05-01-03-02	Įdiegtų gyventojų perspėjimo sirenų, reikalingų Astravo atominės elektrinės poveikio zonoje, užtikrinto pasiekiamumo gyventojams dalis, proc.	35		35	65	75
01.05.01.04	1 tikslo 4 uždavinys – Užtikrinti kokybišką ir operatyvų Bendrojo pagalbos centro atsakymą į pagalbos skambučius ir tinkamą gaisrinių gelbėjimo pajėgų operatyvųjį valdymą					
P-01-05-01-04-01	Pagrįstų skundų dėl teikiamų numerio 112 paslaugų skaičius, tenkantis 100 tūkst. skambučių, ne daugiau kaip (EENA (Europos skubiosios pagalbos telefono numerio asociacija) standarte numatyta rodiklio siektina reikšmė – ne daugiau kaip 0,3 pagrįsto skundo)	0,29	0,2	0,2	0,2	0,2
P-01-05-01-04-02	Bendrojo pagalbos centro valdomų pagalbos pajėgų išsiuntimas (aliarmavimas) į nelaimės vietą per nustatytą laiką, ne mažiau kaip, proc.	92	92	92 (ND)	95	95
01.05.01.05	1 tikslo 5 uždavinys – Užtikrinti tinkamą žmogiškųjų išteklių valdymą, kokybišką pareigūnų profesinį rengimą ir kompetencijų ugdymą					
P-01-05-01-05-01	Parengta pareigūnų dalis nuo trūkstamų pareigūnų skaičiaus, ne mažiau kaip, proc.	43	36	36 (ND)	36	36
01.05.01.06	1 tikslo 6 uždavinys – Užtikrinti tinkamą pasirengimą valdyti ekstremaliąsias situacijas ir valstybės rezervo civilinės saugos priemonių administravimą					
P-01-05-01-06-01	Valstybės rezerve sukauptų civilinės saugos priemonių atsargų atitiktis valstybės rezervo užduotims, ne mažiau kaip, proc.	79	68	70	70	80
P-01-05-01-06-02	Surengta Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro pratybų, ne mažiau kaip, skaičius	1	1	2	2	3
01.05.01.07	1 tikslo 7 uždavinys – Užtikrinti gaisrinę ir civilinę saugą potencialiai pavojinguose objektuose, teikti paslaugas civilinės ir gaisrinės saugos užtikrinimo srityje					
P-01-05-01-07-01	Apmokyta, atestuota valstybės ir savivaldybių institucijų, įmonių organizacijų ir kitų ūkio subjektų darbuotojų, ne mažiau kaip, skaičius	1623	1240	1240 (ND)	1240	1240
P-01-05-01-07-02	Įvykdyta užsakymų atlikti gaisrinius bandymus, gaisrinės įrangos atitiktis įvertinimus, ekspertinius tyrimus ir saugos ekspertizes, per nustatytus terminus, ne mažiau kaip, proc.	95	95	95 (ND)	95	95

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	2020 m. faktinė reikšmė	2020	2021	2022	2023
01.05.02	2 tikslas – Koordinuoti ir kontroliuoti valstybės perduotų savivaldybėms gaisrinės ir civilinės saugos funkcijų atlikimą					
R-01-05-02-01	Užtikrintas valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) gaisrinės ir civilinės saugos funkcijų finansavimo koordinavimas	Pasiekta	Visiškai užtikrintas	Visiškai užtikrintas	Visiškai užtikrintas	Visiškai užtikrintas
01.05.02.01	2 tikslo 1 uždavinys – Užtikrinti valstybės perduotų savivaldybėms gaisrinės saugos funkcijų atlikimą					
P-01-05-02-01-01	Savivaldybių, pasiekusių ne ilgesnį nei 18 min. priešgaisrinių pajėgų atvykimo laiką gesinti gaisrą kaimo vietovėse (kai įvykyje dalyvauja tik savivaldybių priešgaisrinės pajėgos), dalis, ne mažiau kaip, proc.	77	67	75 (ND)	77	79
	Specialios tikslinės dotacijos savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti tikslas – „Trumpinti savivaldybių priešgaisrinių pajėgų atvykimo laiką gesinti gaisrą kaimo vietovėse“. Tikslo pasiekimo vertinimo kriterijus – „Savivaldybės priešgaisrinių pajėgų atvykimą gesinti gaisrą kaimo vietovėse per 18 min. dalis (kai įvykyje dalyvauja tik savivaldybės priešgaisrinės pajėgos), ne mažiau kaip 80 proc.“. 2019 metais savivaldybių priešgaisrinės pajėgos gesinti gaisro kaimo vietovėse per 18 min. atvyko vidutiniškai 75 kartus iš 100 (pasiekta rodiklio reikšmė – 75).	75				
P-01-05-02-02	2 tikslo 2 uždavinys – Užtikrinti valstybės perduotų savivaldybėms civilinės saugos funkcijų atlikimą					
P-01-05-02-02-01	Savivaldybių, pasirengusių reaguoti į ekstremalias situacijas, dalis, proc.	78		80	82	84

Šaltinis: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas

13 lentelėje pateikti Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano tikslai, uždaviniai, priemonės. Už šiuos tikslus yra atsakingas PAGD.

13 lentelė. Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano tikslai, uždaviniai, priemonės (PAGD dalis)

Eil. Nr.	Tikslo, uždavinio, priemonės pavadinimas
5.	Tikslas – sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai
5.1.	Uždavinys – stiprinti priešgaisrines gelbėjimo pajėgas, plėtoti savanorių ugniagesių veiklą

Eil. Nr.	Tikslo, uždavinio, priemonės pavadinimas
5.1.1.	Priemonė – organizuoti savanorių ugniagesių veiklą propaguojančius renginius ir gaisrų prevencijos akcijas, parengti savanorių ugniagesių organizacijų kūrimosi galimybių studiją
5.2.	Uždavinys – stiprinti civilinės saugos sistemos parengtį
5.2.1.	Priemonė – sukaupti reikiamas valstybės rezervo civilinės saugos priemonių atsargas

Šaltinis: Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinis veiklos [planas](#)

14 lentelėje pateikti Viešojo saugumo plėtros 2015–2020 metų programos, kurios dalies rodiklių stebėseną turi vykdyti PAGD, įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės.

14 lentelė. Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (PAGD dalis)

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Vertinimo kriterijaus reikšmė			Vertinimo kriterijaus pasiekimo stebėseną vykdanči institucija ar įstaiga (duomenų šaltinis)
		2013 m.	2020 m.	2025 m.	
Programos strateginis tikslas – siekti, kad Lietuva taptų saugesne valstybe, gebančia veiksmingai apsaugoti pagrindines žmogaus teises bei laisves ir užtikrinti viešąjį saugumą.					
Penktasis Programos tikslas – sustiprinti apsaugą nuo gaisrų, ekstremaliųjų įvykių bei situacijų ir užtikrinti kvalifikuotą pagalbą gresiant ar susidarius ekstremaliajai situacijai.					
11.	Gaisruose žuvusių asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, ne daugiau kaip, vnt.	5,3	4	3	PAGD
12.	Savivaldybių, kuriose įkurta savanorių ugniagesių organizacijų, dalis, proc.	0	90	100	PAGD
13.	Modernizuota gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams perspėti apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, galimus jos padarinius, jų šalinimo priemonės ir apsisaugojimo nuo ekstremaliosios situacijos būdus naudojama sistema, proc.	0	74	100	PAGD
14.	Valstybės rezerve sukauptų civilinės saugos priemonių atsargų atitiktis valstybės rezervo užduotims, ne mažiau kaip, proc.	25	50	74	PAGD

Šaltinis: Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų [programa](#)

5 priedas. Savivaldybių apklausos aprašas

Siekiant geriau suprasti Lietuvos priešgaisrinės saugos sistemos veikimo aspektus, praktinius iššūkius, su kuriais susiduria savivaldybės ir jų priešgaisrinės tarnybos, įgyvendindamos deleguotą priešgaisrinės saugos funkciją, 2022 m. kovo mėn. atlikta savivaldybių atstovų apklausa. Klausimynai išsiųsti visoms 60 savivaldybių jų oficialiais el. pašto adresais.

Apklausos metodas – neanoniminė elektroninė apklausa internetu (naudojantis „LimeSurvey“ apklausų įrankiu). Dalis klausimų buvo uždaro, dalis atviro pobūdžio, kuomet respondentų buvo prašoma vykdomos veiklos, rezultatų aprašymo, pasidalinti aktualiais dokumentais ir pan. (15 lentelė).

47 savivaldybių atstovai iki galo užpildė klausimyną, 1 savivaldybės atstovai užpildė pakankamą jo dalį, kad būtų galima įtraukti į nagrinėjamų duomenų masę. 6 savivaldybių atstovai užpildė nepakankamą dalį klausimyno, taigi jų atsakymai neįtraukti į nagrinėjamų duomenų masę. 6 savivaldybių atstovai nepradėjo pildyti klausimyno. Taigi, atskirose tyrimo dalyse pateikiamos šios savivaldybių apklausos rezultatai ir išvados atspindi 48 savivaldybių iš 60 (80 proc.) pateiktą informaciją.

Duomenų apdorojimo etapai:

- duomenų sutvarkymas – tai techninis duomenų paruošimas statistinei analizei;
- aprašomoji statistika;
- klaidų tikrinimas;
- apklausos rezultatų analizė. Apklausos klausimai formuluojami siekiant surinkti duomenis apie savivaldybėms deleguotos priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimą, vidaus dokumentų sąsajas su valstybės strategijomis, nacionaliniais planais, pačių savivaldybių skiriamą papildomą finansavimą priešgaisrinei saugai.

15 lentelė. Apklausos klausimai ir principas

1 klausimas. Ar Jūsų savivaldybės priešgaisrinės saugos strategija yra susieta su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2020–2022 metų strateginio veiklos plano⁹⁰ 01.05 programos „Priešgaisrinė, civilinė sauga ir gelbėjimo darbai“ tikslais, uždaviniais ir vertinimo kriterijais?		
Taip	Ne	Iš dalies
Einam prie 2 klausimo	Atsiranda papildomas 1.1 klausimas : Prašome paaiškinti, kodėl Jūsų savivaldybės priešgaisrinės saugos strategija iki galo nesusieta su 01.05 programa ir kaip atliekate priešgaisrinės saugos vertinimą savivaldybėje (jei galite, pateikite nuorodas į dokumentus)? <input type="text"/>	Atsiranda papildomas 1.1 klausimas : Prašome paaiškinti, su kokiais tikslais, uždaviniais, vertinimo kriterijais susieta? <input type="text"/>
2 klausimas. Ar Jūsų savivaldybė dalyvauja įgyvendinant Gaisrų prevencijos plane⁹¹ numatytas priemones gaisrų prevencijos srityje?		
Taip	Ne	
Atsiranda papildomas 2.1 klausimas : Prašome trumpai aprašyti pagrindinius / esminius rezultatus ir (arba) pateikti nuorodą į paskutinę Jūsų savivaldybės VRM pateiktą informaciją apie Jūsų savivaldybės gaisrų	Einam prie 3 klausimo	

⁹⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2020 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. 1V-137, [nuoroda](#)

⁹¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2021 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 1V-607, [nuoroda](#)

prevencijos programos įgyvendinimo eigą ir rezultatus <input type="text"/>																							
3 klausimas. Ar savivaldybėje 2019–2021 m. laikotarpiu buvo vykdomos prevencinės priemonės?																							
Taip		Ne																					
Atsiranda žemiau esanti lentelė		Einam prie 4 klausimo																					
Prevencinė priemonė	Kas vykdė?	Rodikliai, kuriais buvo matuojamas prevencinės priemonės poveikis?	Pasiekti rezultatai (pagal planuotus rodiklius)																				
4 klausimas. Ar 2019–2021 m. laikotarpiu savivaldybėje kartu su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu (toliau – PAGD) vykdėte prevencijos akcijas?																							
Taip		Ne																					
Atsiranda papildomas 4.1 klausimas: Prašome aprašyti, kokias prevencijos akcijas vykdėte ir kokie jų rezultatai? <input type="text"/>		Einam prie 5 klausimo																					
5 klausimas. Ar Jūsų savivaldybės priešgaisrinės tarnybos prašo iš PAGD metodinės pagalbos?																							
Taip		Ne																					
Atsiranda papildomas 5.1 klausimas: Ar metodinę pagalbą gauna?		Atsiranda papildomas 5.2 klausimas: Ar PAGD teikia metodinę pagalbą neprašius?																					
<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis? </td> <td>Einam prie 6 klausimo</td> </tr> <tr> <td> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table> </td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.1 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis?	Einam prie 6 klausimo	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table>	Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?		<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis? </td> <td>Einam prie 6 klausimo</td> </tr> <tr> <td> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table> </td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.2 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis?	Einam prie 6 klausimo	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table>	Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?	
Taip	Ne																						
Atsiranda papildomas 5.1.1 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis?	Einam prie 6 klausimo																						
<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table>	Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?																			
Taip	Ne																						
Atsiranda papildomas 5.1.1.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.1.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?																						
Taip	Ne																						
Atsiranda papildomas 5.1.2 klausimas: Ar savivaldybės priešgaisrinės tarnybos naudojasi PAGD teikiamomis rekomendacijomis?	Einam prie 6 klausimo																						
<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Taip</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Ne</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota </td> <td> Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl? </td> </tr> </tbody> </table>	Taip	Ne	Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?																			
Taip	Ne																						
Atsiranda papildomas 5.1.2.1 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis pasinaudota	Atsiranda papildomas 5.1.2.2 klausimas: Prašome aprašyti 2–3 esmines rekomendacijas, kuriomis nebuvo pasinaudota, ir paaiškinti kodėl?																						
6 klausimas. Prašome aprašyti, kaip yra atsiskaitoma Vidaus reikalų ministerijai (toliau – VRM) ir PAGD už valstybės perduotą savivaldybei priešgaisrinės saugos funkciją? Prašome įvardinti, kada ir kokius dokumentus ir (ar) duomenis turite pateikti ir kokius pateikėte VRM ir PAGD 2019–2020 m. laikotarpiu? <input type="text"/>																							
7 klausimas. Ar Jūsų savivaldybė skyrė papildomai lėšų priešgaisrinei saugai 2019–2021 m. laikotarpiu?																							
Taip		Ne																					
Atsiranda papildomas 7.1 klausimas: Prašome nurodyti, kiek ir kam konkrečiai tokios lėšos buvo panaudotos 2019–2021 m. laikotarpiu? <input type="text"/>		Einam prie 8 klausimo																					
8 klausimas. Prašome aprašyti, kaip atliekate pagal Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo 49 straipsnio 3 punktą savivaldybėms priskirtą statinių naudojimo priežiūrą priešgaisrinės saugos požiūriu? <input type="text"/>																							

9 klausimas. *Prašome nurodyti, kiek pažeidimų, atlikdami statinių naudojimo priežiūrą, užfiksavote priešgaisrinės saugos srityje ir kiek buvo pašalinta per 2019–2021 m. laikotarpį?*

10 klausimas. *Prašome aprašyti, kaip organizuojate savanorių ugniagesių veiklą, kokias funkcijas ir kaip dažnai jie vykdė 2019–2021 m. laikotarpiu?*

11 klausimas. *Prašome aprašyti, kas sunkina savanorių ugniagesių veiklos organizavimą ir kokios priemonės galėtų pagerinti jų veiklą Jūsų savivaldybėje?*

6 priedas. Tikslinės grupės diskusija

Diskusijos su priešgaisrinės saugos atstovais tikslas buvo geriau suprasti Lietuvos priešgaisrinės saugos sistemos veikimo aspektus, praktinius iššūkius, su kuriais susiduria ministerija, savivaldybės ir jų priešgaisrinės tarnybos ir kiti sistemos dalyviai, bei gauti diskusijų dalyvių pasiūlymų, kaip didinti priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą. Diskusija vyko 2022 m. balandžio 7 d. Diskusijos dalyvių sąrašas pateiktas 16 lentelėje. Apibendrinime yra pateiktas bendras bent kartą paminėtų aspektų sąrašas.

16 lentelė. Tikslinės grupės diskusijos dalyviai

Eil. Nr.	Įstaiga ar padalinys	Vardas Pavardė
1.	PAGD direktoriaus pavaduotojas	Mindaugas Kanapickas
2.	VRM viešojo saugumo politikos grupės vadovas	Darius Domarkas
3.	VRM viešojo saugumo politikos grupės patarėjas	Haroldas Sabulis
4.	Vilniaus Gedimino technikos universiteto Statybinių medžiagų ir gaisrinės saugos katedros vedėjas	Ritoldas Šukys
5.	Lietuvos savivaldybių asociacijos direktoriaus pavaduotojas	Aleksandras Tiaškevičius
6.	Kauno rajono savivaldybės administracijos priešgaisrinės tarnybos direktorius	Rytis Velžis
7.	Lietuvos gaisrinės saugos asociacijos prezidentas	Vytas Kaziliūnas
8.	Ugniagesių mokyklos direktorius	Kęstutis Agintas
	Į diskusiją neatvyko	
1.	Ugniagesių gelbėtojų profesinės sąjungos vadovas	Saulius Džiautas

APIBENDRINIMAS

- Kokie pagrindiniai priešgaisrinės saugos valdymo iššūkiai?
 - Priešgaisrinė saugos sistema neturi vienos ir pagrindinės institucijos.
 - Nėra aiškių atsakomybių.
 - Pagal VRM metodiką lėšos SPT nėra pakankamos.
 - Prastas bendradarbiavimas tarp institucijų.
- Kiek ir kokių ugniagesių komandų būtina suformuoti (t. y. kokia turėtų būti ugniagesių gelbėtojų, galinčių atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, dalis), kur ir kokios PGP komandos turi būti išdėstytos, kad laiku atvyktų į įvykį ir galėtų atlikti visus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, ar tinkamas PGP komandų išdėstymas miesto ir kaimo vietovėse?
 - Komandoms formuoti reikalinga įvertinti (gaisro) riziką.
 - Komandų formavimas turėtų būti vertinamas ir finansiniu požiūriu.
 - Sistema turi veikti ir būti parengta vienodai, nepriklausomai nuo to, kur ji yra.
- Teisinis reglamentavimas:
 - PSUS turi būti aktualus ir reguliariai peržiūrimas.
 - Rodiklių reikšmės turi būti siektinos.
- Ar nustatytas ugniagesių pasirengimo lygis pakankamas (ypač SPT ugniagesių) efektyviai gesinti gaisrus?
 - PAGD turi žinoti ugniagesių pasirengimo lygį, nes prisiima atsakomybę. Lygis turi būti panašus Visų dalyvaujančių įvykyje ugniagesių (SPT ir VPGT) lygis turi būti panašus.
 - VPGT pasirengimas yra tinkamas.
 - Pastebėta, kad reglamente sąvoka „pirminiai darbai“ nėra tinkama, todėl turi būti koreguota ir iš esmės pašalinta.
 - PAGD galėtų prisidėti prie pasirengimo lygio kėlimo.
- Kokios priemonės, taip pat teisinės, leistų pagerinti prevencinės veiklos koordinavimą, efektyvumą siekiant bendro rezultato, kad kiltų kuo mažiau gaisrų?

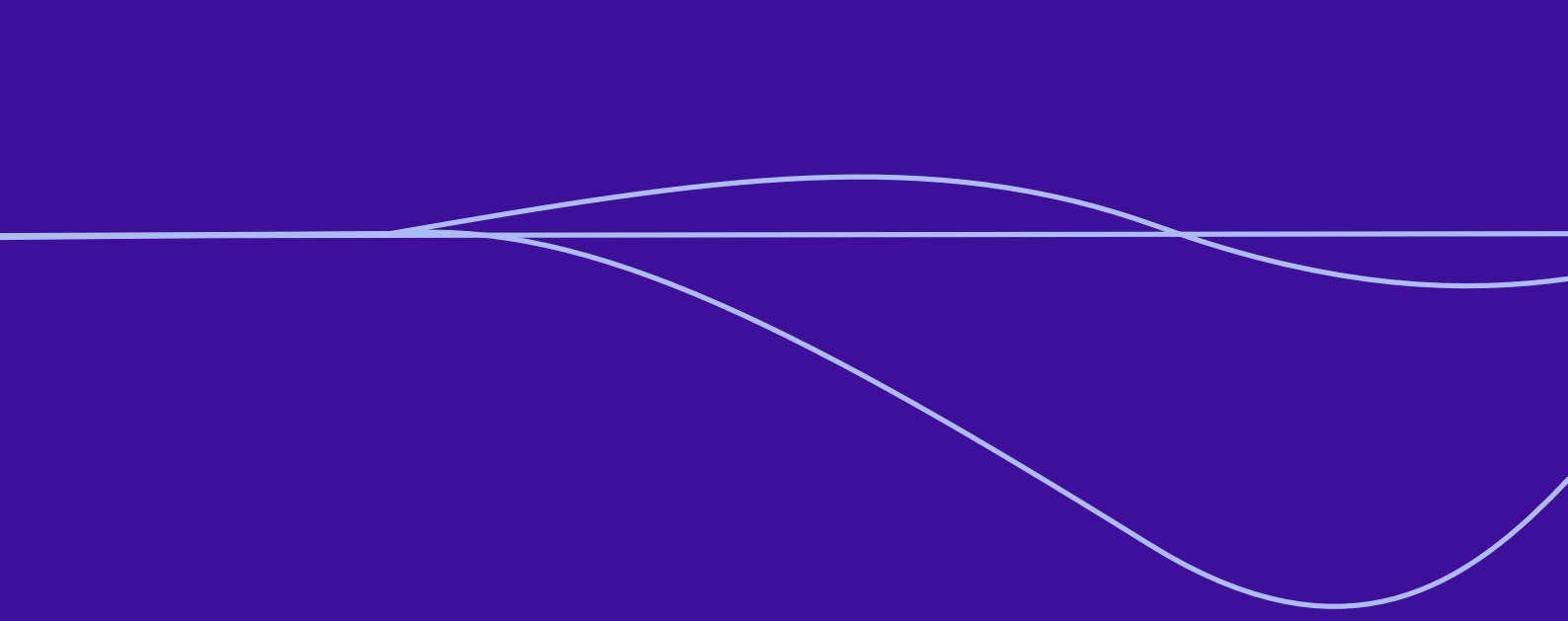
- Prevencijos įgyvendinimui labai svarbu veiksmų ir priemonių planas.
 - Prevencijoje turi dalyvauti visi ekosistemos dalyviai.
 - Finansavimo prevencijai SPT neturi.
 - Valstybės priežiūra yra problemiška, nes VPGT rengia teisinę bazę ir ją kontroliuoja.
6. Kaip galima suaktyvinti savanorių ugniagesių veiklą? Kas neveikia ir kokių papildomų paskatų reikėtų ugniagesių savanorystei skatinti?
- UGM savaitgaliais galėtų priimti savanorius.
 - Reikalingas naujas požiūris į savanorius, todėl reikalinga savanorių koncepcija.
 - Savanoriams turi būti nustatytos pareigos ir atsakomybės.
 - Reikalingos motyvacinės priemonės.
 - Galimas veikimo savanorystės principas galėtų būti vykdomas per SPT.
 - Reikalinga veikianti savanorių iškvietimo sistema.

7 priedas. Klausimai PAGD dėl valstybės perduotos savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcijos

Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo 7 straipsnio 13 punkte (ir kituose poįstatyminiuose teisės aktuose) nurodyta, kad Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, vidaus reikalų ministrui pavedus (įgaliojus) prižiūri, kaip atliekama valstybės perduota savivaldybėms priešgaisrinės saugos funkcija, kaip vykdomi savivaldybių priešgaisrinėms tarnyboms vidaus reikalų ministro ar jo įgalioto Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus nustatyti jų veiklos kokybiniai ir (ar) kiekybiniai rodikliai.

Atsižvelgiant į tai, prašome pateikti tokią informaciją:

1. Kokie konkrečiai SPT pasirengimo aspektai ar veiklos funkcijos buvo kontroliuojami (koordinuojami) 2015–2021 metais?
2. Kaip dažnai (ir ar reguliariai) kontrolė yra vykdoma, kas PAGD yra atsakingi už kontrolę, kas ją vykdo ir kokie kontrolės rezultatai 2015–2021 metais (apibendrinti pagal apskritis, pagal valdybas)?
3. Kokios buvo konkrečios kontrolės rezultatų pasekmės (įpareigojimai SPT) ir kokia kontroliuojamų SPT atsiskaitomybė PAGD 2015–2021 metais?

Kuriame pamatus pagrįstiems ir
įžvalgiems viešosios politikos sprendimams